bardier „Lancaster" zburînd la mică înălțime deasupra văii rîului Ourcq. Cei trei își aprinseră lanternele. După ce descoperi micul triunghi luminos pe care îl căuta în întuneric, pilotul bombardierului apăsă pe un buton ; în carlingă o lumină trecu de la roșu la verde. Era semnalul așteptat de un om pentru a se arunca în noapte. În timp ce plutea în tăcere în noaptea călduță, parașutistul — un tînăr student în medicină pe nume Alain Perpezat — simțea strîns în jurul mijlocului brîul în care avea 5 milioane de franci. Dar Alain nu sărise pentru a aduce această mică avere : în talpa pantofului său stîng era ascunsă o bucată de mătase pe care era înscris, în cod, un mesaj de 18 grupuri de litere. Șefii săi considerau atît de important și de urgent acest mesaj încît, contrar tuturor obiceiurilor, hotăriseră parașutarea lui Alain într-o noapte fără lună.

Perpezat însuși ignora conținutul mesajului. Tot ce știa era că trebuie să-l înmîneze cît mai repede posibil șefului Intelligence Service-ului din Franța. Numele acestuia era „Jade Amicol", iar cartierul său general se afla la Paris. A doua zi dimineața, la ora șapte, Perpezat ieși din claia de fin în care fusese ascuns de cei trei membri ai Rezistenței după ce aterizase. Costumul său de parașutist fusese îngropat cu grijă. Luînd-o peste cîmp, Alain se îndreptă spre Șoseaua Națională nr. 3. Pentru a ajunge la Paris, la o distanță de 80 km, avea o singură posibilitate : autostopul.

Mai multe vehicule trecură fără să oprească. În sfîrșit, un camion. Îngrozit, Alain recunoscu — prea tîrziu — placa cu cocarda roșu, galben și negru a forțelor aeriene germane. În camion se afla o mitralieră antiaeriană și patru soldați germani cu căști. Ușa cabinei se deschise și șoferul întrebă : „Nach Paris ?" Stăpînindu-și teama, Alain zîmbi și luă loc alături de german, un soldat bătrîn. Așezîndu-se, parașutistul simți din nou legătura plină cu bancnote. I se păru dintr-o dată că are o greutate uriașă și se întrebă dacă nu va atrage bănuielile neamțului. Dar acesta porni fără să spună un cuvînt. Și Mercedesul greu își reluă drumul spre Paris.

„DUMNEZEULE, E O CATASTROFĂ !"

Îngenuncheate în penumbra capelei, cele nouă maici din Ordinul Sfintei Agonii recitau a treia rugăciune a zilei cînd, în tăcerea mînăstirii, se auziră trei sunete de sonerie, urmate de o bătaie scurtă în ușă. Imediat, două dintre ele se ridicară, își făcură semnul crucii și ieșiră. Pentru maica Jean, superioara, și maica Jean-Marie Vianney, locțiitoarea ei, soneria era un semnal. Însemna : „Vizită importantă".

Germanii căutaseră cu disperare, timp de patru ani, această mînăstire pariziană, situată pe Rue de la Glacière nr. 127. În vorbitorul acestei clădiri dărăpănate, construite în unghiul format de un teren viran și de zidurile sinistre ale spitalului de psihiatrie S. Anne, se ascundea cartierul general al lui „Jade Amicol", șeful Intelligence Service-ului din Franța ocupată.

Apărat de aceste pietre vechi și de curajul calm al cîtorva călugărițe, cartierul general al lui Jade Amicol supraviețuise groaznicelor lovituri date Rezistenței franceze de Gestapo, tuturor filărilor, tuturor denunțurilor, tuturor anchetelor [2].

Prin ferestruica îngustei uși de stejar a mînăstirii, maica Jean întrezări obrazul unui tînăr.

— Mă numesc Alain, spuse el, am un mesaj pentru colonel.

Maica Jean deschise ușa și ieși ea însăși în prag pentru a se convinge că tînărul era singur și că nu fusese urmărit. Îi făcu semn să intre.

În vorbitor, sub austerul portret al fondatorului ordinului, Alain Perpezat își descălță pantoful stîng. Apoi, cu lama unui cuțit, despărți straturile de talpă. Apăru o bucățică de mătase. Alain o întinse unui bărbat foarte înalt, chel, cu ochi albaștri, care aștepta calm într-un fotoliu. Era colonelul Claude Ollivier — alias Jade Amicol.

Colonelul examină literele misterioase înscrise pe bucățica de mătase și făcu semn maicii Jean, care se îndepărtă cu pași mărunți. Peste cîteva clipe se înapoie cu un fel de batistă. Era rețeaua pe care o folosea Jade Amicol pentru a descifra mesajele primite. Țesătura, la fel de fină ca oțelul unei lame de ras, era fabricată dintr-o materie solubilă care putea fi înghițită imediat în caz de pericol. Sora Jean ascundea obiectul în capela ei, sub tabernacolul unui altar.

Ollivier potrivi rețeaua pe mesajul pe care i-l adusese vizitatorul. Pe cînd descifra ultimele rînduri, fața i se întunecă. Înaltul comandament aliat, se spunea în mesaj, „a luat hotărîrea să ocolească Parisul și să întîrzie cît mai mult posibil eliberarea lui. Vă avertizăm că acest plan nu va fi modificat sub nici un pretext". Mesajul era semnat „General" [3].

Colonelul privi spre Alain.

— Dumnezeule, spuse el, e o catastrofă.

În încăperea alăturată, un orologiu Ludovic XIII începu să bată ora 12.

A 1 503-A ZI

În acea dimineață de august, Parisul își trăia cea de-a 1 503-a zi sub ocupație. Exact la prînz, soldatul Fritz Gottschalk, ca și cei 250 de membri ai regimentului de securitate german nr. 1 din care făcea parte, coborîse pe Champs-Elysées. Dar în acea

→

[2] În 1943, vorbitorul mînăstirii adăpostise chiar o întîlnire secretă între amiralul Canaris și șeful Intelligence Service-ului din Franța. Canaris dorea să-l întrebe pe Churchill care ar fi condițiile unei păci eventuale între Germania și aliați. „Jade Amicol" transmisese întrebarea la Londra. Peste 15 zile, sosise la mînăstire răspunsul lui Churchill. El consta din trei cuvinte : „Capitulare fără condiții".

[3] „General" era numele de cod al generalului Menzies, șeful suprem al Intelligence Service-ului. Nu semna el însuși mesajele destinate agenților Intelligence Service-ului decît în cazurile extrem de importante.

Unitățile motorizate ale generalului Leclerc (în dreapta) se îndreaptă spre Paris

Ordinul ultrasecret al lui Hitler

La 23 august 1944, ora 11 dimineața, teleimprimatoarele Marelui Cartier General al lui Hitler transmit un ordin ultrasecret și foarte urgent. Destinatarii lui sînt : comandantul suprem din Vest, șeful Grupului de armate B, Armata I-a, Armata 50 Blindată și Armata a 15-a. Ordinul repetă ceea ce le spusese Hitler generalilor în bunkerul din Rastenburg. In concepția „führerului", ordinul trebuia să decidă soarta Parisului o dată pentru totdeauna.

GEH. KOMMANDOSACHE
CHEFSACHE
NUR DURCH OFFIZIER
KR BLITZ
O. K. WEST I a
OKDO d.H.Gr.B. I a
A.O.K. 1
Pz. A.O.K. 5
A.O.K. 15

Apărarea capului de pod PARIS este de o importanță capitală pe plan militar și politic. Pierderea orașului ar duce la ruperea întregului front de la litoral la nord de Sena și ne-ar lipsi de baza de pornire pentru viitoarea bătălie împotriva Angliei.

În istorie, pierderea PARISULUI a antrenat totdeauna pînă în prezent pierderea întregii Franțe.

Führerul repetă deci ordinul său : PARISUL trebuie să fie apărat în poziția-cheie înaintată a orașului. În orașul propriu-zis trebuie să se intervină cu mijloacele cele mai energice împotriva primelor semne de răscoală, de pildă prin distrugerea unor grupuri de case, execuția publică a agitatorilor, evacuarea cartierului amenințat ; în felul acesta se va reuși cel mai bine să se împiedice extinderea unor asemenea mișcări.

Va fi pregătită distrugerea podurilor de pe Sena. PARISUL nu trebuie să cadă în mîinile inamicului, acesta nu trebuie să găsească decît un cîmp de ruine.

O.K.W. (W.F.St.) Op. (H) nr. 772989/44

11.00 Uhr

zi, pe trotuare se aflau puțini parizieni care să privească parada cotidiană a soldatului Gottschalk și a camarazilor săi. De multă vreme se învățaseră parizienii să evite asemenea umilințe. De la 15 iunie 1940, singurele drapele tricolore pe care le puteau privi în mod liber se aflau la Domul Invalizilor, închise în vitrinele prăfuite ale Muzeului Armatei.

În vîrful Turnului Eiffel flutura drapelul nazist roșu-negru cu zvastică. Același drapel străjuia sute de hoteluri, monumente, imobile de tot felul, rechiziționate de ocupanții Parisului. Sub arcadele din Rue de Rivoli, în jurul pieței Concorde, în fața Palatului Luxembourg, a Camerei Deputaților, a Ministerului de Externe, gheretele vopsite în negru, alb și roșu ale Wehrmachtului îi împiedicau pe parizieni să circule pe trotuarele propriei lor capitale.

La nr. 74 de pe Avenue Foch și la nr. 9 de pe Rue des Saussaies, în fața altor clădiri mai discrete dar la fel de cunoscute, alți oameni stăteau de gardă. Pe epoleți purtau insemnele SS. Vecinii lor dormeau prost. Noaptea, din aceste clădiri se auzeau strigăte care nu puteau fi înăbușite.

Germanii schimbaseră însăși înfățișarea orașului. Peste o sută din cele mai frumoase statui ale lui — printre care uriașul bronz al lui Victor Hugo ce se înalță odinioară lîngă casa în care murise cîntărețul libertății — fuseseră demontate. Trimise în Germania, statuile fuseseră topite și transformate în tunuri. Arhitecții organizației Todt le înlocuiseră prin monumente mai puțin evocatoare, dar mai eficace ; zeci de mici blockhausuri, adăpostind un armament care ținea sub control principalele intersecții ale Parisului. În Place de l'Opéra, în fața scaunelor de paie ale vestitei Café de la Paix, apăruse o pădure de panouri indicatoare. Direcțiile pe care le indicau purtau nume ciudate : „Der Militärbefehlshaber in Frankreich", „General der Luftwaffe", „Hauptverkehrsdirektion Paris". În vara aceea fusese adăugată o nouă pancartă pe care se putea citi : „Zur Normandie Front".

Niciodată marile bulevarde ale orașului nu păruseră atît de pustii. Nu circulau autobuze. Taxiurile dispăruseră din 1940. Cele cîteva vehicule care aveau un „Ausweis" german pentru a circula foloseau drept carburant gaze de cărbune. Acest dispozitiv, numit gazogen, răspîndea pe străzi un fum negru și înnecăcios. Bicicleta și căruța trasă de un cal stăpîneau străzile. Parizienii le tratau cu grija și cu afecțiunea pe care o aveau odinioară pentru automobilele lor. Unii șoferi de taxiuri își transformaseră automobilele în trăsuri. Alții inventaseră „velotaxiul". Cîteva din aceste vehicule ciudate erau conduse de foști participanți la Turul Franței. Pe multe velotaxiuri scria „Timpuri noi" sau „Secolul XX", ceea ce exprima ironia de neînvins a parizienilor. În zilele lucrătoare, metroul nu funcționa între orele 11 și 15, iar la sfîrșit de săptămînă nu funcționa de loc. Seara, era suspendat la ora 23. Circulația înceta la miezul nopții. Cînd arestau un parizian după încetarea circulației, ocupanții îl duceau la jandarmeria lor și îl obligau de obicei să văcsuiască cizme sau să coase nasturi pînă a doua zi dimineața. Uneori, însă, pentru „crima" de a fi pierdut ultimul metrou, bărbați și femei deveneau ostatici pe care hitleriștii îi împușcau în mod laș atunci cînd un membru al Wehrmachtului era omorît de Rezistență.

Trei zile pe săptămînă nu se serveau băuturi alcoolice. Pe terasele cafenelelor lor, parizienii beau în schimb un lichid negricios din ghindă, denumit „cafea națională".

PARISUL — UN SAT MARE

Capitala era practic lipsită de gaz și electricitate. Gospodinele învățaseră să gătească arzînd ghemotoace de hîrtie în sobițe fabricate din cutii de conserve.

Parisul era flămînd. Devenit un sat mare, Parisul se deștepta în fiecare dimineață la cîntatul cocoșilor. Parizienii își transformaseră căzile de baie, dulapurile, camerele de oaspeți în ograzi. Copiii creșteau iepuri în lădițe de jucării. Pentru a-i hrăni, în fiecare dimineață, înainte de a pleca la școală, se duceau în grădinile publice de unde smulgeau pe ascuns cîteva fire de iarbă.

În decursul întregii luni august, parizienii nu au primit pe cartele decît cîte două ouă, 100 de grame de untdelemn și 80 de grame margarină. Rația de carne era atît de mică încît șansonetiștii afirmau că putea fi împachetată într-un bilet de metro — cu condiția ca biletul să nu fi fost perforat, pentru că altfel carnea risca să cadă prin gaură. Parisul se străduia totuși să rîdă...

Afișe propuneau muncitorilor parizieni să se „unească cu muncitorii germani" sau să se angajeze în „Legiunea împotriva bolșevismului". Primele pagini ale ziarelor colaboraționiste, ca „Le Petit Parisien", „L'Oeuvre" și săptămînalul „Je suis Partout", proclamau că „munca în Germania nu înseamnă deportare" și anunțau cu mîndrie că „niciodată înaltul comandament german nu a fost atît de încrezător în viitor". În paginile interioare, anunțuri discrete ofereau efectuarea „tuturor mutărilor cu camioane cu cai".

Pe strada Auber, la nr. 13, birourile SS-ului au continuat să recruteze voluntari pentru cel de-al III-lea Reich pînă la 16 august.

Dar Parisul își păstrase sufletul de dinainte de război. Niciodată femeile nu păruseră atît de frumoase. Patru ani de restricții și de bicicletă cotidiană le întăriseră mușchii și le subțiaseră picioarele. Și, în ciuda lipsei de țesături, în vara aceea ele purtau mari pălării cu flori, ca în tablourile lui Renoir. În iulie, Madeleine de Rauch, Lucien Lelong și Jacques Fath lansaseră „moda marțială" : umeri pătrați, cordoane late, fuste scurte. Unele țesături erau din fibre de lemn. Pariziencele spuneau, glumind, că pe timp de ploaie, din rochiile lor ies muguri.

În acea lună august, parizienii nu-și părăsiseră orașul. Războiul bîntuia cu furie pe solul Franței și puțini erau cei ce reușiseră să plece la mare sau la țară. Multe școli erau deschise. Mii de oameni făceau plajă pe malurile Senei. În vara aceea, apele fluviului erau cea mai mare piscină din lume.

Pentru colaboraționiști și prietenii lor germani, precum și pentru proaspeții îmbogățiți de pe urma tranzacțiilor la bursa neagră, se mai găseau șampanie și icre negre la „Maxim's", la „Lido" și în cîteva cabarete ca „Shéhérezade" și „Suzy Solidor". În săptămîna aceea, cu biletul nr. 174 184 de la a 28-a tragere a Loteriei Naționale, un fericit francez avea să cîștige 6 milioane de franci — mai mult decît adusese la Paris Alain Perpezat în legăturica lui de parașutist.

Simbăta, duminica și lunea, la Longchamp și la Auteuil aveau loc curse de cai. Caii erau ceva mai slabi decît înainte de război, dar turful își păstra miile de fanatici. „Luna Park" publica afișe de reclamă pentru a-i consola pe parizieni că „nu plecaseră în vacanță. În cîteva ore pe bicicletă, veți găsi aici aer proaspăt și soare".

Yves Montand și Edith Piaf cîntau împreună la „Moulin Rouge". Serge Lifar făcea bilanțul ultimei stagiuni de balet și felicita doi tineri necunoscuți : pe Zizi Jeanemaire și Roland Petit.

Cîteva cinematografe rămaseseră deschise datorită generatoarelor electrice acționate de bravi pedaliști. „Gaumont Palace" anunța „parcare gratuită pentru 300 de biciclete".

Teatrele dădeau reprezentații cu casa închisă. Spectacolele începeau la ora 3 după-amiază. Pe coloanele Moriss erau lipite afișe anunțînd peste 30 de piese diferite. Teatrul „Vieux Colombier" prezenta piesa „Huis Clos". Autorul ei, Jean-Paul Sartre, se ascundea într-un pod din apropiere și scria manifeste pentru Rezistență.

SE APROPIE ORA ELIBERĂRII

În acea vară memorabilă, un obicei sacru reținea în fiecare seară pe parizieni în casele lor. În timpul scurtei jumătăți de oră în care era furnizat curent electric, cu urechea lipită de aparatele de radio, încercînd să străpungă bruiajele germane, tot orașul asculta știrile interzise, transmise de B.B.C. În seara aceea de 3 august, la sfîrșitul unei zile frumoase, mii de parizieni aveau să afle o știre care va deveni în curînd propriul lor coșmar. În seara aceea Varșovia ardea. În curînd, capitala poloneză avea să fie doar un morman de ruine fumegînde în care vor fi înghițiți 200 000 de polonezi.

Dar Parisul era intact. De la ferestrele lor parizienii puteau să contemple unul din cele mai uimitoare miracole ale războiului : Notre-Dame, Biserica Sacré-Coeur, Arcul de Triumf, Domul Invalizilor ; toate monumentele, datorită cărora acest oraș era un far al civilizației umane, ieșeau fără o zgîrietură din cel mai distrugător conflict al istoriei.

Acum, ora eliberării se apropia. În curînd soarta cumplită a Varșoviei va amenința și Parisul. Trei milioane și jumătate de parizieni, mîndri de a fi păzitorii unui tezaur de neprețuit, erau tot mai conștienți de amenințare. Și, împreună cu ei, milioane de oameni din întreaga lume, care vedeau în acest oraș un simbol al valorilor pentru a căror apărare lumea liberă lupta împotriva Germaniei naziste.

În numărul viitor vom continua publicarea Memoriilor lui Winston Churchill

Bătălia Angliei (VIII)

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

DE CE NU SÎNT SATISFĂCUTE REVENDICĂRILE NEGRILOR?

INDIFERENT de măsura în care răsscoalele negrilor din vara aceasta au demonstrat neputința noastră de a traduce în viață politica noastră rasială, poporul american nu poate să adopte o politică radical diferită. Situația Americii în această privință este unică. Nu există altă posibilitate decît de a acționa în continuare, în vederea celei mai depline păci și armonii posibile între negrii și albii de pe teritoriul american.

Rasele nu pot fi separate. Nu se poate produce un exod al negrilor spre o țară proprie. Ei nu pot pleca în altă parte. Nu pot fi izolați pe teritoriul american printr-o formă oarecare de apartheid, ca în Africa de sud. Negrii nu vor tolera și albii nu vor încerca să recurgă la metoda brutală a separării rasiale. Negrii nu pot să ocupe, de pildă, statul Mississippi și să se despartă de S.U.A. pentru a crea o țară proprie. O asemenea idee este de neconceput. Nu ne rămîne altă soluție decît să trăim în continuare împreună, încercînd să stabilim între noi relații cît mai omenești și mai tolerabile cu putință.

Privită în lumina realităților urîte, credința americană în armonizarea treptată a raselor pare fără îndoială optimistă și idealistă. Este însă singura viziune generală a viitorului pe care și-o pot permite americanii, ținînd seama de geografia și de istoria lor. Orice altă cale nu ar însemna decît violență și ură mocnită. Dificultatea este că toate eforturile serioase spre armonia rasială necesită mult timp pentru a da rezultate și costă foarte scump. Nemulțumirile și plîngerile tinerilor negri au însă un caracter imediat și urgent. Ei nu vor aștepta ca abia nepoții lor să se bucure de soluționarea problemelor ce le stau lor în față astăzi. Generația mai vîrstnică a liderilor negri și albi s-a deprins să aștepte. Ea a învățat să trăiască cu promisiuni, cu măsuri simbolice, cu speranța unor vremuri mai bune. În prezent, acești negri mai vîrstnici și mai răbdători nu sînt ascultați de noua generație.

Problema care se pune este cum poate fi convinsă comunitatea albă să plătească, din punct de vedere financiar dar și uman, costul reformei și al reconstrucției care ar putea să potolească în cele din urmă nemulțumirile negrilor. Am o opinie fermă în această privință: atîta timp cît progresul negrilor va fi prezentat drept o formă de filantropie a albilor — majoritatea albă făcînd sacrificii pentru a ridica minoritatea neagră — nu se va putea face practic nimic în proporțiile necesare. Ridicarea negrilor nu poate fi realizată ca o acțiune făcută de dragul lor. Marile comunități umane nu sînt atît de generoase și de altruiste. Progresul negrilor trebuie să constituie o parte a unui efort mult mai mare și mai general de ridicare a întregii comunități, care să antreneze și minoritatea neagră. Pentru a folosi terminologia curentă, îi putem ridica pe negri numai în procesul creării Marii Societăți.

Nu putem face mare lucru pentru negri dacă nu includem nemulțumirile lor în necesitățile mai largi ale întregii comunități. Dacă albii nu vor fi interesați în mod vital în propria lor propășire, în îmbunătățirea condițiilor de trai din orașe, ei nu vor accepta să plătească prețul necesar pentru a ajuta minoritatea neagră. De aci rezultă că problema rasială poate fi tratată — nu spun că poate fi rezolvată — în situații care se produc numai din cînd în cînd, nu deseori, în viața unei națiuni. Populația activă trebuie să fie cuprinsă de dorința fermă de a modifica și reface propria ei structură socială. Ceea ce pot spera negrii este că vor participa la o asemenea mișcare generală. După părerea mea, pentru ei nu există speranțe atît timp cît vor fi tratați ca o minoritate separată, față de care urmează să fie luate măsuri separate și speciale de ajutor și ridicare.

O mișcare generală de reformă și reconstrucție poate lua ființă numai dacă obiectivele ei constituie principala preocupare a marilor mase ale națiunii. În 1964 era de conceput, și chiar posibil, ca Marea Societate să devină principala preocupare americană timp de o generație de-acum înainte. Dar de cînd președintele Johnson a hotărît că trebuie să ducă un război în Asia, nu mai este aceasta preocuparea americanilor. Căci e de neconceput ca un popor să fie preocupat în același timp de două angajamente diametral opuse și contradictorii: de un război pe cealaltă parte a globului și de reconstruirea propriei lui societăți în țară. Din momentul cînd președintele a hotărît că trebuie să învingă într-un război de uzură pe continentul asiatic, Marea Societate și-a pierdut avîntul și sufletul, reducîndu-se la o serie de pomeni politice pentru săraci. Speranța în participarea negrilor la crearea unei ordini sociale americane s-a spulberat.

Președintele Johnson continuă să afirme că Statele Unite sînt o țară suficient de mare și de bogată pentru a plăti în același timp pentru războiul din Vietnam și pentru Marea Societate. Mai mult decît orice altceva, acest punct de vedere demonstrează că Johnson nu știe ce este războiul.

Părerea lui că o națiune poate avea în același timp două preocupări copleșitoare este concepția unui om care nu-și dă seama cît de absorbantă este preocuparea războiului deoarece el însuși nu a resimțit-o niciodată. El nu înțelege că atunci cînd problemele care se pun sînt viața sau moartea, victoria sau înfrîngerea, orice altceva pălește, pare lipsit de importanță. Unele dintre măsurile în vederea Marii Societăți continuă să figureze pe lista legilor dorite de Casa Albă. Dar cînd 500 000 de oameni luptă în Asia, nimănui nu-i pasă în mod real, sau nu poate să-i pese, cum se trăiește într-un cartier mizer din Detroit.

În plus, oamenii care nu simt nevoia unei reforme, sau nu cred că revendicările Marii Societăți sînt juste și rezonabile, au acum un motiv legitim de a opri reformele și chiar de a le anula. Președintele se înșeală dacă își închipuie că, deoarece a adoptat politica de război a lui Goldwater, fracțiunea lui Goldwater va sprijini Marea Societate.

Într-un cuvînt, nemulțumirile negrilor nu pot fi potolite printr-o politică de filantropie a albilor sau de sacrificii ale albilor pentru a-i ridica pe negri. Singura cale este de a face din progresul negrilor o parte a efortului general pentru rezolvarea problemelor și pentru tratarea necesităților marilor noastre centre urbane. Dar această acțiune, deși nobilă și însuflețitoare, este posibilă numai dacă devine principala preocupare a întregii națiuni. Iar acest lucru este imposibil atîta timp cît națiunea este distrasă și preocupată de un război străin, pe care nu îl înțelege și în care nu crede.

Walter LIPPMANN

Seul. Demonstrație a studenților reprimată de poliția sud-coreeană

The New York Times

SINGURA SOLUȚIE

CONGRESUL ȘI ȚARA au fost cuprinse de o îngrijorare tot mai adîncă în fața costului crescînd și a eficacității din ce în ce mai reduse a implicării americane în Vietnam. Această neliniște este mult mai puternică decît oricînd în cursul celor 30 de luni de cînd Statele Unite au trecut de la rolul de consilier militar la acela de principal combatant.

Sentimentul că politica actuală implică o risipire fără sfîrșit a vieților și resurselor americane, fără nici o speranță de realizări constructive, dă o nouă forță apelurilor la schimbare. Sfaturile cu privire la ceea ce ar trebui să facă Statele Unite în vederea unei schimbări politice rămîn radical divergente ; singurul element de unitate este dorința unui număr tot mai mare de reprezentanți ai ambelor orientări din ambele partide de a începe să spună ceea ce pînă în prezent nu putea fi spus, de a emite ideea unei retrageri unilaterale dacă nu se va întîmpla nimic de natură să ne scoată din actualul impas.

Factorii care explică intensificarea bruscă a îngrijorării în legătură cu angajamentul din Vietnam sînt cît se poate de clari. Hotărîrea președintelui Johnson de a trimite în Asia de sud-est încă cel puțin 45 000 de soldați americani — hotărîre anunțată indirect în cadrul apelului său la majorarea impozitelor — a coincis cu știrile de pe cîmpul de luptă că războiul merge prost și că ar putea continua timp de decenii, fiecare an aducînd un număr și mai mare de victime omenești.

S-au adăugat și alte două motive de îngrijorare. Unul este teama că alegerile prezidențiale care vor avea loc luna viitoare în Vietnamul de sud, salutate de guvernul american drept o dovadă spectaculoasă a autenticității independenței acestei țări distruse de război, vor fi transformate într-o batjocură de junta militară conducătoare. Celălalt este teama că reconstrucția cartierelor mizere și alte sarcini interne, a căror urgență a fost subliniată de tulburările din vara aceasta, sînt sacrificate necesității de a cheltui pînă la două miliarde dolari pe lună pentru continuarea conflictului din Vietnam. Consternarea provocată de toate aceste elemente impune o nouă evaluare a opțiunilor care rămîn deschise Statelor Unite pentru ca o situație și așa gravă să nu devină intolerabilă în urma unor noi măsuri politice pripite.

Adevărata divergență cu privire la orientarea pe care trebuie s-o adopte Statele Unite se referă la ducerea războiului însuși. Unii congressmeni, sprijiniți energic de conducători militari de la Pentagon, sînt de părere că adevărata greșeală a fost insuficiența escaladării.

Noi rămînem însă încredințați că nu există un mijloc ieftin sau ușor de a obține „victoria" prin bombardamente aeriene sau prin întărirea blocadei navale. Abia cu cîteva zile în urmă, generalul Cao Van Vien, șeful statului major sud-vietnamez, a respins ca nerealistă ideea că bombardamentele asupra nordului ar putea influența războiul din sud. Pînă în prezent au murit în Vietnam 1 800 de aviatori americani și totuși escaladarea războiului aerian a fost la fel de lipsită de rezultate evidente ca și escaladarea războiului cu infanterie, cu tancuri sau camioane. Rezultatul extinderii bombardamentelor ar fi creșterea pierderilor în rîndurile civililor — de pe acum foarte mari de ambele părți ale liniei de demarcație — și intensificarea riscului de lărgire a războiului.

După părerea noastră, cel mai înțelept ar fi să se renunțe la ideea înșelătoare că vreuna din părți ar putea să „cîștige" pe cîmpul de luptă din Vietnam, în favoarea căutării de noi căi spre masa de tratative. Singura soluție acceptabilă este un acord negociat.

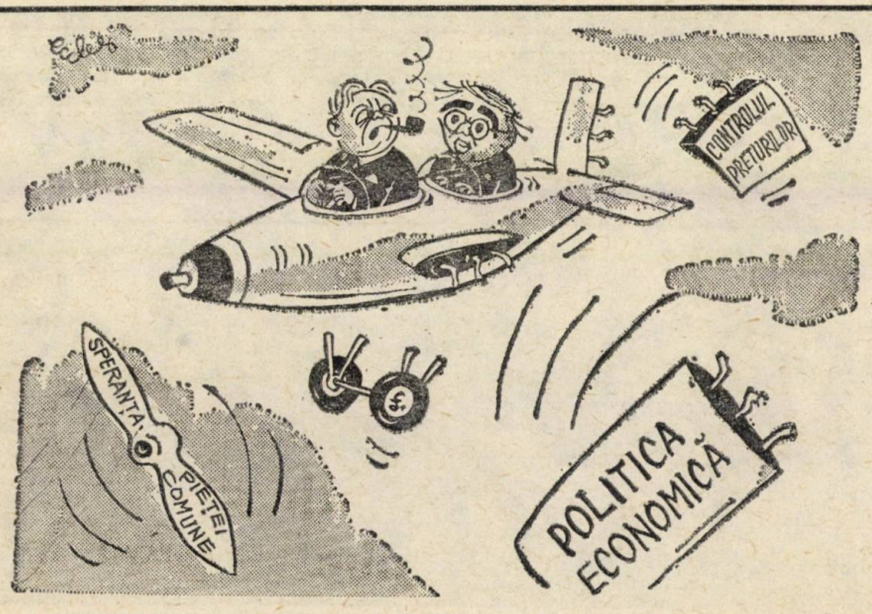

— Să mergem mai departe, ca și cînd nu s-a întîmplat nimic.
(Din Morning Star)

MEDUNARODNA POLITIKA
BELGRAD

ECONOMIA MONDIALĂ ȘI ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

PRIMA CONFERINȚĂ A O.N.U. pentru Comerț și Dezvoltare a trasat căile pentru crearea condițiilor în care țările în curs de dezvoltare să participe la diviziunea internațională a muncii pe bază de drepturi egale. Pentru produsele acestor state s-a preconizat accesul mai liber pe piața țărilor dezvoltate, precum și aplicarea pe bază de reciprocitate a clauzei națiunii celei mai favorizate, preferarea unor importuri de produse industriale din țările în curs de dezvoltare și dezvoltarea legăturilor între aceste țări în vederea creării condițiilor pentru industrializarea lor, pentru folosirea mai eficientă a forțelor de producție de care dispun.

Părerea generală este că, în realitate, s-a făcut puțin pentru aplicarea acestor principii și că cea de-a doua Conferință, care urmează să aibă loc la începutul anului viitor, are ca obiectiv să pună la ordinea zilei concretizarea acestor principii, de acceptarea și aplicarea lor depinzînd în mare măsură dezvoltarea economiei mondiale. Spre astfel de soluții converg și principalele tendințe care se manifestă în dezvoltarea economică pe plan internațional. Astfel, în timp ce prima Conferință a avut loc într-o perioadă cînd ciclul economic mondial se afla într-o fază ascendentă, situația actuală, în care sînt vizibile tendințe de încetinire a dezvoltării economice a principalelor țări capitaliste, va obliga, se pare, pe reprezentanții țărilor dezvoltate din punct de vedere industrial să abordeze de pe alte poziții problema progresului economic al țărilor în curs de dezvoltare. Potrivit ultimelor date ale OECD, creșterea producției acestor țări în primul semestru al anului curent a reprezentat numai 2 la sută. În perioada care a trecut de la prima Conferință, țările dezvoltate au rezolvat unele dintre contradicțiile lor în sfera comercială, monetară și de credit a relațiilor economice internaționale, în timp ce problemele țărilor în curs de dezvoltare au fost lăsate de-o parte. Încă de pe acum se constată că una din cauzele încetinirii ritmului de dezvoltare economică este scăderea cererii de mărfuri importate în țările în curs de dezvoltare ; se prevede că o nouă înviorare a acestei cereri poate stimula conjunctura economică în lume.

Una din problemele cele mai importante este aceea a modului în care țările în curs de dezvoltare să participe la diviziunea internațională a muncii pe baza egalității în drepturi. Această problemă este cu atît mai actuală cu cît în ultimii ani s-au produs importante schimbări structurale în producția mondială ca urmare a unei profunde revoluții tehnice. Acestea au avut repercusiuni asupra tuturor formelor de manifestare a relațiilor economice internaționale.

Fără îndoială că, pentru participarea țărilor slabdezvoltate la diviziunea internațională a muncii, prezintă o mare importanță structura importurilor țărilor dezvoltate deoarece acestora le revine cea mai mare parte din volumul schimburilor internaționale. Fapt este că ponderea materiilor prime în importurile acestor țări a scăzut de la 49,1 la 44,2 la sută, în timp ce ponderea produselor industriale a crescut de la 50 la 55 la sută, în urma intensificării schimburilor comerciale între țările industriale.

Cum a reacționat economia țărilor în curs de dezvoltare la aceste tendințe? Oare țările în curs de dezvoltare au posibilitatea de a se încadra într-un viitor apropiat, prin forțe proprii, și în mod eficient, în diviziunea internațională a muncii? Pentru a răspunde la aceste întrebări vom cita cîteva fapte concludente. Ponderea țărilor nedezvoltate în distribuirea produsului social total mondial a înregistrat în perioada 1960—1964 o scădere de la 15,6 la 15,4 la sută. În timp ce produsul social total al țărilor în curs de dezvoltare a crescut în perioada respectivă cu 20 la sută, creșterea sa în țările în curs de dezvoltare a fost de 17,7 la sută, ceea ce demonstrează încă o dată că prăpastia între țările dezvoltate și cele nedezvoltate se mărește.

Cînd se discută astăzi în mod serios despre adaptarea economiei țărilor în curs de dezvoltare la structura de producție actuală, trebuie să se pornească de la deosebirile actuale în ce privește gradul de dezvoltare economică și de la structurile economice actuale. Pentru adaptarea acestei structuri la cerințele vremii, fără de care nici nu se poate vorbi de o participare cu drepturi egale la diviziunea internațională a muncii, este necesară intensificarea procesului de schimbare a structurilor sociale și economice. Astfel se vor crea condiții prielnice pentru industrializarea țărilor respective și pentru intensificarea producțiilor agricole.

Un asemenea proces de schimbare a structurii sociale și economice nu poate fi eficient dacă nu va fi însoțit și de schimbări radicale în relațiile economice internaționale. În această privință nu este important numai afluxul de noi investiții din străinătate în condiții mai avantajoase decît pînă acum. Este necesară concretizarea mai departe și aplicarea generală a principiilor de dezvoltare a schimburilor comerciale cu țările în curs de dezvoltare, principii trasate de prima Conferință a O.N.U. pentru Comerț și Dezvoltare. Dar pentru ca aceste principii să acționeze în mod eficient, aplicarea lor trebuie să fie lipsită de orice presiuni politice, fățișe sau ascunse, din partea acelor țări care le aplică. Se impune totodată și înlăturarea acelor „bariere nevamale", folosite astăzi în practica importurilor țărilor dezvoltate, și care sînt cu mult mai greu de învins. Țările dezvoltate refuză să discute despre înlăturarea acestor bariere. Crearea condițiilor generale pentru aplicarea principiului reciprocității, pentru importul cu precădere a produselor industriale din țările nedezvoltate și dezvoltarea în continuare a legăturilor de cooperare între țările în curs de dezvoltare constituie singurul mijloc prin care țările în curs de dezvoltare vor putea adapta structura lor de producție și de schimburi comerciale la transformările structurale ce au loc în producția mondială.

Marian HUBENY

Aveți cumva vreun proiect și pentru noi

(Din **International Herald Tribune**)

COMBAT

PARIS

VARĂ DIFICILĂ

ÎN S.U.A., vara aceasta este o adevărată etuvă. Căldura, umezeala, ploaia, sub un cer cenușiu în spatele căruia simți un soare fierbinte, fac clima-tul insuportabil.

Atmosfera politică nu este de loc mai bună. Americanii nu au fost niciodată atît de dezbinați între ei și în ei înșiși. E suficient să auzi vorbind pe senatori, pe membrii Camerei Reprezentanților și pe guvernatorii de state pentru a-ți da seama de acest lucru. Oameni din același partid au păreri diametral opuse — în problema Vietnamului, în problema rasială, cu privire la majorările de impozite sau la războiul împotriva șobolanilor.

La fel și cu cetățenii de rînd. Dar în S.U.A., ca și în alte țări din emisfera nordică, august este luna vacanței și la întoarcere va fi timp suficient pentru toate aceste probleme neplăcute. Un lucru este cert, anume că, pînă atunci, ele nu vor fi rezolvate. Nimeni nu știe de altfel dacă și cum se vor rezolva vreodată...

În Vietnam bombardamentele aeriene se intensifică, sînt trimise întăriri, nave de război — chiar și un cuirasat — se cer aliaților noi trupe și în special se aruncă miliarde de dolari pentru război, pacificare și casele de bani ale generalului Ky. Uneori, din aripa Casei Albe în care lucrează președintele Johnson, se strecoară indiscret un zvon de pace. Dar este repede înăbușit de „duri".

Cînd senatorul Robert Kennedy și alții sugerează că zecile de milioane de dolari, reprezentînd costul zilnic al războiului din Vietnam, ar fi mai bine investită — cel puțin în parte — în războiul împotriva mizeriei și dezintegrării rasiale din S.U.A., Johnson sau Dean Rusk răspund că America este destul de bogată pentru a duce concomitent război pe două fronturi. Este poate adevărat. Se pare totuși că ea pierde concomitent pe amîndouă.

Căci militarii înșiși nu mai cred într-o victorie, o victorie frumoasă în care inamicul să ceară îndurare, iar învingătorul să intre cu drapele în capitala adversă. Ei știu că, din punct de vedere politic, războiul este deja pierdut fără mențînerea costisitoare și nepopulară a unui corp de ocupație american în Vietnamul de sud.

Pe frontul rasial, războiul nu este deocamdată pierdut, dar riscă să fie, și încă repede, dacă oameni îndrăzneți, cu imaginație, liberi de prejudecăți, nu atacă imediat problema, punînd la bătaie banii și toate mijloacele necesare. Este o problemă unică, asemănătoare din anumite puncte de vedere cu decolonizarea Africii sau cu situația din Africa de sud, dar care nu este de fapt nici una nici cealaltă. Vicepreședintele Hubert Humphrey, care, încă o dată, pare să fi vorbit prea repede, propune un plan Marshall pentru America.

Problema rasială este în esență simplă: un american din zece este negru și numărul negrilor crește mai repede decît cel al albilor. Ei reprezintă deja majoritatea populației la Washington și peste douăzeci de ani vor fi mai numeroși decît albii în opt din principalele zece orașe din S.U.A. Negrii se consideră tot atît de americani ca albii. Ei vor înainte de toate egalitatea economică și dreptul de a-și administra treburile proprii, dreptul de a fi reprezentați în organele de conducere proporțional cu numărul lor. Nu țin să fie „integrați" cu albii și consideră măsurile de integrare rasială, adoptate pînă în prezent, drept niște „oase" azvîrlite pentru a le înșela foamea. Vor egalitate, și noua generație este gata s-o obțină prin forță, dacă nu îi este dată prin lege.

Pusă astfel, cum poate fi rezolvată „problema negrilor"? Pînă și „ulciul" cel mai îndîrjit începe să înțeleagă că, în 1967, problema negrilor și cea a Vietnamului sînt legate din punct de vedere psihologic, politic, economic, financiar. Activiștii negri exagerează fără îndoială atunci cînd spun că vor deschide în ghettourile lor un al doilea Vietnam, dar din punct de vedere psihologic și politic, al doilea Vietnam există deja în mintea americanilor.

Georges LAMY-PEREIRE

Le Monde
PARIS

„SINDICATUL" PRINȚILOR INDIENI

DUPĂ DOUĂ ZILE de deliberări secrete, foștii suverani ai principatelor din India, amenințați să-și piardă „mijloacele de existență" sub forma listelor civile însumînd de la 1 milion de rupii pe lună pînă la o „pomană" de 192 rupii pe an, au urmat calea „oamenilor de rînd", înființînd un „sindicat". Această organizație are drept scop să apere interesele rajahilor, maharajahilor, nizamilor și altor nababi, ale căror privilegii și venituri sînt amenințate de cînd comitetul de conducere al partidului Congresului a cerut guvernului „să termine cu prinții".

Este prima oară de la independență că foștii suverani, uitînd de gelozii și rivalitățile tradiționale, se unesc pentru a înfrunta inamicul republican. De altfel, nu toți au venit la această conferință. Majoritatea însă, chiar cei care sînt parlamentari sau miniștri ai Congresului, au făcut cunoscut că sprijină cauza comună. Întîlnirea lor nu și-a regăsit însă strălucirea vechii Camere a prinților, a căror reuniune anuală, sub regimul britanic, constituia una dintre marile atracții ale capitalei.

În acea epocă, New Delhi era transfigurat de venirea „seniorilor" și a nesfîrșitelor lor suite. Timp de cîteva săptămîni, banii curgeau în valuri iar bijutierii din Connought Place făceau afaceri pentru tot restul anului. Anul acesta, foștii suverani au ales pentru întîlnirea lor hotelul cel mai cochet și mai scump din New Delhi. Dacă au deliberat însă sub candelabre de cristal, într-un salon drapat în catifea și aur, decorul pregătit pentru turiștii americani amintea mai degrabă de un film din Hollywood. Îmbrăcămintea rajahilor și a maharajahilor era de natură să-i decepționeze pe amatorii de pitoresc. Nu s-au mai văzut turbane colorate, bijuterii strălucitoare, redingote de brocard sau spade cu mînerul de diamante. Pentru această întrunire „sindicală", prinții au preferat cămașa sport și sandalele. Numai sariurile de mătase ale cîtorva maharane au adus o notă de culoare în congres.

„Starul" reuniunii a fost neîndoielnic maharana Vijaywraje Scindiah, prințesa de Gwalpor, care a dat de curînd o lecție severă „inamicului", provocînd căderea guvernului Congresului din Madhya-Pradesh.

S-a putut vedea de asemenea la intrarea hotelului un veritabil muzeu al automobilului, în care figurau Rolls-Royce-uri vechi de un sfert de secol, ornate cu armuri de argint pe portiere, Cadillac-uri de pe timpul lui Dillinger sau Al. Capone, precum și Chrysler-uri din timpurile bune, ale căror capote interminabile păreau să fi fost create în mod special pentru a pune în valoare stindardele princiare plantate în partea din față a mașinii.

În general însă, foștii suverani au avut grijă să nu dea spectacolul unei prea mari opulențe. Maharajahul Gaekwad din Boroda, purtător de cuvînt al conferinței, a precizat chiar că numeroși colegi ai săi nu au putut veni pentru că le-au lipsit banii cu care să-și plătească drumul la New Delhi. El a explicat că, în ceea ce îl privește, altădată ar fi parcat elefanți în fața hotelului. „Dar astăzi, a adăugat el, nu am măcar șofer și-mi conduc singur mașina".

Un ecou al „bunelor vremuri de odinioară" s-a manifestat în limbajul prinților. Purtătorul de cuvînt nu a renunțat la terminologia sportivă, precizînd că „mingea se află pe terenul guvernului" sau că „comitetul de apărare" al foștilor suverani include un „trăgător de elită" ca maharajahul din Bikaner, care este într-adevăr unul dintre campionii mondiali de tir.

Declarația publicată la terminarea conferinței păstrează de asemenea un ton aristocratic, înlăturînd cu dispreț orice meschine considerente materiale. Dacă prinții țin la listele lor civile — declară ei — acest lucru îl fac în mod exclusiv pentru a impune respectarea „principiilor morale". Avantajele de care beneficiază le-au fost recunoscute deoarece ei au înlesnit, cu prilejul independenței, crearea unei Indii unificate, imposibil de realizat fără abandonarea suveranității lor. Din această cauză, tot conform declarației prinților, orice rupere a angajamentelor luate față de ei ar fi de natură să afecteze prestigiul și onoarea întregii țări.

Deocamdată pare destul de probabil că această acțiune concertată a prinților ar putea fi destul de eficace. Într-adevăr, guvernul din New Delhi începe să-și dea seama, cu oarecare întîrziere, că foștii suverani care au și înlăturat în mai multe state — Rajasthan, Gujerat și Mysore — administrațiile partidului Congresului, au posibilitatea să plaseze cabinetul condus de d-na Gandhi într-o situație foarte dificilă.

Jean WETZ

Motonava sovietică „Novovoronej" efectuează prima cursă comercială directă din istoria navigației între Europa și Japonia, prin Oceanul Înghețat de Nord

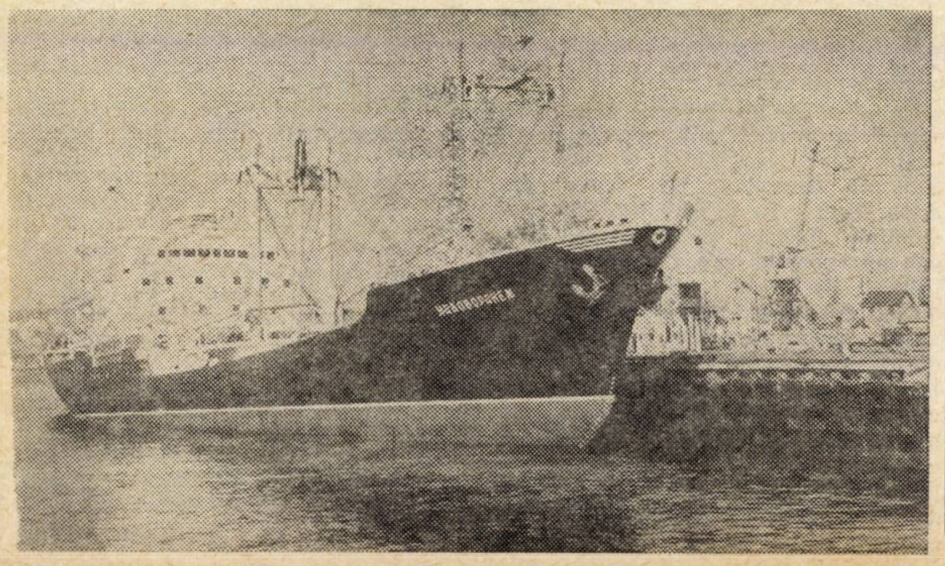

The Economist
LONDRA

STRUCTURA OPOZIȚIEI

NU ESTE UȘOR să se aprecieze influența politică a mișcării pentru pace în America. Partizanii acestei mișcări dispun de o putere politică redusă — în orice caz ei nu au un purtător de cuvînt în cadrul Administrației — și totuși au reușit să stîrnească îngrijorare (și un sentiment de iritare) în rîndurile ei, stîrnind în același timp reacții aspre din partea președintelui. În problema centrală, aceea a încetării luptelor din Vietnam, grupurile care se pronunță pentru pace au păreri diferite. Unii cer o retragere completă din Asia ; alții pledează pentru o retragere defensivă spre enclave de-a lungul coastei și spre orașele cheie, urmată de o disociere treptată de generalii politicieni de la Saigon ; în sfîrșit, alții se opun numai bombardării orașelor din R. D. Vietnam.

Este adevărat că aceste linii diferite de argumentare și-au găsit sprijinitori în rîndurile coaliției democrate. Mai mulți lideri sindicali — în special Walter Reuther, șeful sindicatului muncitorilor din industria de automobile — și-au exprimat nemulțumirea față de politica președintelui în Vietnam. La fel au procedat și „Americanii pentru Acțiunea Democrată" (A.D.A.), considerați adeseori ca reprezentînd aripa liberală intelectuală a partidului. Sub noua conducere a profesorului Kenneth Galbraith, ei au devenit poate principalul punct de raliere pentru elementele centriste ale mișcării pentru pace. Galbraith a inițiat recent la Washington o întrunire a delegaților din 30 de state, în scopul de a se lansa o campanie pe plan național pentru încetarea războiului.

Aceste grupări din cadrul partidului nu sînt de natură să-l îngrijoreze prea mult pe președinte. Nici mișcarea sindicală, nici organizația „Americani pentru Acțiunea Democrată" (A.D.A.), nici senatorul Fulbright — cel mai activ critic al președintelui Johnson în

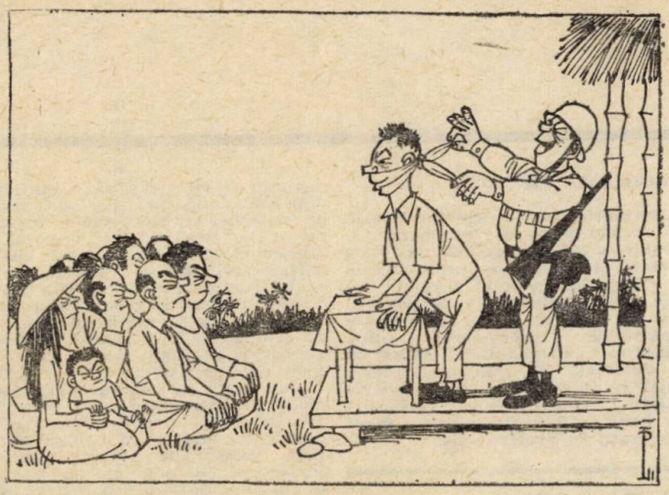

CAMPANIA ELECTORALĂ DIN VIETNAMUL DE SUD

Vorbește un candidat al opoziției...

(Din **Süddeutsche Zeitung**)

Congres — nu reprezintă o forță politică de temut în alegerile naționale. Și, cu toate că reverendul Martin Luther King și Dr. Benjamin Spock — două figuri de amploare națională care s-au alăturat opoziției împotriva politicii americane în Vietnam — se bucură de o mare popularitate în probleme cum ar fi drepturile negrilor și problema copiilor, influența lor în materie de politică externă este mai puțin importantă. În acest caz, de ce este președintele atît de îngrijorat? Răspunsul îl poate constitui în parte faptul că alegerile prezidențiale de anul viitor s-ar putea axa pe războiul din Vietnam. În toamna anului 1968, președintele va avea nevoie de o libertate de manevră politică și mișcarea pentru pace ar putea să-i îngreuneze situația.

Majoritatea celor care se opun președintelui în problema Vietnamului sînt oameni cu școală, din marile orașe aflate în principalele state de pe cele două coaste ale țării ; ei votează de obicei pentru democrați și sînt prezenți la vot în alegerile naționale. Înstrăinarea lor, indiferent cît ar fi ei de rupți unul de altul, este de natură să afecteze rezultatele alegerilor prin însuși numărul lor. În ultimele două alegeri prezidențiale au votat numai aproximativ 65 la sută din persoanele peste 21 de ani. Elementul pe care președintele contează pentru a-i recîștiga pe democrații înstrăinați îl constituie faptul că republicanii nu sînt în măsură să le ofere ceva în plus în anul următor.

Așadar, preocuparea lui Johnson nu are în principal un caracter politic. Președintele ar prefera să poată susține că toți oponenții săi fac parte din categoria celor ce ard steagurile sau a studenților radicali care nu suportă autoritatea. Acestea sînt grupurile pe care le-a caracterizat în discursul de la Baltimore cu termenul peiorativ de „peacenik" (de la cuvîntul *peace* = pace n.t.) El trebuie să-i trateze însă cu mai multă blîndețe pe toți ceilalți — profesori universitari, membri ai clerului, studenți disciplinați, grupări feminine pentru pace, ziariști, intelectuali și elementele respectabile de virstă medie din clasa de mijloc care au participat la marșurile pentru pace dar nu sînt membri ai vreunei organizații. De fapt, toți aceștia fac parte dintre cei care îl susțin ; ei au furnizat unele elemente de conducere și în bună parte masele care au sprijinit programele „Marii Societăți". Ei sînt făuritorii părții celei mai substanțiale a culturii americane.

O bună parte din această opoziție are la bază considerente morale. Intensitatea apelurilor de a se pune capăt bombardamentelor izvorăște dintr-un profund sentiment de vinovăție morală. După distrugerea orașelor Dresda și Nagasaki, majoritatea elementelor protestatare consideră că răspunderea pentru hotărîrile politice în cursul unui război trebuie împărtășită de toți cetățenii și nu lăsată doar pe seama unui număr redus de conducători. Faptul că comentatorii militari au arătat că bombardamentele sînt relativ ineficace reprezintă un punct de dezbatere interesant pentru oponenți.

Un grup restrîns a început să manifeste îngrijorare față de coruperea americanilor trimiși în alte țări ; nu este vorba de coruperea lor datorită operațiunilor la bursa neagră, ci de faptul că sînt martori ai brutalității. Desigur, toate războaiele impun participanților penalizări severe. Dar știrile despre prizonierii torturați de către sudvietnamezi în timp ce americanii privesc în altă parte, despre faptul că soldații americani consideră drept un lucru de la sine înțeles că toți țăranii vietnamezi uciși în cursul unei ciocniri ar fi membri ai Vietcongului, s-au dovedit deosebit de îngrijorătoare. Unii dintre oponenți fac o analogie între ei și intelectualii francezi care s-au opus politicii duse de țara lor în Algeria. Aceste persoane doresc ca americanii să privească în față problemele morale ridicate de războiul din Vietnam.

Ținînd seama de existența atîtor păreri divergente, este ușor de înțeles de ce grupările pentru pace nu s-au putut uni. Strategii — oamenii de știință din domeniul social și elementele din posturi de conducere — au insistat să vorbească limbajul celor ce li se opun din cadrul Administrației și au făcut acest lucru în parte deoarece doresc să fie luați în serios ; moraliștii au manifestat tendința de a nu ține seama de alternativele politice la actuala politică ; în același timp, unii dintre oponenții politici mai tineri consideră Vietnamul ca unul din exemplele totalei corupții a Americii. Anul viitor, toate aceste grupări vor trebui să găsească un teren comun, chiar cu prețul renunțării la unele dintre tezele lor, dacă doresc să influențeze calea politică a Americii.

EL NACIONAL

CARACAS

DEZBATEREA AGRARĂ

RECENT S-A DISCUTAT în parlament reforma agrară. Așa cum au afirmat unii dintre comentatori, această problemă a încetat să mai fie un „tabu" în Venezuela. De fapt ea a încetat să mai fie „tabu", cel puțin ca subiect de discuție, în cea mai mare parte a țărilor subdezvoltate. A susține postulatele teoretice ale reformei agrare nu înseamnă să o și înfăptuiești. Multe eforturi s-au pierdut în vorbe, promisiuni, programe și chiar legi ambițioase. Structura agrară însă, așa cum a confirmat și cea de a XII-a sesiune a C.E.P.A.L., persistă în cadrul Americii Latine cu toate urmările sale negative : producția insuficientă, productivitatea redusă, nivelul de viață scăzut al populației rurale etc.

Dezbaterea din parlament a acestor probleme nu pare a fi decît o manevră electorală. Comentatorii se împart mai degrabă în apărători și critici ai guvernului decît în militanți pentru reforma agrară.

Este un lucru cunoscut că ultimele decenii ale istoriei naționale se caracterizează printr-o economie agrară slabă datorită primordialității acordate exploatării petrolului. Față de această realitate a apărut o teorie economică, pe care o împărtășesc, cu diferențe de nuanțe, atît persoane din guvern cît și din opoziție, potrivit căreia trebuie să se folosească veniturile rezultate din exploatarea petrolului pentru crearea unei economii naționale independente, libere de fluctuațiile inerente economiei bazate pe mono-produs.

Pe de altă parte, problema reformei agrare e importantă și pe plan politic. În acest sens președintele Columbiei, Lleras Restrepo, nu a ezitat să declare recent în fața unui grup de mașieri : „Este mai înclinat să apuce drumul guerilei țăranul fără pămînt, zilierul care abia găsește de lucru cîteva zile pe săptămînă sau fiul micului proprietar căruia pămîntul nu-i poate asigura condiții de subzistență".

Mai există ceva care ne preocupă în mod deosebit și care face mai stringentă examinarea problemei agrare. Este vorba de exodul rural în creștere. În ultimii 30 de ani structura populației s-a inversat total față de proporția primelor decenii — 65 la sută rurală și 35 la sută urbană ; în prezent, după ultimele aprecieri oficiale, 71 la sută din populație trăiește în orașe, în timp ce la țară rămîn numai 29 la sută.

Acest fenomen al migrației interne de la sat la oraș este un proces istoric inevitabil. Urmările lui însă pot fi pozitive sau negative. Sînt pozitive cînd reprezintă rezultatul mecanizării agriculturii, ridicării productivității acesteia. Acest caracter pozitiv este în funcție totodată de dezvoltare paralelă a unei industrii capabile să absoarbă forța de muncă eliberată din agricultură. Fără aceste două premise de dezvoltare simultană a orașului și satului, migrația capătă formele dramatice ale exodului rural, cu toate consecințele sale.

Roberto GABALDON

poșta redacției

LAURASIA ȘI GONDWANALAND

Irimie Mureșan, Baia Mare. Vîrsta continentelor de astăzi nu a fost stabilită încă în mod precis. Unii oameni de știință cred că, pînă acum circa 150 de milioane de ani, uscatul era format din două „supercontinente" pe care le-au botezat Laurasia și Gondwanaland. După părerea lor, din Gondwanaland s-ar fi desprins Africa, Antarctica, Australia și America de Sud, în timp ce Europa, Asia și America de Nord ar proveni din Laurasia. Unul dintre argumentele lor constă în potrivirea dintre contururile celor două continente, ilustrată în desenul alăturat. La aceasta se adaugă faptul că în regiunile corespunzătoare atît din Africa de vest cît și din America de Sud există o delimitare netă între roci de vechimi foarte diverse. În Ghana, în Coasta de Fildeș și în țările situate la vest de ele, rocile datează de aproximativ două miliarde de ani. În Nigeria, în partea estică a Dahomeyului și în celelalte regiuni răsăritene, vîrsta rocilor este de numai 550 de milioane de ani. Cercetări făcute pe teritoriul Braziliei, prin studierea proceselor de mutații radioactive, au dus la descoperirea unei structuri similare : pînă la o anumită linie, roci de două miliarde de ani, de acolo înainte roci de 550 de milioane de ani. Teoria deplasării continentelor pare a fi confirmată și de expansiunea fundului mării în Atlantic și în unele părți ale Pacificului. Este vorba de o creștere laterală pornind de la marea barieră transoceanică — o linie care desparte Atlanticul de nord de Atlanticul de sud și care împarte de asemenea în două Oceanul Indian și Oceanul Pacific de sud. Rocile din adînc par să se întindă sub marea barieră, extinzînd lent fundul mării. Aceasta ar avea ca rezultat o ușoară mișcare de rotație a continentelor (cu cîțiva centimetri pe an). Tot în favoarea teoriei deplasării continentelor pledează și dovezile despre deplasarea lentă a celor doi poli ai Pămîntului în raport cu continentele.

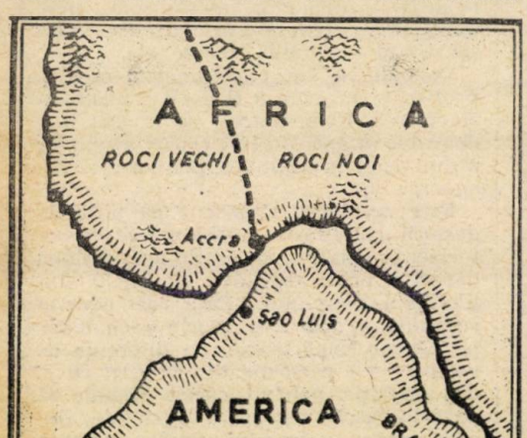

VIITORUL CANALULUI PANAMA

Dumitru Ciornei, Bacău. Proiectele celor trei noi tratate americano-panameze, asupra cărora s-a căzut în principiu de acord la 26 iunie, nu au fost date încă publicității. Președintele Marco Robles și ministrul de externe panamez Fernando Elata doresc să-i convingă mai întîi pe principalii lideri politici din țară să sprijine proiectele atunci cînd, după semnarea lor de către cele două guverne, vor veni spre ratificare în fața parlamentului.

Din informații furnizate de diplomați de la Washington și de unii congresmeni, presa americană a reușit însă să desprindă principalele prevederi ale noilor tratate : Compania Canalului Panama și zona Canalului vor fi desființate. Cea dintîi va fi înlocuită de „Administrația reunită a Canalului Panama", organism bilateral, condus de nouă directori, dintre care cinci numiți de S.U.A. și patru numiți de Panama. Zona Canalului se va numi pe viitor Porțiunea Canalului și va fi mult redusă ca dimensiuni.

Statul Panama va exercita o suveranitate „efectivă" dar nu totală asupra „Porțiunii Canalului". În locul actualului beneficiu fix de 1 935 000 de dolari anual pentru exploatarea Canalului, statul Panama va încasa o taxă fixă pe tona de mărfuri tranzitate din Canal, plus o jumătate din beneficiile rezultate din exploatarea Canalului. Se crede că, în felul acesta, veniturile realizate de statul panamez de pe urma Canalului se vor putea ridica pînă la 40 de milioane de dolari anual. Tratatul va fi încheiat pe un termen de 40 de ani sau „pînă la construirea unui nou canal". Proiectul de tratat privind apărarea Canalului, confirmă dreptul S.U.A. de a-și menține actualele baze militare din Panama. Guvernul panamez se teme însă că opinia publică din țară va fi nemulțumită de limitele acestui compromis și că această nemulțumire se va repercuta asupra rezultatelor alegerilor prezidențiale din mai 1968.

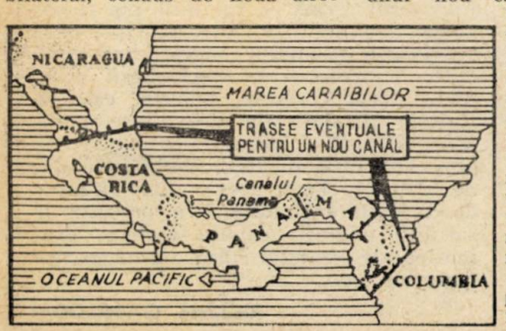

PROBLEMA CIPRULUI

Dezideriu Mach, Cîmpia Turzii. În ultima perioadă, problema Ciprului a fost discutată nu între Grecia și Turcia, ci între Grecia și Cipru (cu prilejul recentei vizite a colonelului Papadopoulos). Nu se știe cînd vor fi reluate tratativele greco-turce. După tratative, președintele Makarios a declarat că „singura soluție justă și definitivă a problemei cipriote constă în Enosis" (alipirea la Grecia. Papadopoulos a făcut declarații în același sens.

SATELIȚII DE TELEVIZIUNE

Prof. D. Harasim, Botoșani. Fiecare dintre sateliții de televiziune care va retransmite permanent emisiuni pe tot globul va fi alocat unor anumite posturi T V și va prelua numai emisiunile lor. Recepționarea imaginilor se va putea face fie prin intermediul unor substații terestre locale, fie, într-un stadiu mai perfecționat, direct de la satelit, dar cu condiția unei reglări speciale prin construcție a aparatelor de recepție. Nu e vorba deci (cel puțin pentru început) de retransmiterea tuturor emisiunilor de pe glob, ci doar de retransmiterea anumitor emisiuni în mod permanent pe tot globul. Pentru alte probleme ale viitorului televiziunii, citiți în acest număr articolul „Un ochi privește lumea".

UNDE SE AFLĂ SUKARNO ?

Mihai Nueleanu, comuna Aninoasa, raionul Filiași. Președintele Sukarno are în prezent domiciliu forțat în palatul Bogor, situat în vecinătatea orașului Djakarta. Printr-un decret radiodifuzat de postul de radio Bandung, comandantul militar al Javei de vest, generalul-maior H. P. Dharsono, i-a interzis să părăsească provincia fără aprobarea armatei.

În legătură cu cea de-a doua întrebare, vedeți răspunsul dat cititorului Iordache Codreanu în nr. 32/1967.

VOLUNTARII ARDELENI DIN 1917

Dumitru Popa, București. Fotografia voluntarilor ardeleni primiți la Iași la 8 iunie 1917 nu ne-a fost trimisă de unul dintre participanții la acel moment impresionant. Am reprodus-o din presa vremii. Pentru a vă ajuta însă în îndeplinirea dorinței de a vă întîlni cu camarazi de atunci, notăm adresa dv., recomandînd-o atenției tuturor membrilor primului batalion de voluntari ardeleni : Șoseaua Giurgiului 164, Bloc 3, ap. 13, tel. 23.64.48.

MISIUNEA GENERALULUI RUDEANU

Între militarii care și-au adus contribuția la victoria de la Mărăști — Mărășești — Oituz se numără și generalul Vasile Rudeanu (decedat în 1965 în vîrstă de 96 de ani). Pe atunci avea gradul de colonel și însărcinarea de a coordona din partea guvernului român livrările de armament din Franța. Îndeplinind această misiune vreme de patru ani, generalul Vasile Rudeanu s-a aflat în permanentă legătură cu cercurile politice conducătoare franceze și engleze precum și cu autoritățile militare din cele două țări și a luat parte la negocierea contractelor privitoare la livrările de armament pentru România între anii 1914—1918. Activitatea sa în serviciul armatei române rezultă și din scrisoarea adresată generalului Rudeanu de către ministrul francez al armamentelor, Albert Thomas, cu ocazia plecării ofițerului român din Franța, la 1 iulie 1919 :

„Nu pot să nu-mi amintesc, chiar în momentul cînd părăsiți Franța și-mi adresați salutul dv., ceasurile grele și mișcătoare prin care am trecut deseori împreună. Nu pot, mai cu seamă, să nu-mi amintesc ardoarea și tenacitatea cu care ați convins guvernul francez de sentimentele care leagă România de Antanta și de Franța.

Vă aduceți aminte, ca și mine, cum în cursul anului 1915, cînd mulți miniștri se îndoiau încă de realitatea acestor sentimente, cînd guvernul întreg oscila între hotărîri contradictorii, noi am putut, unindu-ne eforturile, să stabilim pentru toți, cu evidență, necesitatea de a se da României munițiile pe care le cerea.

În momentul în care vă adresez cordialul meu salut, după lupta susținută de țara dv., după victoria comună, simt o reală satisfacție să evoc aceste amintiri".

De asemenea, la plecarea generalului Rudeanu din Franța, ziarul „Journal des Debats" din 2 iunie a publicat un lung articol, din care am extras următoarele pasaje :

„...Ne părăsește un sincer prieten al Franței și un luptător activ pentru victorie. El a condus la Paris negocierile angajate în vederea stabilirii convenției militare care trebuia să completeze convenția diplomatică încheiată între aliați și România. Generalul Rudeanu și-a păstrat credința arzătoare în destinele țării sale, a desfășurat o neobosită activitate în misiunea cu care era însărcinat : să asigure producția în ateliere, adunarea în porturile de îmbarcare, transportul pe mare iar pe urmă pe uscat a întregului material destinat reconstituirii armatei române. El și-a găsit recompensa în strălucita ofensivă de la Mărășești și în magnifica rezistență pe care soldații români, susținuți de camarazii lor francezi, au opus-o ofensivei germane. Pentru toată această activitate, guvernul francez i-a acordat cele mai mari onoruri, conferindu-i la Domul Invalizilor din Paris Legiunea de Onoare în cel mai înalt grad."

Prestigiul de care se bucura generalul Rudeanu în Franța a făcut ca, în 1928, la înmormîntarea mareșalului Fayolle, el să se afle alături de mareșalii Franței care purtau panglicile de la afetul de tun.

Colonel Ion DUMITRAȘCU
București

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

publicitate
lumea

Fabrica de radiatoare și cabluri Brașov

execută :

Cabluri de tracțiune din oțel
Conductori de oțel-aluminiu
Conductori funie de aluminiu

Radiatoare de apă, ulei și încălzire pentru : tractoare, autocamioane, autobuze, autoutilitare, locomotive Diesel electrice, motoare stabile.

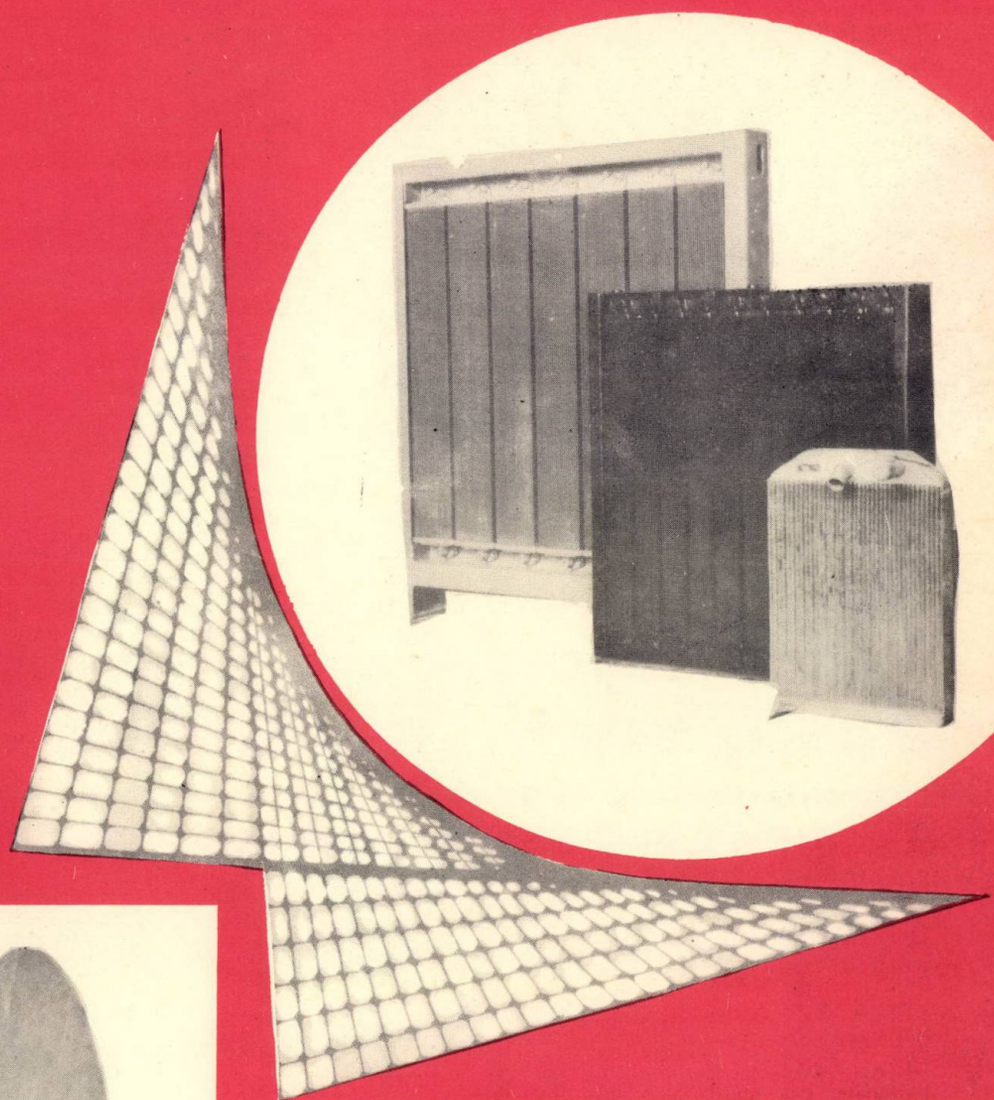

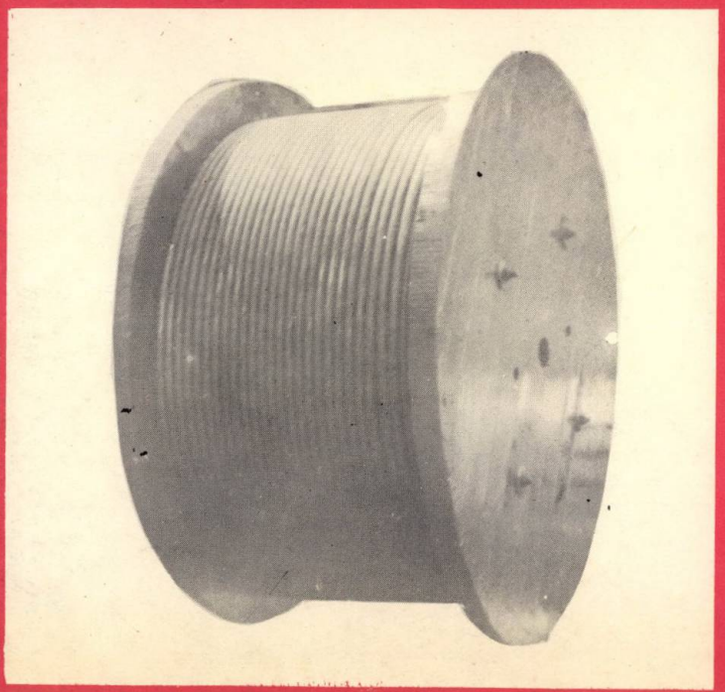

P62

COMBINATUL CHIMIC CRAIOVA

produce prin chimizarea complexă a gazului metan : îngrăşăminte cu azot pentru agricultură ca : azotat de amoniu, uree, ape amoniacale, amoniac lichid ; produse organice pentru industria de sinteză şi a maselor plastice ca : acid acetic, butanol, acetat de vinil monomer, polivinil acetat—emulsie, alcool polivinilic.

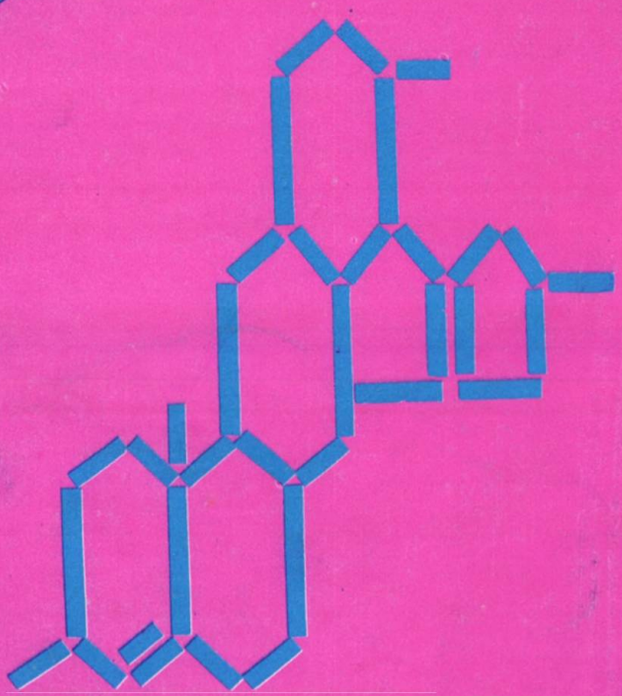

Lei 2

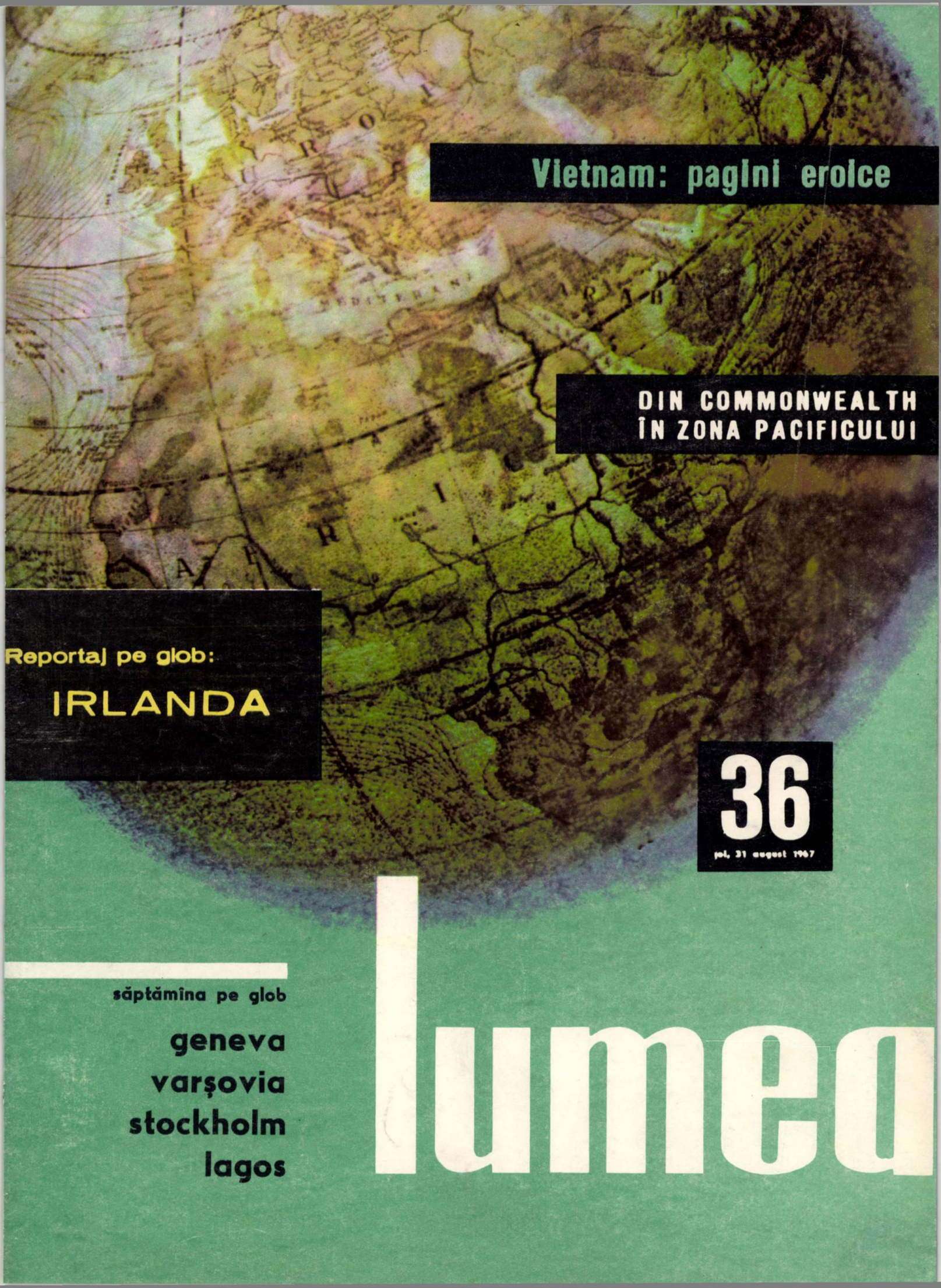

Vietnam: pagini eroice

DIN COMMONWEALTH ÎN ZONA PACIFICULUI

Reportaj pe glob:

IRLANDA

36

joi, 31 august 1967

lumea

săptămîna pe glob

geneva
varşovia
stockholm
lagos

La convorbirile oficiale între președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, și primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag

Conducătorul delegației economice guvernamentale a Republicii Socialiste România, Gheorghe Rădulescu, și conducătorul delegației economice guvernamentale a Republicii Democrate Vietnam, Le Thanh Nghi, la ceremonia semnării acordurilor între România și R. D. Vietnam

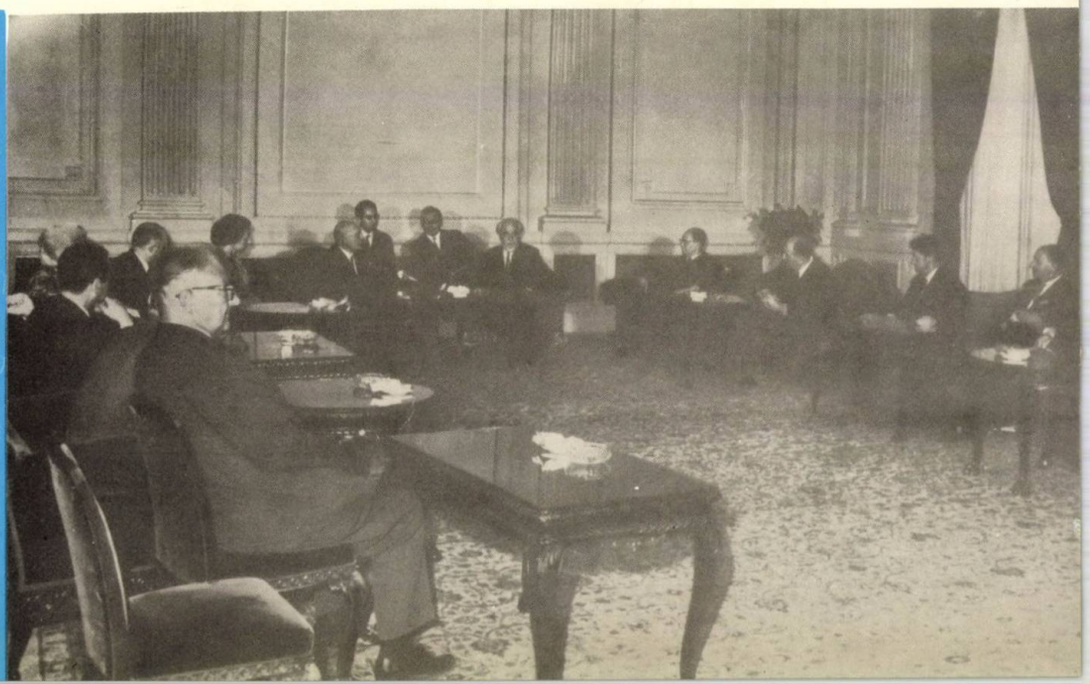

Primirea delegației Adunării Naționale Franceze de către președintele Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, Ștefan Voitec

lumea

Nr. 36 (201) – 31 AUGUST 1967

sumar

23 AUGUST ÎN STRĂINĂTATE

MERSUL EVENIMENTELOR
3 Gravitatea escaladării și controversele strategice. — Reacții la declarația lui Giscard d'Estaing. — Al 29-lea Congres extraordinar al Partidului Socialist din Japonia. — Ostilitățile din Nigeria. — Conferința la nivel înalt de la Khartum. — În Aden. — Procesul Débray. — Londra : remaniere guvernamentală. *Rodica Georgescu*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI
6 GENEVA. — Codificarea dreptului internațional contemporan. *Dinu Mărășescu*
9 VARȘOVIA. — Seminarul O.N.U. în problema drepturilor omului. *Iosif Dumitrașcu*

INTERVIUL NOSTRU
7 JENS OTTO KRAG, *primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei* : Stadiul și perspectivele relațiilor româno-daneze. *Mihai Matei*
12 MOLAOA MOSHE NOKO, *reprezentantul Uniunii Poporului African Zimbabwe (Z.A.P.U.) la Alger* : Problema rhodesiană și lupta poporului Zimbabwe. *Rodica Georgescu*

ARTICOLE ȘI REPORTAJE
8 Un simbol al Vietnamului eroic. *Adrian Ionescu*
13 Suedia, ziua H. *Victor Bănciulescu*
14 Din Commonwealth în zona Pacificului. Reorientări politice în Australia și Noua Zeelandă. *Mircea Ivănescu*
18 Vietnamul de sud. Operația „legitimării". *Felicia Antip*
20 Călătoria cea mai lungă.

FIȘIER
10 Schimbări în structura balanței energetice mondiale. *Elena Cetină*

REPORTAJ PE GLOB
16 Irlanda. *Liviu Rodescu*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE
22 Superomane sau subromane ? *Romulus Căplescu*

CONTRAPUNCT
27 ART BUCHWALD : Anguilla fusese omisă

24 WINSTON CHURCHILL : *Memorii* : Bătălia Angliei (VIII)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ
27—31 The Times, Le Nouvel Observateur, Rabotnicesko Delo, Combat, Clarin, The Guardian, The Christian Science Monitor

PROFIL
31 N. T. FEDORENKO, reprezentantul permanent al Uniunii Sovietice la O.N.U.

BREVIAR (3) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

23 AUGUST PESTE HOTARE

Anul acesta, aniversarea în străinătate a zilei de 23 August, marea sărbătoare a poporului român, a prilejuit numeroase și importante manifestări oficiale și obștești care au scos în evidență aprecierea și stima de care se bucură țara noastră peste hotare, creșterea prestigiului internațional al României socialiste. În numeroase state cu care țara noastră întreține relații diplomatice, în capitalele și orașele principale ale multor țări de pe toate continentele lumii, ziua de 23 August a fost salutată în adunări festive organizate de foruri oficiale — cu participarea unor reprezentanți ai guvernelor, fruntași ai vieții publice și obștești —, în cadrul cărora personalități de seamă din diferite domenii de activitate au subliniat importanța realizărilor României de azi și rolul ei în viața internațională. La recepțiile și manifestările oficiale organizate la ambasadele și legațiile Republicii Socialiste România au fost reprezentate guvernele țărilor respective, departamentele economice, cercurile de afaceri, fruntași ai vieții culturale etc.

Mesajele oficiale de felicitări primite în aceste zile de conducătorii partidului și statului nostru de la șefi de state și guverne conțin aprecieri elogioase la adresa succeselor României socialiste, evidențiază aportul ei la cauza întăririi păcii în lume. În telegrama semnată de Leonid Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S., N. Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., și A. Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., se spune: „Pășind pe calea construirii societății socialiste, oamenii muncii din România au obținut, sub conducerea partidului comunist, într-o perioadă istorică scurtă, succese însemnate în dezvoltarea economiei naționale, științei și culturii, în ridicarea bunăstării materiale a celor ce muncesc".

„Poporul vietnamez se bucură din toată inima de victoriile strălucite ale poporului frate român și vede în aceasta o contribuție pozitivă în întărirea lagărului socialist, în salvgardarea păcii în Europa și în lume, în construcția socialismului și în lupta contra agresiunii americane" — se spune în telegrama trimisă de Ho Și Min, președintele Republicii Democrate Vietnam, Truongh Chinh, președintele Comitetului Permanent al Adunării Naționale al R.D. Vietnam, și Fam Van Dong, prim-ministru al guvernului R.D. Vietnam.

Urări de prosperitate și noi succese pentru poporul român și conducătorii lui cuprind și mesajele de felicitare ale conducătorilor de partid și de stat din R.P. Chineză, R.P. Albania, R.P. Bulgaria, R.S. Cehoslovacă, R.P.D. Coreeană, Republica Cuba, R.D. Germană, R.S.F. Iugoslavia, R.P. Mongolă, R.P. Polonă, R.P. Ungară.

Mesaje și telegrame de felicitare au mai sosit zilele acestea la București din partea președintelui Republicii Franceze, președintelui Republicii Italia, președintelui federal al Republicii Austria, Șahinșahului Iranului, reginei Marii Britanii, președintelui Republicii Singapore, președintelui Republicii India, președintelui Statelor Unite ale Americii, președintelui Republicii Brazilia, precum și din partea altor numeroși șefi de state și guverne din Europa, Asia, Africa și America Latină.

În preajma zilei de 23 August, ambasadorii și reprezentanții diplomatici români din diferite țări au rostit cuvîntări la posturile de radio și televiziune din țările respective.

Sărbătoarea națională a României a constituit prilejul unor festivități, adunări publice, conferințe. La Casa Centrală a Arhitectului din Moscova s-a desfășurat o adunare festivă consacrată zilei eliberării României. Asociația de prietenie chino-română și Asociația populară chineză pentru relațiile culturale și prietenie cu străinătatea au organizat la Pekin o adunare festivă. Asemenea adunări festive au avut loc și la Varșovia, Sofia, Viena, Paris, Bruxelles etc.

Spectacole festive în cadrul cărora au fost prezentate filme artistice românești, documentare înfățișînd realizări din diferite domenii de activitate a României sau frumusețile naturale ale țării noastre au fost urmărite cu interes la Paris, Bruxelles, Haga, Washington. Posturile de radio și televiziune din țările socialiste și din alte țări au transmis programe culturale consacrate României, cinematografele au prezentat gale de filme românești. Asociațiile de prietenie cu România din diferite țări au folosit prilejul sărbătorii noastre naționale pentru a populariza, pe diverse căi, realizările economice și culturale ale țării noastre. Ansamblul „Perinița" a oferit pe scena Teatrului de Operetă din Varșovia o reprezentație de gală, iar Ansamblul de cîntece și dansuri „Doina" al Centrului Universitar București a dat un spectacol în grădinile Tuileries din Paris. În această perioadă, în multe țări socialiste se desfășoară „Zilele culturii românești".

În numeroase țări aniversarea zilei de 23 August a fost salutată cu articole sau pagini speciale în principalele ziare. Presa apărută în țările socialiste în ziua de 23 August a cuprins articole, corespondențe, știri și fotografii care reflectă succesele poporului român. Ziarul „Pravda", sub semnătura corespondentului său la București, a prezentat un articol privind noile obiective industriale de pe Valea Trotușului. Ziarul bulgar „Rabotnicesko Delo" a publicat articolul „Ritmuri înalte ale producției de energie electrică", precum și știri și reportaje privind aniversarea zilei de 23 August în țara noastră. „Trybuna Ludu" din Varșovia, sub titlul „Sărbătoarea națională a României", subliniază dezvoltarea impetuoasă a industriei românești, îndeosebi a celei petrochimice și chimice, viața nouă a satelor din România.

În Austria și Franța, în Japonia și Algeria, precum și în alte țări ziarele principale au publicat articole despre România și relatări despre succesele obținute de poporul român. Ziarele „Wiener Zeitung" și „Volksstimme" din 23 august au preluat extrase din interviul ambasadorului român acordat postului de radio Viena sub titlul „România intensifică relațiile sale cu Austria". Ziarul „The Japan Times" a publicat pe patru coloane, sub titlul „Astăzi este sărbătoarea națională a României", un material privind politica externă a țării noastre, iar cotidianul „The Yomiuri" a inserat un amplu articol despre „Principiile fundamentale ale politicii externe a României". Spațiul nu ne permite să relatăm multitudinea de manifestări consacrate în întreaga lume lui 23 August. Am spicuit doar cîteva din multiplele rezonanțe ale marii noastre sărbători.

Ecoul internațional al sărbătorii naționale a României, festivitățile și manifestațiile, articolele din presa de peste hotare consacrate aniversării zilei de 23 August, căldura și interesul cu care această sărbătoare a poporului nostru au fost salutate în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii oglindesc atenția cu care sînt urmărite realizărilor României, reflectă prestigiul de care se bucură țara noastră pe plan internațional.

Cu prilejul sărbătoririi zilei de 23 August, la Moscova a fost organizată „Decada cărții românești"

breviar

25 august

A sosit la București primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag, împreună cu soția, care, la invitația președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, face o vizită oficială în țara noastră.

A plecat la Oslo o delegație a C.C. al Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R. care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist din Norvegia, face o vizită în această țară.

Președintele Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, Ștefan Voitec, a primit delegația Adunării Naționale Franceze, condusă de Achille Peretti, vicepreședinte al Adunării, care, la invitația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, face o vizită în țara noastră.

26 august

Tovarășul Alexandru Drăghici, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., a avut convorbiri cu delegația Mișcării Naționale a Revoluției din Republica Congo-Brazzaville, condusă de Julien Boukambou, membru al Biroului Politic, secretar al M.N.R., care, la invitația C.C. al P.C.R., vizitează țara noastră.

Între 21 și 25 august 1967 au avut loc la București convorbiri între delegația economică guvernamentală a Republicii Socialiste România, condusă de Gheorghe Rădulescu, membru al Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, și delegația economică guvernamentală a Republicii Democrate Vietnam, condusă de Le Thanh Nghi, membru al Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, vicepreședinte al Republicii Democrate Vietnam. În urma convorbirilor, la 26 august 1967 au fost semnate o serie de acorduri între cele două țări.

28 august

La Palatul Consiliului de Miniștri au început convorbiri oficiale între președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, și primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag.

29 august

Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, a primit la Palatul Consiliului de Stat pe primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag.

La Palatul Consiliului de Miniștri a avut loc solemnitatea semnării Acordului cultural și a Acordului de cooperare economică, industrială și tehnică între Republica Socialistă România și Danemarca. Acordurile au fost semnate de primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag, și de ministrul afacerilor externe al României, Corneliu Mănescu.

mersul evenimentelor

24 – 30 august

GRAVITATEA ESCALADĂRII ȘI CONTROVERSELE STRATEGICE. Intensificarea atacurilor aviației americane împotriva teritoriului Republicii Democrate Vietnam a provocat indignarea opiniei publice mondiale. Toate ziarele străine au fost de acord să definească noua fază a bombardamentelor drept încă o treaptă, deosebit de gravă, a escaladării. Timp de trei zile consecutiv — 21, 22 și 23 august — aviația S.U.A. a atacat în mai multe valuri un număr de cartiere populate și întreprinderi de utilitate publică din centrul și împrejurimile orașului Hanoi. Au fost distruse numeroase locuințe, obiective economice și edificii culturale, iar peste 100 de civili au fost uciși sau răniți.

Astfel, în mai puțin de două săptămîni (de la 11 august cînd au fost reluate raidurile asupra zonei Hanoiului) avioanele americane au atacat de cinci ori capitala. „Este un nou pas extrem de serios în escaladarea războiului" — se spune într-o declarație a M.A.E. al R. D. Vietnam.

Alte obiective vizate de aviația americană le-au constituit sistemul de diguri și lucrări de conservare a apei, orașele districtuale Gia Lam și Van Dien, precum și multe sate din districtele Dong Anh, Gia Lam și Thanh Tri.

Zilele acestea au fost marcate la Washington de o aprigă controversă în rîndul cercurilor conducătoare americane în legătură cu problema strategiei americane în Vietnam. Ea a devenit mai acută după declarațiile ministrului apărării al S.U.A., Robert McNamara, făcute în fața subcomitetului senatorial pentru pregătirea militară. În esență, el a afirmat că extinderea bombardamentelor asupra R. D. Vietnam efectuate de aviația americană n-a contribuit prin nimic la atingerea scopului pe care Statele Unite și l-au propus în Vietnam. Deși „n-a închis ușa în fața unor noi escalade" (France Presse), ministrul apărării a declarat că nu există nici un motiv ca să se creadă că o campanie generală de bombardamente „ar putea să înfrîngă voința poporului nord-vietnamez sau să-i abată pe conducătorii săi de la obiectivele lor".

McNamara și-a făcut declarația după ce timp de cîteva zile subcomisia ascultase o serie de șefi militari: generalul Earl Wheeler, șeful comitetului unit al statelor majore, amiralul Ulysses Grant Sharp, comandantul șef al forțelor americane din Pacific, amiralul Moorer, șeful operațiunilor navale, și generalul John McConnell, șeful statului major al aviației. Toți preconizaseră o intensificare a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam înaintea anotimpului ploios care ar îngreuna ofensiva aeriană. După cum relatează agențiile de presă occidentale, expunerea lui McNamara a „făcut senzație", consemnînd și reacții la această declarație. La sfîrșitul ședinței subcomisiei, unul din membrii ei, senatorul democrat Stuart Symington, a spus: „Dacă situația prezentată de ministrul apărării este exactă, cred că Statele Unite ar trebui să se retragă din Vietnam cît mai curînd și pe o bază cît mai bună". Senatorul statului Missouri a adăugat că poziția adoptată de McNamara ne face să ne gîndim că „nu există nici o șansă de a obține succese reale în acest război".

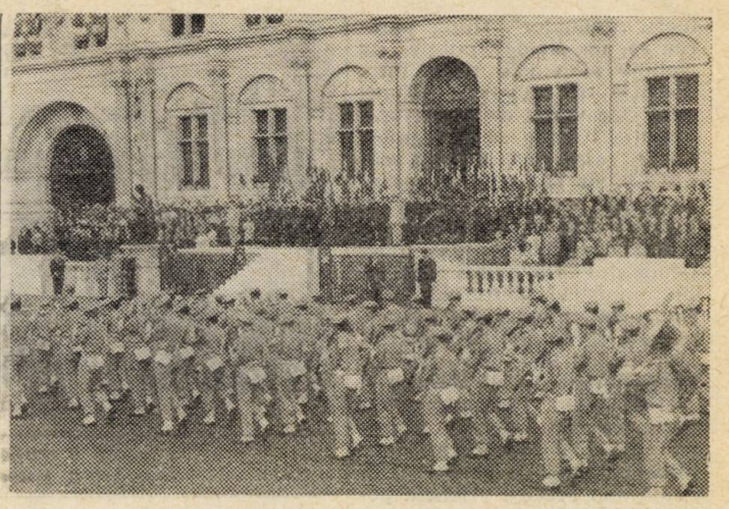

La Paris, în fața palatului primăriei, a avut loc o defilare cu prilejul aniversării eliberării capitalei franceze de sub ocupația hitleristă.

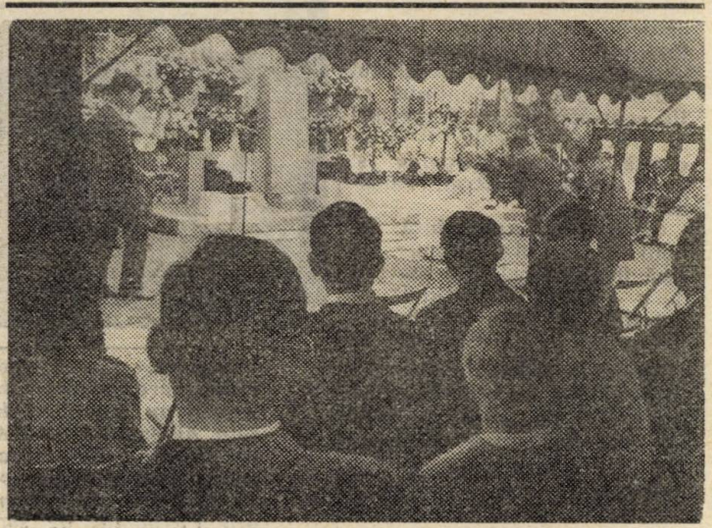

La Tokio, lîngă templul Tokaji-Shinagawa, a avut loc dezvelirea unui monument în memoria victimelor bombardamentelor atomice.

REACȚII LA DECLARAȚIA LUI GISCARD D'ESTAING. Acum șapte luni cînd a lansat tactica „da, dar" față de politica guvernamentală, Giscard d'Estaing, liderul republicanilor independenți, a primit răspunsul chiar din partea șefului statului, sub forma unei replici peremptorii: „Nu se guvernează cu dar". De data aceasta, riposta la noul pas al giscardienilor spre o escaladare a lui „dar" — cum a fost apreciată de observatori declarația liderului grupului „independenților" pronunțată după discursul radio-televizat al generalului de Gaulle din 10 august, care evidențiază, într-o formă mai mult sau mai puțin voalată, anumite critici la adresa politicii guvernamentale — a venit prin persoane interpuse.

Prima reacție oficială a fost alocuțiunea radiofonică a ministrului de finanțe, Michel Debré, pentru care declarația lui Giscard d'Estaing din 17 august este „un scandal", un →

lucru „dăunător". După părerea sa, un dialog public nu trebuie să existe decît între opoziție și guvern ; atunci cînd este vorba de majoritate, discuția trebuie să fie „internă" și „discretă". Același sentiment par să-l împărtășească și cei trei membri ai guvernului care aparțin Federației naționale a republicanilor independenți : Raymond Marcelin, ministrul planului, Jean Charmant, ministrul transporturilor, și André Bettencourt, secretar de stat la externe. Reafirmîndu-și „adeziunea" și „solidaritatea" cu politica guvernamentală, cei trei miniștri afirmă în comunicatul publicat : „Aleși cu șase luni în urmă sub aceeași etichetă politică și aceleași obiective comune, toți deputații majorității s-au angajat să susțină guvernul desemnat de șeful statului în vederea continuării acțiunii sale".

Nemulțumirea față de faptul că Giscard d'Estaing și-a manifestat public dezacordul și-au exprimat-o și conducătorii U.N.R.-U.D.T. într-un document publicat vineri, 25 august.

Aceste luări de poziție l-au determinat pe liderul republicanilor independenți să se „explice", lucru pe care l-a făcut într-un interviu acordat săptămînalului „Paris Match". Referindu-se la declarația sa din 17 august, Giscard d'Estaing a spus : „S-a susținut că ar fi vorba de o tactică. Or, nici pe departe nu este vorba de așa ceva. Nu voi intra în nici un fel de polemică, a declarat el. Formarea guvernului este de resortul președintelui republicii. În același timp, noi nu trebuie să punem în fața miniștrilor noștri problema unei duble loialități. Dacă vor să ia vreo atitudine, n-au decît s-o facă". Dacă prima sa declarație a avut efectul unei bombe, actualul interviu reprezintă, după părerea observatorilor, dorința de a „nu tulbura apele". Unii interpretează această atitudine chiar ca o „dare înapoi". Cu toate acestea, Giscard d'Estaing nu a revenit asupra celor declarate la 17 august. Dar, de acum încolo, el nu va mai face nici o declarație politică „înainte de deschiderea lucrărilor parlamentului".

Deși dificultățile care ies la iveală între cele două grupări principale ale coaliției capătă, în momentul de față, o importanță considerabilă, concluzia observatorilor este că o criză guvernamentală a fost evitată.

CEL DE-AL 29-LEA CONGRES EXTRAORDINAR AL PARTIDULUI SOCIALIST DIN JAPONIA — cea mai importantă grupare de opoziție care a obținut 12 milioane de voturi la alegerile generale din ianuarie — și-a încheiat lucrările prin alegerea unei noi conduceri a partidului, după ce a fost aprobată demisia lui Kozo Sasaki din funcția de președinte și a lui Tomomi Nanta din cea de secretar general. „Deși s-a salvat de criză" (Times), cum existau amenințări la prezentarea demisiei lui Sasaki, opinia observatorilor este că „actualul Congres și rezultatele lui nu reprezintă decît o soluție temporară pentru partid".

Noul președinte al partidului a devenit Seichi Katsumata — prin acordul unanim al tuturor fracțiunilor — iar în funcțiile de președinți au fost desemnați : Saburo Eda, fost secretar general al partidului, și Mitsu Kono, care a fost reales. În noua conducere fostul vicepreședinte Koichi Yamamoto ocupă funcția de secretar general. A fost ales, de asemenea, noul Comitet Executiv alcătuit din 9 reprezentanți ai fracțiunii Sasaki, 9 din celelalte fracțiuni (Wada, Kawasaki și Eda) și un independent. Noul președinte — care reprezintă fracțiunea Wada — se bucură de influență în rîndul unei largi părți a membrilor partidului. Se apreciază că actualul Congres nu a adus însă mari schimbări în sînul partidului, deoarece Comitetul Central Executiv continuă să fie controlat de cei 9 membri ai fracțiunii Sasaki. (Din această fracțiune provine și noul secretar general, Yamamoto.)

Observatorii apreciază că noul președinte trebuie să facă în principal față sarcinii de a „reconstrui partidul" — dat fiind că lupta fracționistă din interiorul partidului se menține pe aceleași baze. Următorul test important pentru partid va surveni în vara lui 1968 cînd se vor desfășura alegerile pentru Camera Superioară.

OSTILITĂȚILE DIN NIGERIA. Recenta extindere a ostilităților în regiunea de centru-vest și apoi în cea de vest, a agravat războiul civil din Nigeria și a provocat inevitabil dificultăți suplimentare guvernului federal. În același timp, guvernul separatist al lt. colonelului Ojukwu continuă să fie complet izolat pe plan extern. Au trecut peste două luni de la proclamarea independenței unilaterale, dar „republica Biafra" nu a fost recunoscută de nici un stat african și nici un guvern străin nu a acceptat să-i acorde asistența tehnică sau militară. Reacțiile — uneori ostile, alteori rezervate — ale conducătorilor politici africani față de actul separatist de la Enugu, au determinat — după părerea observatorilor — și o anumită prudență din partea unor puteri occidentale : numeroasele demersuri ale emisarilor lt. colonelului Ojukwu, atît în capitalele vest-europene cît și în Statele Unite, nu par să fi avut vreun succes.

Unitate a trupelor federale nigeriene în acțiune împotriva trupelor secesioniste din Biafra

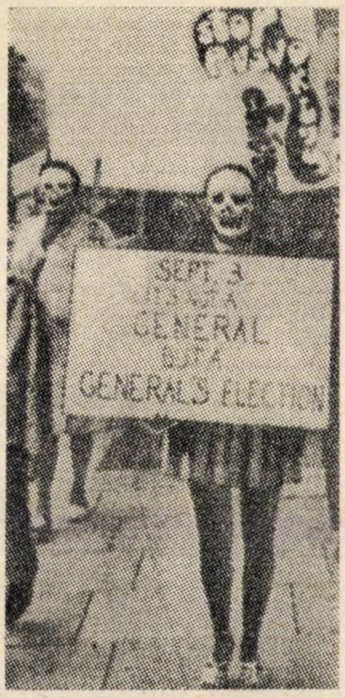

Numeroși cetățeni americani care locuiesc în Anglia au organizat în fața Ambasadei S.U.A. din Londra o demonstrație de protest împotriva simulacrului de alegeri din Vietnamul de sud. Inscripția din fotografie : „La 3 septembrie nu vor fi alegeri generale ci alegerea unui general".

Situația pare să fie în dezavantajul guvernului de la Enugu și pentru faptul că în însuși sînul separatiștilor au început să se întrevadă disensiuni. (Un dezacord evident s-a manifestat între lt. colonelul Ojukwu și generalul Banjo — pînă acum aliați — cu prilejul instalării unei noi administrații în regiunea de centru-vest.) Totodată, autoritățile federale se bucură de sprijinul unor personalități nigeriene de frunte, între care Obafemi Awolowo, liderul organizației „Grupul de acțiune". Este adevărat că atitudinea acestuia este dictată în primul rînd de considerente tribale — membru al tribului yoruba el preconizează menținerea personalității regiunii vestice în fața amenințării hegemoniei tribului Ibo pe care implicit ar antrena-o o victorie a separatismului biafrez. Cu toate acestea, autoritatea de care se bucură șeful „Grupului de acțiune" în întreaga regiune vestică este, în condițiile actuale, deosebit de prețioasă pentru guvernul de la Lagos.

Evoluția situației militare dovedește, deocamdată, că nici una dintre părți nu reușește să se impună hotărît prin forța armelor și că — atît de o parte cît și de cealaltă — a fost subapreciată capacitatea de rezistență a adversarului. Fiecare dintre beligeranți continuă să revendice succese militare. Luptele se desfășoară în întreaga zonă meridională a teritoriului nigerian și o dublă ofensivă se conturează. În vest, trupele biafreze își mențin controlul asupra regiunii de centru-vest și înaintează — potrivit postului de radio Enugu — spre Ibadan, capitala regiunii vestice. Pe teritoriul Biafrei, trupele federale după ce au ocupat orașele Nsukka și Hea Amufu, avansează — se spune într-un comunicat dat publicității de guvernul federal — în direcția Benin, capitala de centru-vest și spre Enugu, aflîndu-se la circa 15 km de acesta.

Zvonuri privind posibilitatea unei reglementări negociate a conflictului continuă să circule atît la Lagos cît și la Enugu. Începerea unor tratative nu pare însă iminentă dacă se ține seama de condițiile prealabile puse de ambele părți : autoritățile biafreze revendică recunoașterea statului separatist („Suveranitatea noastră este irevocabilă, a de-

clarat Ojukwu, și ea nu poate constitui obiectul unor negocieri"), în timp ce guvernul federal cere tocmai ca Biafra să renunțe la independența proclamată.

CONFERINȚA LA NIVEL ÎNALT DE LA KHARTUM. În marea sală a Adunării Constituante din capitala Sudanului se desfășoară, începînd de marți seara, conferința la nivel înalt a țărilor arabe. Această conferință nu grupează însă pe toți șefii de state arabi. Regele Hassan al Marocului — după convorbirile cu regele Hussein și în ciuda insistenței acestuia pentru o „prezență activă" a tuturor conducătorilor arabi la Khartum — a hotărît să fie reprezentat de către primul său ministru. Regele Idriss al Libiei a delegat și de data aceasta pe prințul moștenitor Hassan Al Rida, iar președintele Burghiba pe Bahi Ladgham, secretar de stat la președinție. La absența acestor șefi de state se adaugă aceea a președinților Huari Bumedienne și Nuredin El Atassi. În total, din cei 13 șefi de state arabe, la Khartum sînt prezenți opt: președintele Nasser, regele Feisal, președintele Aref, președintele Charles Helou al Libanului, emirul Kuweitului, regele Hussein, președintele Sallal al Yemenului și președintele Sudanului, Al Azhari.

Proiectul ordinei de zi a reuniunii — pregătit de conferința miniștrilor de externe ai țărilor respective, care și-a încheiat lucrările duminică — cuprinde examinarea recomandărilor elaborate la prima conferință de la Khartum a miniștrilor de externe de la 5 august. Vor fi supuse spre examinare și recomandările reuniunii de la Bagdad a miniștrilor economiei și de finanțe cu amendamentele pe care delegații le-au propus la ultima conferință din 29 august. După părerea observatorilor, șefii de state vor încerca să pună la punct o „platformă" minimă de la care să se pornească în întreprinderea unei acțiuni diplomatice comune, în special la O.N.U. Agențiile de presă străine afirmă că regele Hussein va prezenta la conferință un proiect de reglementare a conflictului din Orientul Mijlociu, proiect pe care el l-ar fi examinat cu șefii de state arabe în cursul călătoriei recente întreprinse de suveranul hașemit într-o serie de capitale arabe.

Deși nu figurează pe ordinea de zi a reuniunii, problema Yemenului este implicit inclusă în preocupările șefilor de state arabe. Președintele Nasser și regele Feisal — care se reîntîlnesc pentru prima oară după conferința de la Casablanca de acum doi ani — vor discuta, fără îndoială, această chestiune. După cum se știe, zilele trecute presa a anunțat că R.A.U. a acceptat propunerea Sudanului privind reglementarea negociată a problemei yemenite. Cunoscută deocamdată doar în linii mari, soluția sudaneză se referă la crearea unei forțe comune sudano-algero-tunisiană care să-și asume întreaga răspundere în Yemen, după retragerea forțelor R.A.U., și să asigure desfășurarea în bune condiții a referendumului în această țară.

ÎN ADEN, Marea Britanie a început de sîmbătă retragerea oficială a trupelor sale staționate în diversele regiuni ale acestui teritoriu care urmează să-și capete independența la 9 ianuarie 1968. Retragerea trupelor britanice se va încheia la sfîrșitul lunii decembrie. Între timp, activitatea forțelor patriotice se intensifică pe întreg teritoriul Arabiei de sud.

PROCESUL DEBRAY. Procesul intentat în Bolivia publicistului francez Régis Debray și altor cinci persoane va fi amînat, se pare, la o dată ulterioară zilei de 7 septembrie. Hotărîrea a fost motivată de necesitatea efectuării unei „inspecții la fața locului" în localitățile unde au fost arestați, la 20 aprilie, Régis Debray și alți ziariști străini, între care argentinianul Roberto Bustos și fotoreporterul englez George Andrew Roth (acesta din urmă a fost eliberat sîmbătă de autoritățile boliviene). Colonelul Remberto Torres, reprezentantul Consiliului de război, a declarat că la această operațiune de „inspecție" — într-o zonă situată între 100—150 km la nord de Camiri care va dura 4 zile — nu vor lua parte și deținuții.

Procesul se va desfășura în ședințe secrete și numai rechizitoriul procurorului va fi rostit public. El va avea un caracter pur politic, nici una dintre acuzații nefiind fondată pe fapte precise. După cum se știe, publicistul francez, ca și ceilalți ziariști arestați, este învinuit de a fi intrat în legătură cu partizanii bolivieni și de a fi participat la lupta lor. Régis Debray și colegii săi resping aceste acuzații, arătînd că nu și-au făcut decît meseria de gazetari.

LONDRA: REMANIERE GUVERNAMENTALĂ. Harold Wilson a preluat în mîinile sale soarta economiei Marii Britanii, acesta este, după părerea observatorilor, conținutul remanierii ministeriale — de altfel destul de restrînsă — anunțată luni seara la Downing Street. În locul lui Michael Stewart a fost numit în funcția de ministru pentru problemele economice Peter Shore, considerat drept una din personalitățile cele mai legate de primul ministru. (El a jucat unul din rolurile esențiale în victoria laburiștilor în alegerile din octombrie 1964.) Principala „victimă" a remanierii este ministrul comerțului, Douglas Jay, adversar al intrării Marii Britanii în Piața comună — care a fost înlocuit cu Anthony Crosland.

Guvernul neputînd încă să anunțe măsuri care ar putea să calmeze neliniștile sindicaliștilor și ale elementelor active din partidul laburist, — comentează „Times" — „lucrul cel mai bun care-i rămîne de făcut este să modifice distribuirea rolurilor astfel încît să dea impresia că aceste măsuri sînt în pregătire". Ziarul „Guardian", manifestîndu-și regretul față de lipsa de amploare a remanierii, aprobă totuși hotărîrea primului ministru de a prelua responsabilitățile problemelor economice. „El este — scrie ziarul — cel mai bun economist al cabinetului". Aceeași pare să fie și părerea lui „Financial Times" care prevede că sub impulsul premierului Wilson, accentul va fi pus pe expansiune, dar, subliniază ziarul, „va fi nevoie de cîteva luni de zile, după părerea celor mai optimiști, înainte ca țara să poată regăsi ritmuri de expansiune".

Rodica GEORGESCU

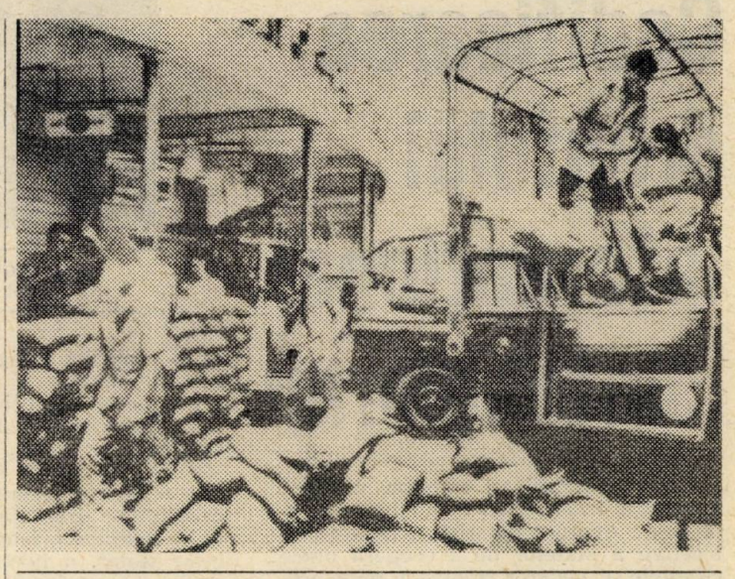

Unitățile militare britanice din Aden sînt nevoite să ridice baricade din saci de nisip pentru a se apăra de atacurile luptătorilor din armata de eliberare

Bukavu. Mercenarii lui Jean Schramme

Codificarea dreptului internațional contemporan

Aspect de la lucrările Comitetului special al O.N.U. pentru principiile de drept internațional

Expresie a voinței statelor, normele legalității internaționale au luat naștere și au evoluat datorită necesității obiective a statelor de a coopera unele cu altele în vederea rezolvării unor probleme de interes comun.

După o îndelungată și anevoioasă evoluție, normele dreptului internațional au trecut de la numărul redus, conținutul simplu și formularea rudimentară din primele stadii de dezvoltare ale societății umane (inviolabilitatea persoanei, solului, obligativitatea declarării războiului înainte de începerea ostilităților etc.) — la ansamblul unitar de astăzi, la legalitatea internațională contemporană, guvernată de un număr de principii fundamentale, unanim recunoscute, care reflectă exigențele vieții internaționale din zilele noastre și au ca principală finalitate crearea cadrului juridic adecvat pentru o cooperare internațională cît mai largă, de natură să implice preeminența dreptului asupra forței.

În epoca noastră, epocă de adînci transformări economice, sociale și naționale, a devenit posibilă și ridicarea dreptului internațional pe o treaptă nouă, superioară, pe baza unor principii noi, progresiste, cum sînt : principiul neagresiunii, dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta, principiul cooperării ; totodată, au căpătat un conținut mai larg alte principii fundamentale ale legalității internaționale.

Ținînd seama de faptul că legalitatea internațională nu este imuabilă, că ea se îmbogățește și se dezvoltă necontenit, că principiile sale fundamentale își lărgesc în mod corespunzător conținutul juridic și își afirmă în cel mai înalt grad importanța în condițiile unei lumi în care nevoile și interesele statelor se împletesc tot mai strîns între ele, iar promovarea unei etici internaționale reprezintă singura alternativă la calea dezastrului, articolul 13 din Carta O.N.U. prevede sarcina codificării și dezvoltării progresive a dreptului internațional.

Între acțiunile de codificare și dezvoltare progresivă a dreptului internațional se numără Convențiile asupra dreptului mării (Geneva, 1958 și 1960), Convenția asupra relațiilor diplomatice (Viena, 1961), Convenția asupra relațiilor consulare (Viena, 1963) și altele. O importanță deosebită prezintă însă pentru viața internațională opera de codificare a principiilor fundamentale ale legalității internaționale, cuprinse în Carta O.N.U., în sensul de a se introduce în formularea conținutului lor acele elemente noi, progresiste, cu care ele s-au îmbogățit în ultimele două decenii datorită exigențelor realităților internaționale.

Ca atare, la inițiativa unui grup de state, între care și România, Adunarea Generală a O.N.U., prin rezoluția nr. 1815 (XVII) din 18 decembrie 1962, „recunoscînd importanța primordială a principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state", a hotărît efectuarea unui studiu „în vederea dezvoltării progresive și codificării" următoarelor șapte principii desprinse din Cartă : principiul că statele se vor abține să recurgă în relațiile lor internaționale la amenințarea cu forța sau la folosirea forței, fie contra integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite (principiul neagresiunii) ; principiul potrivit căruia statele vor rezolva diferendele lor internaționale prin mijloace pașnice într-un asemenea mod încît pacea și securitatea internațională și justiția să nu fie periclitate (principiul rezolvării pe cale pașnică a diferendelor internaționale) ; obligația de a nu interveni în treburile ținînd de jurisdicția internă a unui stat conform Cartei (principiul neintervenției) ; obligația statelor de a coopera unele cu altele conform Cartei (principiul cooperării) ; principiul egalității în drepturi și autodeterminării popoarelor ; principiul potrivit căruia statele trebuie să-și îndeplinească cu bună-credință obligațiile asumate în conformitate cu Carta ; principiul egalității suverane.

Continuînd dezbaterea acestei probleme, Adunarea Generală a hotărît la sesiunea a XVIII-a crearea Comitetului special al O.N.U. pentru principiile de drept internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state și a însărcinat acest comitet să redacteze un proiect de „Declarație a Națiunilor Unite" în care să se afle formularea celor șapte principii enunțate mai sus. Printre țările desemnate să facă parte din Comitetul special, compus inițial din 26 de state, iar în prezent din 31 de state, se află și Republica Socialistă România [1]).

Față de rezultatele obținute la primele două sesiuni ale acestui comitet (Ciudad de Mexico, 1964 și New York, 1966) Adunarea Generală a O.N.U., prin rezoluția nr. 2181 (XXI) adoptată la 5 decembrie 1966, a dat celei de-a treia sesiuni a comitetului mandatul de a formula principiile neagresiunii, cooperării, egalității în drepturi și autodeterminării popoarelor, precum și principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor internaționale, de a examina toate propunerile referitoare la principiul neintervenției și privitoare la rezolvarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale și egalității suverane a statelor. Totodată, Adunarea Generală a hotărît să înscrie pe ordinea de zi (provizorie) a celei de-a XXII-a sesiuni problema examinării principiilor de drept internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state conform Cartei.

■

Desfășurată sub semnul preocupării de a realiza formularea acelor principii în care pozițiile statelor sînt apropiate, a treia sesiune a Comitetului special — care a avut loc la Geneva între 17 iulie și 18 august 1967 — a analizat, în primul rînd, principiile cooperării și îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor internaționale, urmînd apoi ordinea stabilită prin rezoluția nr. 2181 (XXI).

În intervențiile sale, delegația română a susținut formularea cît mai cuprinzătoare a principiilor examinate, scoțînd în evidență profundul atașament al țării noastre pentru promovarea legalității internaționale, politica României de asigurare a primatului justiției în relațiile internaționale, de dezvoltare a relațiilor de cooperare între state.

Datorită faptului că statele occidentale, în primul rînd S.U.A. și Anglia, au continuat să manifeste rezerve asupra conținutului principiilor neagresiunii, neintervenției și dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, formularea acestor principii nu s-a putut realiza nici în cursul acestei sesiuni. Din aceleași motive nu a putut fi îmbogățită nici formularea principiului egalității suverane cu elementele noi ce se impun a fi introduse în formularea acestui principiu — dreptul fiecărui stat de a-și afirma personalitatea, de a-și alege și dezvolta liber propriul sistem economic, politic și social, dreptul de a dispune liber de bogățiile naționale și de resursele naturale, dreptul statelor de a participa la soluționarea problemelor internaționale privind interesele lor legitime, dreptul statelor de a exclude de pe teritoriile lor bazele militare străine.

Prin faptul că s-a realizat un acord cu privire la formularea principiilor cooperării internaționale și îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor asumate, a treia sesiune a comitetului trebuie considerată drept o etapă care — în ciuda rezultatelor pozitive limitate — reprezintă un succes al operei de codificare progresivă a principiilor fundamentale ale dreptului internațional contemporan, al acțiunilor întreprinse în acest sens de reprezentanții statelor socialiste și ai majorității țărilor afro-asiatice și latino-americane.

Dinu MĂRĂȘESCU

[1] Celelalte 30 de state sînt următoarele : Algeria, Anglia, Argentina, Australia, Birmania, Canada, Camerun, Cehoslovacia, Chile, Dahomey, Franța, Ghana, Guatemala, India, Italia, Iugoslavia, Japonia, Kenya, Liban, Madagascar, Mexic, Nigeria, Olanda, Polonia, R.A.U., Siria, S.U.A., Suedia, U.R.S.S. și Venezuela.

reflector

O SESIUNE ÎNCĂRCATĂ

Parlamentul canadian se pregătește pentru o sesiune laborioasă și agitată. În cele 46 de zile lucrătoare dintre 25 septembrie — data deschiderii sesiunii — și vacanța de iarnă, guvernul îi cere să se pronunțe asupra 40 de proiecte de lege, dintre care 25 au fost calificate de primul ministru Lester Pearson ca esențiale. Bogata ordine de zi nu va putea să fie epuizată fără colaborarea opoziției conservatoare. Pentru moment, partidul conservator este însă preocupat de congresul său național, care se va deschide la 6 septembrie și va fi consacrat alegerii unui nou lider. Imediat după desemnarea acestuia (sau după realegerea în funcție a lui John Diefenbaker), primul ministru îl va invita să participe activ la dezbaterea parlamentară. Dintre proiectele de lege supuse discuției, cele mai importante și mai controversate se referă la reorganizarea societății de radiodifuziune canadiene (proprietate de stat), constituirea unei corporații canadiene de dezvoltare care va investi fonduri publice în întreprinderi private și abolirea pedepsei capitale.

PRESA ÎN GRECIA

Măsurile restrictive și cenzura instituită de guvernul grec asupra presei au avut ca efect scăderea cu circa 60 la sută a tirajului zilnic de 500 000 de exemplare al ziarelor ateniene, relatează Peter Mellas, corespondentul la Atena al lui „Christian Science Monitor". Aproximativ jumătate din cei 1 000 de ziariști greci sînt în momentul de față șomeri. Fondul de șomaj al Asociației editorilor a fost epuizat în numai 15 zile. După cum se știe, ziarele democratice „Avghi" și „Dimocratiki Allaghi" au fost interzise prin decret a doua zi după lovitura de stat. Ziarul liberal „Eleftheria" și-a suspendat apariția din motive financiare și pentru că directorul său, Panos Kokkas, s-a refugiat la Paris spre a evita arestarea. Christos Lambrakis, directorul ziarelor „To Vima" și „Ta Nea", care susțineau Uniunea de centru, a izbutit cîtva timp să stea ascuns la Atena, dar a fost în cele din urmă arestat și se află încă în detențiune. Alt cotidian, „Athenaiki", a trebuit de asemenea să-și suspende apariția în urma arestării redactorului său șef. Eleni Vlahou, supranumită „regina presei", pentru că are sub controlul ei publicații foarte importante, a refuzat, riscînd închisoarea, să continue editarea ziarului de dimineață „Kathimerini", a ziarului de prînz „Messimvrini" și a revistei ilustrate „Eikones".

FURTUNĂ PE ZAMBEZI

Între trupele regimului rasist de la Salisbury și unități armate ale populației băștinașe din Rhodesia de sud au avut loc ciocniri violente, marcînd o nouă etapă a împotrivirii față de politica segregaționistă a guvernului Smith. Primele comunicate oficiale de la Salisbury anunță zeci de morți și răniți de ambele părți. Noi unități guvernamentale, însoțite de aviație și care blindate, au fost trimise de urgență pe valea fluviului Zambezi și în regiunea Wankie, unde au loc operațiunile. Ecoul împușcăturilor din jungla sud-rhodesiană a stîrnit neliniști nu numai la Salisbury, ci și în cabinetele guvernamentale ale Republicii sud-africane. Premierul Vorster, „omul nr. 1 al segregaționismului rasial de pe continentul african", cum îi place să se autointituleze, a ordonat trupelor sale să intre imediat în acțiune împotriva „rebelilor". Aceasta a constituit o confirmare (dacă mai era nevoie) a strînsei alianțe militare dintre cele două regimuri rasiste din Africa. Totodată, pentru a preveni orice neplăceri, Vorster a „recomandat" presei sud-africane să se abțină de la publicarea oricărui material despre operațiunile de pe valea fluviului Zambezi și din regiunea Wankie deoarece acest lucru „ar împiedica autoritățile să lupte împotriva rebelilor".

interviul nostru

Jens Otto KRAG

primul ministru
și ministru al afacerilor externe al Danemarcei

Stadiul și perspectivele relațiilor româno-daneze

În cursul vizitei sale în România, Jens Otto Krag, primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, a avut amabilitatea de a răspunde solicitării revistei „Lumea", expunînd opiniile d-sale asupra relațiilor româno-daneze și asupra unor probleme ale actualității internaționale.

— Cum apreciați rezultatele convorbirilor avute în România? Ce rol pot avea contactele bilaterale în îmbunătățirea generală a climatului politic?

— Aș dori să mă refer în acest context la convorbirile pe care le-am avut cu oficialitățile române. În cursul vizitei pe care au făcut-o în Danemarca, anul trecut, primul ministru român și ministrul de externe, noi am purtat convorbiri pe care le-aș putea aprecia ca fiind rodnice. Cu aceiași reprezentanți români m-am întîlnit, cu puțin timp în urmă, la New York, cu ocazia sesiunii Adunării Generale a O.N.U. consacrată situației din Orientul Mijlociu. Mi se par extrem de importante schimburile de vederi pe care le-am efectuat cu aceste prilejuri. Examinînd diverse aspecte ale situației internaționale, am constatat că în unele cazuri — de exemplu, în privința situației recent create în Orientul Mijlociu — punctele noastre de vedere se apropiau. Consider pozitiv faptul că poate avea loc un asemenea dialog între o țară din Vest și una din Est.

Convorbirile avute cu primul ministru român, dl Maurer, mi s-au părut extrem de utile. Am început cu un examen al relațiilor bilaterale, căutînd noi posibilități de extindere a schimburilor comerciale, turistice. Cred că acordurile semnate — acordul cultural și cel de cooperare economică și tehnică — vor oferi noi posibilități în aceste domenii.

Am procedat de asemenea la un schimb de vederi asupra situației internaționale. Discuția noastră s-a oprit la problema vietnameză și alte probleme ale Asiei de sud-est. Am examinat și posibilitățile oferite de rezoluția adoptată la O.N.U. a celor nouă țări europene, propusă de România. Firește, ne-am ocupat de problemele viitoarei sesiuni a Adunării Generale, pe care o va prezida, cred, ministrul de externe român. Pot să vă spun că Danemarca va vota în favoarea candidaturii sale.

— Cum considerați actuala situație din Europa și perspectivele ei?

— În Europa s-au înregistrat semne încurajatoare. Mi se pare importantă, de exemplu, stabilirea de relații diplomatice între România și Germania occidentală. Firește, asemenea acțiuni nu pretind să reprezinte soluții definitive, dar ele reprezintă simptome ale bunăvoinței ambelor părți. Așa cum apreciază și guvernul român, noi credem că țările mici pot juca un anumit rol pozitiv, dispun de o influență pe care o pot folosi în promovarea cooperării între estul și vestul continentului.

— Care este poziția Danemarcei față de Piața comună? Pe de altă parte, cum priviți dezvoltarea relațiilor comerciale pe întreg continentul european?

— Noi am cerut admiterea în Piața comună și, în acest scop, vom purta negocieri o dată cu Marea Britanie, Irlanda și celelalte țări interesate să devină membre ale C.E.E. Dar chiar și atunci cînd am deveni membri ai C.E.E. — pentru aceasta este nevoie de timp — noi vom continua să depunem eforturi pentru extinderea relațiilor economice cu toate țările europene, inclusiv țările din Europa răsăriteană. De fapt, am stabilit astfel de relații încă de pe acum. Avem schimburi comerciale în creștere cu țara dv. și ne vom strădui să căutăm noi modalități de extindere a comerțului între România și Danemarca.

— În încheiere, v-am ruga să vă referiți la perspectivele de dezvoltare a relațiilor dintre Danemarca și România.

— Aceasta e una din preocupările constante ale convorbirilor pe care le-am purtat pînă acum și ale celor care urmează. Am realizat acorduri importante: vom semna un acord privind cooperarea economică și tehnică. El va contribui, sperăm, la extinderea relațiilor comerciale dintre țările noastre. Este îmbucurătoare și dezvoltarea recentă a turismului; posibilitățile nu au fost, de altfel, epuizate. Importantă mi se pare și cooperarea în domeniul cultural. Activitatea culturală în România ne este cunoscută ca avînd un nivel foarte ridicat și dorim ca danezii să aibă posibilitatea să o cunoască mai bine. Vom depune eforturi și în acest domeniu, pentru o mai bună cunoaștere reciprocă.

Mihai MATEI

Eroicul popor vietnamez sărbătorește la 2 septembrie cea de-a XXII-a aniversare a proclamării Republicii Democrate Vietnam. Cu acest prilej, poporul român își manifestă încă o dată solidaritatea internaționalistă cu poporul frate vietnamez, este din tot sufletul alături de el în lupta eroică pe care o duce pentru apărarea libertății și independenței patriei, împotriva agresorilor imperialiști, pentru întărirea capacității sale de apărare, pentru dezvoltarea construcției socialiste.

Intensificarea bombardamentelor S.U.A. împotriva R. D. Vietnam — stat socialist liber și suveran — comportă în momentul de față cel mai grav pericol pentru pace, îngrijorînd în mod deosebit poporul român, opinia publică internațională, toate popoarele lumii. România consideră că încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam, oprirea agresiunii, respectarea dreptului sacru al poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, fără amestec dinafară, se impun cu cea mai mare necesitate și urgență. Întregul popor român își exprimă solidaritatea frățească cu Republica Democrată Vietnam, cu Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud, își manifestă hotărîrea de a ajuta și în viitor greu încercatul popor vietnamez pe plan material, politic, diplomatic și moral pînă la cucerirea deplină a victoriei.

Un simbol al Vietnamului eroic

Adrian Ionescu

Ham Rong. Un nume care nu lipsește din nici un comunicat militar. Un punct care figurează zilnic pe hărțile operative de atac ale piloților americani. Peste trei sute de atacuri masive s-au abătut deasupra acestei nervuri de oțel ce unește cele două maluri prăpăstioase ale fluviului Lam. Cei mai vestiți ași, printre care și viitori cosmonauți, și-au încheiat cariera aici. Iată de ce o misiune la Ham Rong e primită cu multă îngrijorare de piloții americani care, înainte de a pleca, trimit scrisori de adio familiilor lor. O mărturisesc înșiși prizonierii capturați.

În ciuda celor mai diverse tactici, a eforturilor celor mai buni strategi americani, în pofida faptului că asupra acestui obiectiv a fost lansată o tehnică de luptă ultramodernă, reprezentată prin cele peste patruzeci de tipuri de avioane utilizate, sutele de atacuri, a căror putere poate fi comparată doar cu marile bătălii aeriene din timpul celui de-al doilea război mondial, s-au transformat în tot atîtea eșecuri răsunătoare.

De ce atîta îndîrjire, atîtea eforturi concentrate pentru a distruge acest obiectiv, neluîndu-se în seamă pierderile grele cu care se încheie fiecare raid agresiv? Nu numai importanța sa vitală pentru legăturile nordului țării cu provinciile ce se întind pînă la paralela 17 constituie răspunsul la această întrebare. Ceea ce vor să nimicească în prezent americanii e în primul rînd simbolul pe care îl reprezintă podul de la Ham Rong pentru opinia publică. Un simbol al forței și eroismului cu care poporul vietnamez își apără patria. Mărturia neputinței militare în care se află o țară, fie ea puternică și mare ca S.U.A., de a îngenunchea cu ajutorul armelor un popor mic ce luptă pentru pămîntul milenar al strămoșilor săi, pentru libertatea și viitorul său. Și cu fiecare atac pirateresc, spulberat de eroii de la Ham Rong, această neputință iese tot mai mult în evidență.

■ „Apărarea activă"

În zorile cețoase, după o noapte de furtună tropicală, cei doi munți pe umerii cărora se sprijină într-o zvîcnire suplă arcul podului, mi-au apărut ca o stîncă de care valurile ce o izbesc cu furie se retrag neputincioase după fiecare asalt. Eram după o noapte de călătorie obositoare, jalonată de răbufnirile grele ale obuzelor trimise cu regularitate de ceasornic de tunurile flotei a șaptea. Canonada devenea tot mai intensă pe măsură ce ne apropiam de podul de la Ham Rong. „Ceea ce n-au putut face cu aviația, încearcă acum cu artileria navală" — îmi spun tovarășii vietnamezi care mă însoțesc.

Dirijat din aer de avioane de recunoaștere, tirul încadrează de multe ori foarte aproape podul, care se află la circa 15 kilometri de litoral. În aceste momente critice intră în acțiune bateriile de coastă vietnameze care pînă acum au incendiat de aproape 50 de ori diferite distrugătoare, punîndu-le pe fugă.

În încleștarea unei astfel de lupte am sosit la Ham Rong. Mașina militară în care mă aflam era încadrată într-un lung șir de autocamioane de cele mai diferite mărci ce-și așteptau rîndul să treacă peste Lam — fluviul cu cele 40 de cataracte. Calmi, cu gesturi măsurate, deși ne aflam într-o zonă unde riscul de a fi atins este de 60 la sută, cum au caracterizat-o șoferii, acești oameni ce înfruntă moartea la tot pasul pe șoselele vietnameze — obiectiv principal, „preferat" al aviației americane, ce nu le slăbesc din focul lor ziua și noaptea — sînt poate cei mai optimiști vietnamezi pe care i-am întîlnit. De altfel, optimismul este o trăsătură caracteristică a acestui popor greu încercat. El nu a cunoscut pacea decît din 1954 pînă la începerea agresiunii americane! Copilăria, adolescența, tinerețea, dragostea și munca, viața de toate zilele le-a fost întovărășită de urgia războiului ce le-a fost impus în țara lor, pe pămîntul lor.

Deși în față, la mică distanță, pămîntul clocotește și geme, ei își văd liniștiți de treabă. Unii meșteresc la motoare, alții mănîncă în picioare pe scara mașinii privind drept înainte pentru a profita de orice mișcare a coloanei spre a înainta. Cei mai mulți stau însă de vorbă, împărtășindu-și reciproc greutățile ce-i așteaptă pe diferite drumuri. Orice veste despre starea drumurilor lor este prețioasă în condițiile cînd o șosea, un pod sau un bac rămîn doar cu numele în urma unui bombardament sălbatic. Am avut personal posibilitatea să constat acest lucru de cum am pătruns în zona a patra militară, care începe de la circa o sută de kilometri mai jos de Hanoi pînă la paralelă. Un singur exemplu: am străbătut o porțiune de 50 de kilometri de pe șoseaua nr. 1, ce merge paralel cu coasta și care după fiecare atac își mută traseul tot mai spre dreapta, ca albia unui fluviu schimbător; acum se află la o distanță bună de traseul inițial în jurul căruia pămîntul răscolit de bombe a căpătat conturul fantastic al unui relief creat de exploziile miilor de tone de bombe.

Îndată ce mă dau jos din mașină sînt înconjurat cu o prietenie care parcă te încălzește, făcîndu-te să nu mai simți umezeala rece, pătrunzătoare, dinaintea răsăritului de soare. Aflu că o parte din suprastructura podului a fost distrusă, că după al doilea pilon trebuie să încetinim mersul, deoarece repetatele încercări prin care a trecut l-a șubrezit; că după ce-l depășim trebuie să străbatem în cea mai mare viteză o porțiune expusă; că după aceea e bine să apucăm pe un alt drum, evitîndu-l pe cel vechi, răvășit de bombe.

Discuția e întreruptă de rachete ce anunță venirea avioanelor. Atacul aviației va dubla pe cel al artileriei navale. Parașute luminoase te fac să ai senzația că nimic din jurul tău nu te poate ascunde. În mijlocul acestor oameni încercați aștepți însă încrezător. Șoferii țin să-mi spună: „Dacă au lansat rachete, poate nu-i pentru podul nostru. Și chiar dacă e pentru noi, poate că nu ne va observa. Și chiar dacă le va semnala prezența noastră, cu atît mai bine. O să le dăm un răspuns ca să nu-l uite multă vreme". Din fiecare cuvînt respiră o încredere nestrămutată în puterea de foc a antiaerienei R. D. Vietnam, în experiența lor, care le-a arătat că panica și apărarea pasivă, în accepțiunea strictă a cuvîntului, sînt dușmani mai periculoși decît orice bombardament. De altfel în R. D. Vietnam nici nu se întrebuințează decît expresia de apărare *activă*. Fiecare și-a luat calm armele în primire, de la pușcă pînă la mitralieră, ocupînd un dîmb, o buză de șanț sau pur și simplu o adîncitură. Unii mai găsesc chiar răgazul să se întoarcă cu spatele în direcția de unde se și aude uruitul avioanelor și, la lumina strălucitoare a rachetelor, să facă un gest a cărui semnificație o înțelege oricine, stîrnind rîsul tuturor.

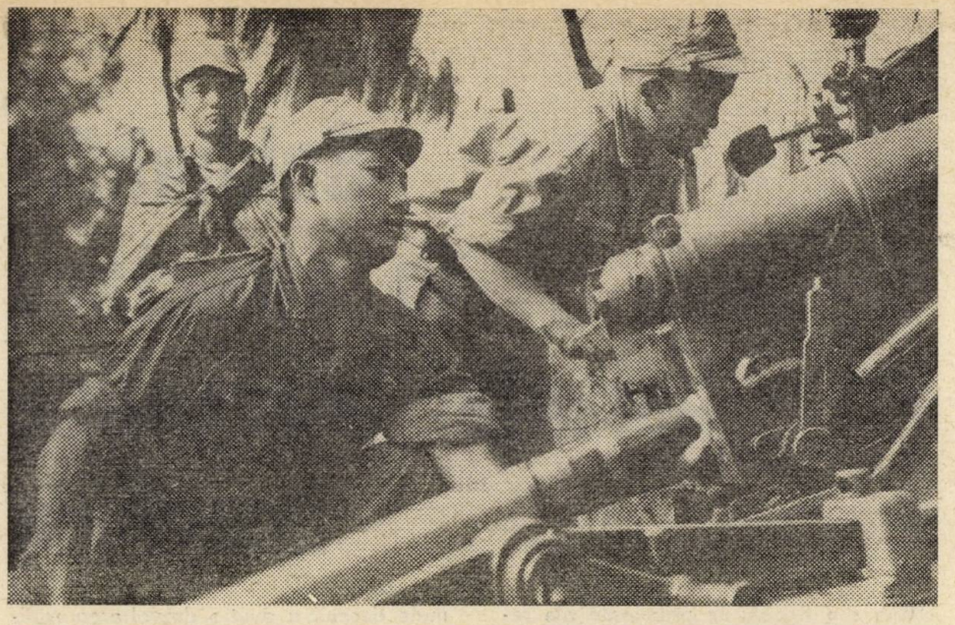

Servanții tunurilor antiaeriene de veghe

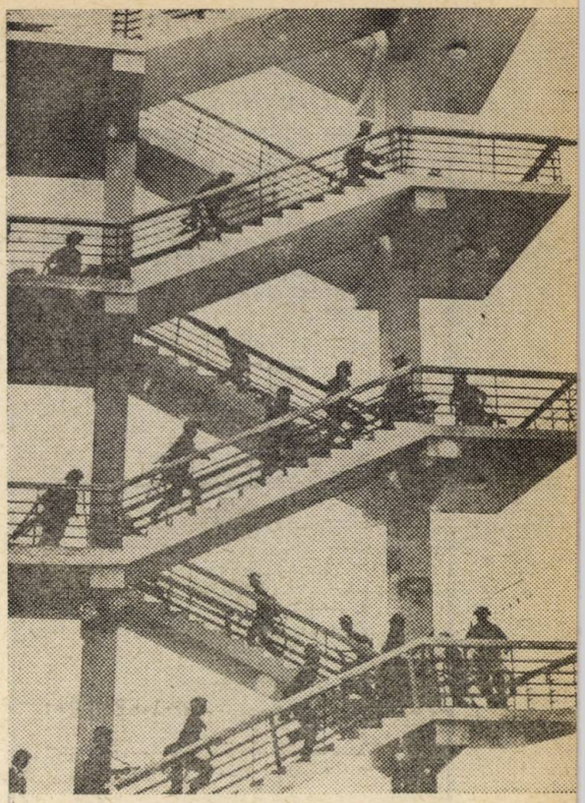

S-a dat din nou alarma. Membrii unităților de autoapărare ale unei uzine din Hanoi se îndreaptă spre posturile lor

Acest fel de a da cu tifla își are povestea sa. Cu prilejul doborîrii unui avion de recunoaștere, s-au găsit intacte la bord peliculele ; o dată developate, ele au redat printre altele și această imagine, răspîndind astfel convingerea că tifla aruncată în obrazul aviatorilor ajunge acolo unde trebuie, la statele majore. Pilotul capturat a relatat de altfel că de multe ori ofițerii care cercetează fotografiile înfățișînd configurația viitorului obiectiv, dau și peste imaginea acestui răspuns batjocoritor lansat de vietnamezi celor ce-i amenință cu distrugerea. O adevărată lovitură psihologică administrată agresorului. „E tot ce merită acești oameni care ne atacă sălbatic casele și familiile noastre" adaugă șoferul cu care călătoresc. Cuvintele sale primesc după cîteva clipe o nouă confirmare. Coborînd în picaj, unul după altul, avioanele își aruncă la întîmplare încărcătura lor de moarte asupra mașinilor, asupra caselor aflate în apropiere, asupra oamenilor ieșiți pe cîmpurile orezăriilor. E o neputincioasă răbufnire de ură împotriva acestui popor care nu poate fi îngenuncheat.

■ Cei de pe colina 130

Așa a început ziua în care mi-am petrecut cîteva ore în mijlocul apărătorilor de la Ham Rong. Pentru ei, nimic neobișnuit. Așa se întîmplă de luni și luni de zile. „Avem în urma noastră doi ani de lupte crîncene" — îmi spune sublocotenentul Hoang Ngoc Chiang, erou al armatei. Unitatea sa este cea care a doborît cel de-al 2000-lea avion american. Faptul s-a întîmplat cu puțin înainte de sosirea mea aici. Dar să-i dau cuvîntul : „Era o zi noroasă. Tocmai plouase și norii se așterneau deasupra noastră pierzîndu-se în depărtarea mării. Acolo unde pîndeau portavioanele americane. M-am gîndit atunci că agresorii vor profita de acest camuflaj ideal pentru a cădea pe neașteptate asupra noastră. La fel gîndeau și ceilalți ostași, așa că am hotărît să ne schimbăm amplasamentul tunurilor. N-am terminat bine, cînd atacul a și început întocmai cum prevăzusem. După ce primul val de avioane fusese respins, piloții americani și-au schimbat tactica. Atacuri concentrate din mai multe direcții în timp ce, de jur împrejurul nostru, se roteau altele ; urmăreau să ne deruteze, să nu ne dăm seama din ce parte va veni lovitura hotărîtoare. Am dat atunci ordin să nu se tragă decît numai asupra zonei de imediat pericol pentru pod și, în primul rînd, în avioanele A 6A. Acestea transportă bombe mai multe și sînt deci mai periculoase. Felul cum s-a desfășurat lupta mi-a dat dreptate. În ziua aceea, tocmai aceste tipuri de aparate aveau misiunea concretă de a distruge podul, pe cînd celelalte trebuiau să ne înșele cu atacuri false. Iată în ce condiții am doborît atunci avionul nr. 2 000".

Relatare sobră, în termeni militari, care nu poate reda clocotul luptei, dăruirea de sine cu care militarii vietnamezi apără „podul nostru". Ea aparține unui om care, pînă nu de mult, era un simplu țăran. Saltul pe care l-a făcut omul acesta pentru a ajunge la ceea ce este astăzi e concludent pentru profundele transformări prin care a trecut poporul vietnamez. Tot Hoang Ngoc Chiang a sintetizat plastic distanța enormă ce separă starea de mizerie în care trăia odinioară poporul vietnamez, de viața pe care i-a creat-o regimul socialist și pe care astăzi și-o apără cu arma în mînă. „Mă întrebați pentru ce lupt ?" — a spus el, adresîndu-se unor ziariști occidentali care căutau să descifreze „miracolul vietnamez" — cum numesc ei lupta victorioasă împotriva agresiunii. „Răspunsul este foarte simplu. Pe soția mea o chema înainte Le Thu Ky. Știți ce înseamnă ultimul cuvînt ? *Legată pe loc.* Adică sclavă la moșier. Înainte de a se căsători cu mine și-a schimbat numele, adăugînd în locul ultimului cuvînt pe cel ce înseamnă în limba noastră *Eliberata.* Iată pentru ce luptăm. Pentru demnitatea de om pe care ne-a adus-o viața de astăzi, pentru libertatea noastră".

Doar cunoscînd îndeaproape viața acestor oameni poți să pătrunzi în profunzimea sentimentelor care-i animă în lupta împotriva agresorului. Adesea cuvintele sînt palide în comparație cu realitatea. Cine ar putea descrie, de pildă, în toată frumusețea lor spirituală, pe ostașii de pe colina 130, punct-cheie în sistemul de apărare, care nu au mai coborît de doi ani de pe pozițiile lor de luptă și care, datorită așezării geografice a acestui deal, nici nu știu măcar cum arată podul decît din machete și fotografii... Colina este atît de frecvent supusă bombardamentului din aer și de pe mare încît, zile întregi, apa și mîncarea nu pot fi aduse aici. Și totuși oamenii rezistă. „Cît timp va mai rămîne un singur agresor american pe pămîntul nostru, noi nu ne vom întoarce acasă, în sat". Cu aceste cuvinte se încheie cîntecul creat de ei în pauza dintre două bătălii.

Într-unul din adăposturile săpate în stînca celor doi munți ce străjuiesc capetele podului, zăresc colina 130 pierdută în fumul luptei. Exploziile bombelor acoperă din cînd în cînd canonada tunurilor, care pornește de fiecare dată cu și mai multă putere. În fumul ei mistuitor se mai pierde în curînd încă un avion agresor. Peste cîteva ore țăranii vor culege rămășițele pe cîmp și, într-o căruță rudimentară cu două roți, trasă de un bivol, va fi transportat ceea ce cu puțin timp înainte fusese întruchiparea tehnicii celei mai moderne. Tradiția cere ca fiecare sat să primească pe rînd rămășițele cîte unui avion doborît pentru a fi înfățișat bătrînilor, copiilor, ca dovadă a puterii poporului, a faptului că agresorii vor avea pînă la urmă aceeași soartă.

Am aflat mai tîrziu că localitatea căreia i-a venit rîndul să primească această mărturie a victoriilor ostașilor vietnamezi, a populației ce luptă cu arma într-o mînă, cu unealta de lucru în alta, a fost satul Yen Vuc, ceea ce înseamnă „Valea Păcii". E viitorul pe care îl dorește patriei sale fiece vietnamez. Dar numai atunci cînd ultimul agresor va părăsi pămîntul său, cînd țara sa reunită va fi liberă și independentă. Acestor sentimente ale națiunii le-a dat glas președintele Ho Și Min într-un apel cu profundă rezonanță în conștiința poporului : „Nimic nu e mai scump decît libertatea și independența".

Schimbări în structura balanţei energetice mondiale

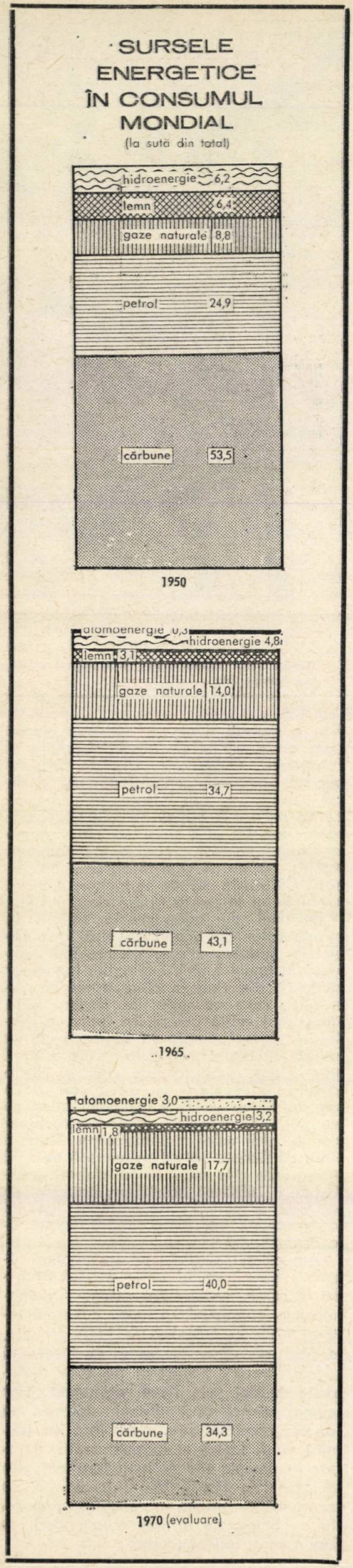

Una din trăsăturile principale ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane este creşterea accelerată şi neîntreruptă a producţiei şi consumului de energie. Multe din problemele esenţiale ale viitorului sînt legate de asigurarea omenirii cu resurse energetice, de folosirea lor raţională şi de schimbările progresive în balanţa energetică mondială.

Creşterea continuă a consumului de energie pe întregul glob şi diversificarea surselor de proveniență oglindesc procesul istoric al perfecţionării şi revoluţionării continue a uneltelor de muncă. Dacă începuturilor omenirii i-a corespuns energia musculară, prezentului şi viitorului ei îi aparţine energia electrică — obţinută pe baza unor multiple surse energetice — de la forţa hidraulică pînă la cea nucleară — care asigură creşterea continuă a electrificării tuturor proceselor de producţie, extinderea mecanizării şi automatizării producţiei, orientarea producţiei spre cele mai noi direcţii ale progresului tehnico-ştiinţific contemporan. În anul 1850, din totalul energiei consumate în întreaga lume, 94 la sută era de origine fiziologică, dată direct de braţul omului sau obţinută cu ajutorul animalelor, iar restul de 6 la sută era furnizată de roţi hidraulice sau obţinută prin arderea cărbunilor şi lemnului. În decursul unui secol aceste proporţii s-au inversat : în 1950 numai 6 la sută din energia consumată pe întregul glob era produsă prin forţa fizică a oamenilor şi animalelor, iar 94 la sută proveneа din alte surse. Dacă mergem mai departe, constatăm că astăzi ponderea energiei produsă de forţa fizică s-a redus la 0,01 la sută, iar cea dată de alte surse a ajuns la 99,99 la sută.

Datele statistice atestă o creştere a consumului mondial de energie de la 950 mil. t., în 1900, în combustibil convenţional (echivalent cărbune convenţional a 3 000 K. calorii/kg) la 5 865 mil.t., în 1965, cu alte cuvinte, o creştere de 6,2 ori. Se estimează că şi în continuare va avea loc o sporire rapidă a consumului mondial de energie : în 1970 — 7 353,1 mil.t., iar în 1975 — 10 655 mil.t. (combustibil convenţional). În cea mai mare parte, consumul va fi acoperit de petrol şi gaze naturale. În ce priveşte consumul pe cap de locuitor, acesta se prezintă astfel : în 1900 — 590 kg energie convenţională, în 1929 — 910 kg, în 1955 — 1 290 kg, în 1965 — 1 800 kg.

O influenţă însemnată asupra creşterii consumului mondial de energie în ultimele decenii a avut-o dezvoltarea rapidă a industriei energetice în ţările socialiste. În anii 1950—1965, consumul de energie pe locuitor a crescut în U.R.S.S. de 2,6 ori, iar în perioada 1951—1965 în Bulgaria de circa 4 ori, în Cehoslovacia de 1,8 ori, în R. D. Germană de 2,1 ori, în România de 3,5 ori, în Ungaria de 2,2 ori.

Creşteri, deşi nu în aceleaşi proporţii, au avut loc şi în ţările capitaliste. Astfel, în ultimii zece ani, consumul de energie a crescut în S.U.A. cu 12 la sută, în Marea Britanie cu 13 la sută, în Franţa cu 60 la sută. În schimb, în multe ţări ale Asiei, Africii, Americii Latine consumul de resurse energetice pe locuitor se află aproape la acelaşi nivel ca la sfîrşitul secolului trecut.

Este însă foarte important de remarcat că în ultimele decenii a crescut nu numai consumul mondial de energie dar s-a schimbat şi structura balanţei energetice. În cursul secolului al XIX-lea a avut loc procesul de înlocuire a lemnului prin cărbune. În prima jumătate a secolului al XX-lea, şi mai ales după cel de-al doilea război mondial, a început procesul înlocuirii cărbunelui prin petrol şi gaze naturale. În ultima perioadă de timp se observă o tot mai intensă preocupare pentru folosirea energiei atomice.

Pentru reliefarea locului şi însemnătăţii diverselor surse primare de energie în cadrul consumului mondial şi pentru desprinderea tendinţelor de viitor în ceea ce priveşte ponderea diverselor surse energetice în consumul total de energie, sînt semnificative datele din graficele alăturate.

Scăderea continuă a ponderii cărbunelui în totalul consumului mondial de energie (oglindită în grafic) s-a realizat în condiţiile în care consumul mondial de cărbune a înregistrat, în mod absolut, o creştere. Micşorarea relativă a importanţei cărbunelui s-a realizat pe seama sporirii considerabile a producţiei unor noi surse de energie (petrol, gaze, energie hidraulică) care au înregistrat un ritm de creştere mult mai rapid. Se consideră că aceste tendinţe se vor manifesta şi în viitor, chiar cu mai multă vigoare.

În ce priveşte repartiţia geografică a resurselor energetice pe suprafaţa globului, ea este foarte inegală. U.R.S.S.,

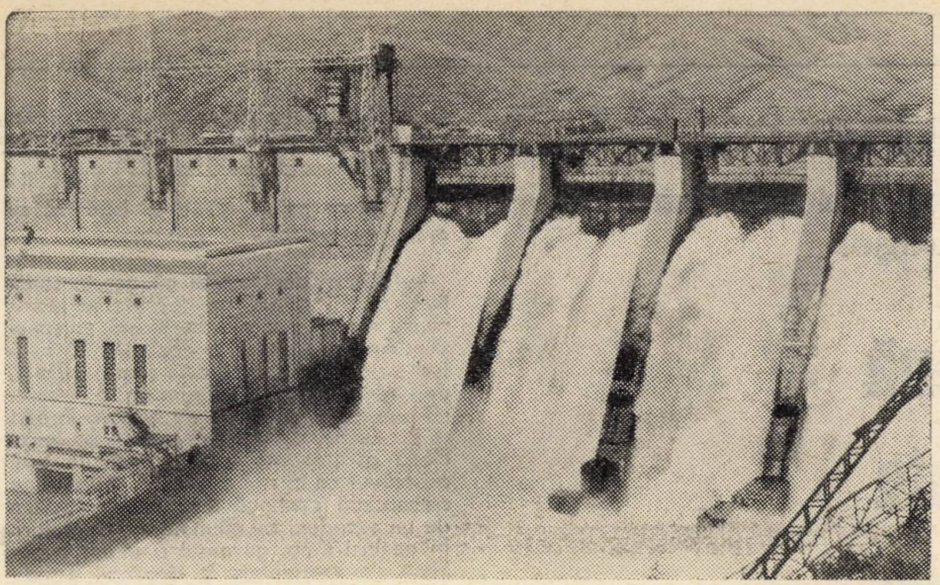

Hidrocentrala de la Ust-Kamenogorsk

R.P. Chineză, Europa și America de Nord dețin majoritatea resurselor de cărbune superior, brun și lignit, în timp ce America de Sud, Asia (cu excepția Chinei), Africa și Oceania dețin mai puțin de 1 la sută din rezervele mondiale de cărbune. De asemenea, zăcămintele de petrol se găsesc în proporție de două treimi în Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și în America de Nord, în timp ce în Europa ele reprezintă mai puțin de 1 la sută. Potențialul hidroenergetic al U.R.S.S. și al Americii de Nord reprezintă jumătate din potențialul hidroenergetic mondial.

O creștere puternică a înregistrat în ultimele decenii producția de energie electrică. În țările socialiste ea a crescut în 1965 de 11 ori față de nivelul antebelic și de 5 ori față de 1950 ; în țările capitaliste dezvoltate, de 4 ori, între 1950 și 1966 ; în țările subdezvoltate, de 6 ori, în aceeași perioadă. Cu toate că producția țărilor neindustrializate a crescut mai rapid, ponderea lor în producția mondială de energie electrică a lumii capitaliste nu depășește în prezent 10,3 la sută.

Calculată pe locuitor, producția mondială de energie electrică a reprezentat 210 kWh în 1938, 570 kWh în 1956 și 1 000 kWh în 1964. Prin urmare, numai într-un sfert de veac producția pe locuitor de energie electrică a crescut de aproape 5 ori.

Desigur, cifra este o medie care ascunde decalajele mari care se mai mențin încă între țările industriale și cele slab dezvoltate în această privință. Astfel, producția de energie electrică pe locuitor este în S.U.A. de peste 5 600 kWh, în Marea Britanie — 3 300, în Franța — peste 2 300, în R.F.G. — peste 2 500, în Italia — aproape 1 500, în Belgia — circa 2 200, în Finlanda — aproape 3 000, în Japonia — peste 1 800 kWh.

În același timp, producția de energie pe locuitor oscilează în Africa între 1 934 kWh (Republica Sud-Africană) și 4—5 kWh (Volta Superioară, Niger, Somalia, Mali etc.) ; în America Latină între 902 kWh (Venezuela) și 54—146 kWh (Paraguay, Ecuador, Bolivia) ; în Australia și Oceania de la 3 795 kWh (Noua Zeelandă) la 26—35 kWh (Noua Guinee).

Statisticile pun, de asemenea, în evidență faptul că ritmul de creștere a consumului mondial de energie depășește într-o măsură tot mai mare dinamica populației planetei noastre. În primii 50 de ani ai secolului al XX-lea, consumul mondial de energie a crescut de 3 ori, iar populația de 1,6 ori. În următorii 15 ani, volumul consumului de energie s-a dublat, în timp ce populația a crescut cu 32 la sută. În medie, consumul mondial pe locuitor a crescut în perioada 1900—1965 de trei ori. Se apreciază că o dată cu dublarea populației globului pământesc în ultimele decenii ale actualului secol, consumul de energie va crește nu mai puțin de 5 ori, ajungînd la 30 miliarde tone combustibil convențional.

O problemă viu dezbătută în literatură este așa-zisa primejdie a „foamei energetice". După unele evaluări, se consideră că diferitele regiuni ale lumii vor fi asigurate cu rezervele de cărbune, petrol, gaz natural și turbă cunoscute în prezent, după cum urmează : Asia — 1 198 ani, America de Nord — 527 ani, America de Sud — 60 ani, Africa — 580 ani, Oceania — 753 ani, Europa — 285 ani.

Dezvoltarea științei și tehnicii și, mai ales, folosirea energiei nucleare au lărgit și lărgesc continuu posibilitățile de folosire a diferitelor resurse. Se poate afirma cu certitudine că nu există o primejdie reală de secătuire absolută a resurselor energetice ; noi descoperiri științifice vor pune în evidență surse încă necunoscute sau incomplet folosite la ora actuală.

În dinamica producției mondiale și consumului de energie se reflectă într-o măsură însemnată dezvoltarea societății omenești și mersul progresului tehnico-științific. Izvoare de energie mai puțin eficiente — la un moment dat — sînt înlocuite în balanța energetică de către resurse mai eficiente, ceea ce este o expresie a tendinței generale a revoluției tehnico-științifice. De la paie la lemn, turbă și cărbune, de la cărbune la petrol și gaze, iar de la acestea la energie atomică — iată cîteva jaloane principale ale evoluției ascendente a energeticii mondiale. Dar se poate considera că energia nucleară va fi ultimul capitol al energeticii societății umane ? Încă de pe acum știința socotește că nu se poate răspunde afirmativ la această întrebare.

Elena CETINĂ

Corespondență din Varșovia

Seminarul O.N.U. în problema drepturilor omului

Timp de două săptămîni, capitala Poloniei a găzduit Seminarul european al O.N.U. pe tema realizării drepturilor omului cuprinse în Declarația generală a drepturilor omului din 1948. Au fost prezenți reprezentanți a 25 de țări din Europa, observatori din partea a 39 de agenții specializate ale O.N.U., precum și ai altor organizații internaționale.

Lucrările Seminarului au prilejuit ample discuții de lucru și un larg schimb de păreri în numeroase probleme legate de tema dezbaterilor. Primul punct înscris pe ordinea de zi s-a referit la realizarea drepturilor politice, economice, sociale, culturale și cetățenești ale oamenilor. Participanții la Seminar au relevat experiența țărilor lor în acest domeniu ; totodată, s-a subliniat necesitatea asigurării drepturilor fundamentale ale oamenilor în acele regiuni ale globului unde trăiesc popoare care nu și-au cucerit încă independența.

Discuția s-a desfășurat în continuare asupra celui de-al doilea punct aflat pe ordinea de zi — mijloacele concrete, juridice și practice, în vederea realizării drepturilor la muncă, concediu, asigurări sociale, apărarea sănătății, precum și a dreptului de acces la cuceririle științei și culturii. Delegații statelor socialiste au împărtășit experiența acumulată în acest domeniu în țările lor, subliniind grija de care beneficiază omul în orînduirea socialistă în ce privește asigurarea unor condiții de muncă și de viață corespunzătoare intereselor și aspirațiilor sale.

A treia problemă dezbătută în cadrul Seminarului s-a referit la importanța planificării și coordonării dezvoltării economice și sociale. A patra problemă aflată în atenția participanților a constituit-o rolul și sarcinile organizațiilor centrale și ale celor obștești (sociale) în realizarea drepturilor omului. S-a arătat cu acest prilej că, în lupta pentru garantarea și asigurarea drepturilor omului, rolul organizațiilor sociale trebuie să sporească continuu.

Totodată au fost formulate cîteva recomandări. S-a propus, printre altele, înființarea pe lîngă O.N.U. a unui Comitet special de studii asupra problemei complexe a drepturilor omului și, îndeosebi, a drepturilor sociale.

La încheierea Seminarului de la Varșovia, participanții au propus ca asemenea tribune ale schimbului de experiență să fie organizate și în viitor. Seminarul de la Varșovia a pregătit totodată materiale pentru Declarația progresului social — aflată în lucru la O.N.U. — precum și în vederea Conferinței mondiale pentru apărarea drepturilor omului ce urmează să aibă loc anul viitor la Teheran, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la adoptarea la O.N.U. a Declarației generale a drepturilor omului.

Iosif DUMITRAȘCU

Varșovia, 29 august

Molaoa Moshe NOKO

reprezentantul Uniunii Poporului African Zimbabwe (Z.A.P.U.) la Alger

Problema rhodesiană și lupta poporului Zimbabwe

Asistăm în ultimele săptămîni la intensificarea acțiunii armate a patrioților din Rhodesia, în principal în regiunea Matableland din nordul țării, în apropierea orașului Bulawayo din sud-vestul țării și a localității miniere Wankie. Faptul este recunoscut de înseși cercurile oficiale ale regimului Smith.

Molaoa Moshe Noko, reprezentantul Uniunii Poporului African Zimbabwe (Z.A.P.U.) la Alger, a avut o convorbire în capitala Algeriei cu redactorul nostru Rodica Georgescu. **Cu acest prilej, M. M. Noko a expus diferite aspecte ale problemei rhodesiene și succesele obținute de Z.A.P.U. în lupta pentru eliberarea țării.**

— Ce cauze principale favorizează, după părerea dv., menținerea temporară a situației actuale din Rhodesia și întîrzie soluționarea crizei rhodesiene potrivit aspirațiilor firești ale poporului Zimbabwe ?

— Bazele actualei stări de lucruri din Rhodesia s-au creat și întărit în decurs de decenii. Albii stabiliți în Rhodesia s-au folosit de dreptul la autoguvernare acordat de guvernul britanic în 1923 pentru a-și consolida controlul asupra vieții politice, economice și sociale a țării. Rezultatul îl constituie situația actuală : cei 230 000 de locuitori de origine europeană dețin o poziție net privilegiată și exercită puterea politică în acest teritoriu, în defavoarea celor 4 milioane de africani, cărora legile existente le consfințesc statutul de „cetățeni de categoria a doua". Puterea minorității albe se exercită cu ajutorul unei legislații în multe privințe asemănătoare cu apartheidul sud-african și se sprijină pe 34 000 de militari, bine înarmați. Colonii albi au fost investiți cu toate drepturile și atribuțiile, iar africanii, lipsiți de cele mai elementare drepturi, au devenit în fapt străini pe pămîntul strămoșilor lor. Această situație a oferit regimului de la Salisbury pretextul pentru a proclama formal Rhodesia drept „țară a albilor", în inima Africii negre.

În realitate, colonii albi sînt administratorii unei vaste feude economice a capitalului străin internațional. Numai menținerea structurii politice și economice existente în Rhodesia poate permite monopolurilor internaționale să-și continue activitatea nestingherite.

Iată cîteva date care vor explica această afirmație. Rhodesia este unul din cei mai mari producători mondiali de tutun, azbest, crom etc. — ramuri controlate de marile monopoluri străine. Investițiile britanice depășesc cifra de 200 de milioane lire sterline, iar totalul investițiilor societăților sud-africane se ridică la 175 milioane lire sterline. Mari investiții au și S.U.A. Societățile „Charter Consolidated Ltd.", „Iron and Steel Corporation" și filialele aparținînd faimosului grup „Lonrho" dețin monopolul industriei miniere și extractive. Producția de tutun este controlată în principal de următoarele companii : „Imperial Tobacco", „Gallaher", „British-American Tobacco" și „Rothmans Tobacco". Producția de zahăr se află de asemenea în întregime în mîinile monopolurilor internaționale care o controlează prin intermediul filialelor „Triangle Ltd." și „Hippo Valley Estates Ltd.". Investițiile acestor trusturi constituie baza economiei rhodesiene, acoperind atît sfera producției cît și cea a desfacerii. Statele capitaliste care reprezintă și apără interesele acestor monopoluri nu sînt de loc interesate în schimbarea situației politice și economice din Rhodesia. Pentru a asigura securitatea capitalului străin, era necesar ca administrarea lui să încapă pe mîini sigure, regimul lui Ian Smith răspunzînd unei asemenea cerințe. Această întrepătrundere de interese explică de altfel și ineficacitatea sancțiunilor economice adoptate împotriva regimului de la Salisbury.

— Ce ne puteți spune în legătură cu aplicarea sancțiunilor economice ?

— Este evident astăzi că aceste sancțiuni n-au dus nici pe departe la rezultatele scontate și nici nu există perspectiva ca ele să devină eficiente. O evaluare statistică exactă este foarte dificilă, deoarece guvernul rhodesian a încetat să publice cifrele sale de export, import și producție. Cu toate acestea, se apreciază că importurile și exporturile țării au scăzut cu circa 20 la sută. Balanța sa comercială continuă însă să beneficieze de un excedent de 48 milioane de dolari. În același timp, guvernul a inițiat o politică de reorientare a structurii economice a țării, de transformare a unei economii orientate aproape exclusiv spre exterior, într-o economie de prelucrare la fața locului a resurselor proprii. Salisbury a reușit, de asemenea, să rezolve problema desfacerii produselor sale și cea a aprovizionării cu mărfuri. Este vorba, pe de o parte, de concursul acordat de Republica Sud-Africană și Portugalia, iar pe de altă parte, de ceea ce am amintit mai sus, interesele marilor companii internaționale.

— În aceste condiții, cum se va putea ajunge la rezolvarea crizei rhodesiene ?

— Cererile repetate ale africanilor privind restabilirea dreptății și democrației în țară au întîmpinat împotrivirea înverșunată a colonilor albi. Un întreg sistem represiv a fost pus pe picioare pentru a zdrobi împotrivirea maselor africane. În prezent, 75 de patrioți sînt condamnați la moarte și alte zeci de mii sînt trimiși în lagăre de concentrare și închisori pe termen nedefinit, fără a fi judecați. Numeroase mine părăsite sînt astăzi pe cale de a fi transformate în închisori subterane. Deși o mare parte a conducătorilor Z.A.P.U. se află în închisoare, mișcarea de rezistență armată se desfășoară în mai multe puncte ale țării, valea Zambezi, Wankie, Gwaai, Nkai, Umtali. Lupta noastră îmbracă diferite forme ale războiului de guerilă, ale mișcării de rezistență. Mii de țărani s-au refugiat în păduri, de unde țin piept forțelor armate și polițienești. Ministrul de interne rhodesian, Lardner Burke, a recunoscut el însuși existența acestei rezistențe într-o declarație făcută la sfîrșitul lunii aprilie. În ultimele nouă luni, a spus el, au fost uciși peste 100 de „teroriști" în ciocnirile cu forțele rhodesiene ale siguranței, subliniind că dacă n-ar exista starea excepțională, n-ar fi putut menține ordinea în țară. Toate regiunile unde se află comasate rezervațiile pentru africani au fost ocupate de poliție, nu pentru a preveni eventuale răscoale, așa cum afirma Ian Smith, ci pentru că rezistența armată se întinde continuu. O mare concentrare de trupe se află de-a lungul văii rîului Zambezi. Un sprijin armat prețios primește Salisbury de la R.S.A., în virtutea acordurilor militare încheiate între cele două țări în 1964. Numai în cursul lunii martie 1967, Pretoria a trimis 525 de soldați pentru a întări forțele armate rhodesiene la Zambezi.

Sarcina noastră în etapa actuală este mobilizarea activă a poporului și a tuturor resurselor materiale pentru a extinde rezistența și a o transforma în rezistență armată a întregii națiuni.

În Suedia se mai circulă pe stînga dar, de la 3 septembrie, circulația va trece pe dreapta. Toate semnele de circulație sînt înlocuite cu altele noi, conforme codului european de circulație rutieră.

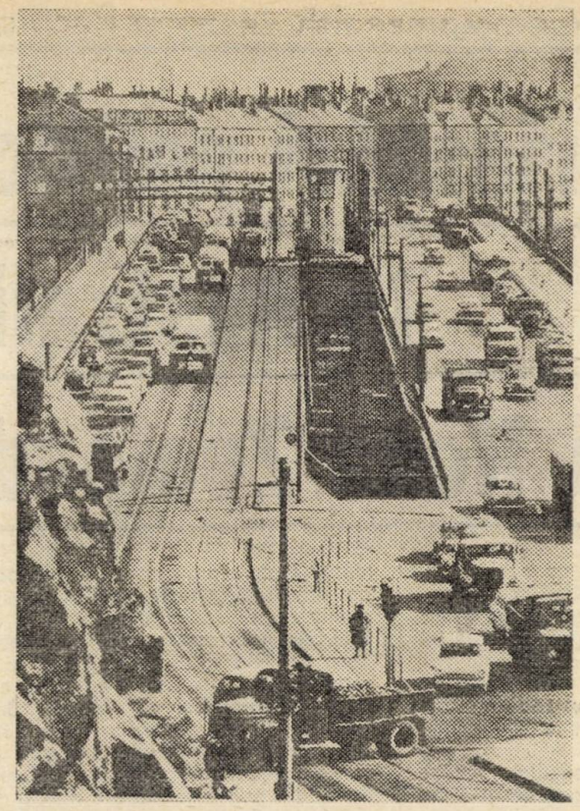

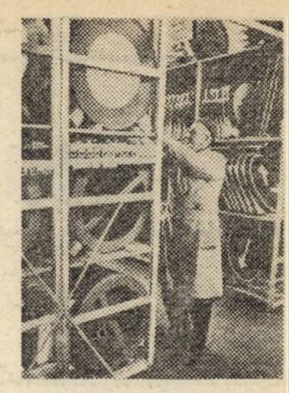

Suedia: ziua H

Conform tradiției, *ora H* e o noțiune care impune cel mai strict secret. În schimb, *ziua H* se bucură de o publicitate dintre cele mai zgomotoase ; și cu deplină justificare.

În prima duminică a lunii septembrie, întreaga Suedie va trece „pe dreapta" din punct de vedere al circulației rutiere. De 230 de ani, suedezii circulă pe stînga potrivit unei ordonanțe a regelui Carol al XII-lea, care impunea poștalioanelor „să țină partea stîngă" la răscruci. Principiul a fost menținut în 1916, cînd a fost redactat primul cod al circulației automobilelor.

Problema „trecerii pe dreapta" s-a pus încă din 1925, dar de atunci șase comisii parlamentare de anchetă s-au succedat fără a putea realiza reforma. În 1954, supusă unui referendum popular, propunerea a fost respinsă cu 83 la sută din sufragii (dar s-au înregistrat 50 la sută abțineri în rîndurile votanților). Argumentele însă se acumulau : în 1962, numărul mașinilor suedeze accidentate peste hotare s-a ridicat la 3 744, iar în Suedia au suferit în același fel 2 036 mașini străine. Datorită acestei statistici sumbre, dar și pe considerentul intereselor legate de dezvoltarea turismului, parlamentul suedez — fără a mai consulta publicul — a votat, la 10 mai 1963, cu o majoritate zdrobitoare, legea introducerii circulației rutiere pe partea dreaptă, alocînd acestui scop un buget de 500 milioane coroane (100 milioane dolari).

Așa s-a născut *ziua H*, a cărei denumire provine de la cuvîntul suedez *hoeger*, însemnînd „dreapta". Pregătirea operației de trecere a circulației de pe stînga pe dreapta a implicat o vastă desfășurare de forțe (la care au fost antrenați zeci de mii de voluntari) și imense cheltuieli afectînd diverse sectoare.

Fără vreo altă experiență similară (trecerea „pe dreapta" în Ungaria, Austria, Etiopia și Argentina s-a efectuat într-o epocă de circulație mult mai puțin intensă), Suedia a trebuit practic să inventeze și să prevadă toate detaliile celor două planuri de pregătire : psihologic și de sistematizare a circulației. Pe șosele au fost plantate 150 000 de tăblițe avertizoare cu inițiala H ; au fost mutate pe partea dreaptă 360 000 de indicatoare rutiere și semnalizatoare electrice (acoperite deocamdată cu pînză neagră); au fost mutate de asemenea toate stațiile de benzină, precum și 400 000 de cutii poștale (care în Suedia sînt postate la marginea șoselelor) ; au fost revopsite 96 000 de borne kilometrice etc.

Emblema H a zilei sorocite a devenit cu mai multe luni în urmă un semnal de avertisment folosit ingenios : pe calendare, pe uși, în vitrine, pe băncile școlilor, pe afișele cinematografelor. Piinea se ambalează în hîrtie purtînd emblema H. Aceeași literă, ca o monogramă se întîlnește pe cravate, pulovere, ciorapi. În magazine s-au pus în vînzare mănuși bicolore (roșie pentru mîna stîngă, verde pentru mîna dreaptă) și avertizoare sonore sau luminoase care semnalizează în momentul în care șoferul ar avea tendința să treacă pe partea stîngă. Radioul și televiziunea transmit programe întregi dedicate *zilei H*, o dată cu muzica special compusă și cu texte adecvate (pentru tineri în genul *beat*, pentru vîrstnici — valsuri *hoeger*). Emisiuni speciale sînt destinate surdomuților și orbilor. N-au fost uitați nici cei întemnițați, pentru ca nu cumva, la ispășirea pedepsei, să circule (am fi tentați să spunem : să calce) greșit...

Copiii suedezi au reînceput școala cu o săptămînă mai devreme decît de obicei, la 28 august, orarul fiind rezervat în cea mai mare parte lecțiilor de circulație.

Faza pregătitoare se încheie la 2 septembrie, cînd fiecare familie suedeză va primi prin poștă un instructaj tipărit în 8 milioane de exemplare (s-au folosit și 9 limbi străine pentru instruirea cetățenilor străini). Plicurile vor purta timbre cu emblema H.

Sîmbătă la prînz se sistează orice circulație (cu excepția pompierilor, ambulanțelor, autobuzelor de serviciu). În acest timp vor fi efectuate transformările necesare la vagoanele de tramvai, la autocare și la autobuze (care aveau ușile de acces pe partea stîngă), precum și la macazurile șinelor de tramvai. Începe giganticul program non-stop al radioului și televiziunii care vor emite pînă a doua zi dimineață, încercînd să determine cît mai mulți cetățeni să rămînă acasă.

La miezul nopții, mașinile armatei și ale poliției vor transporta pe cei 8 000 de oameni în uniformă și 150 000 de voluntari care au sarcina de a dezveli noile semne de circulație. La orele 4,50, posturile de radio și televiziune vor transmite dispoziția autorităților : „Peste 10 minute, în întreaga Suedie, circulația se va face pe dreapta. Mașinile care se află pe traseu să tragă pe dreapta și să se oprească. La ora 5 fix își pot continua drumul, dar atenție : deocamdată, în localități, viteza maximă este de 40 km/oră, iar pe șosele — 60 km". La ora 5 fix, la aceleași posturi va răsuna o lovitură de gong simbolică, marcînd începutul unei epoci noi în viața cetățenilor suedezi : „trebuie să ne debarasăm de deprinderile din copilărie ; trebuie să ne acomodăm *hoeger*-ului !".

Prin urmare, începînd din 3 septembrie, pe întreg continentul european vehiculele vor circula pe partea dreaptă. Doar o parte a Europei insulare (Marea Britanie, Irlanda, Islanda, Malta, Cipru) constituie excepția, menținînd circulația pe stînga. Hotărîrea Suediei nu va reprezenta însă decît o infimă modificare pe harta circulației mondiale : jumătate din populația lumii va continua să circule pe stînga. În cea mai mare parte a Africii și Asiei, în Australia și în Noua Zeelandă, în fostele colonii britanice, rămîn în vigoare normele de circulație elaborate după sistemul englez. Țări mai mari sau mai mici ale Africii sau Asiei, azi independente, nu ar putea suporta imensele cheltuieli legate de adoptarea sistemului de circulație pe dreapta și nici nu posedă resursele tehnice în vederea realizării acestui obiectiv.

Cu toate acestea, experiența suedeză a suscitat mult interes, dovadă că la 3 septembrie va fi prezentă la Stockholm și o delegație a ministerului transporturilor din Marea Britanie.

Victor BĂNCIULESCU

Reorientări politice în Australia și Noua Zeelandă

Fără a se fi petrecut vreo schimbare oficială în orientarea politică a Australiei sau a Noii Zeelande, se poate vorbi în momentul de față de o modificare în fapt a politicii acestor țări față de regiunea geografică în care sînt situate — Oceanul Pacific și Oceanul Indian ; sau mai exact, limitele sud-estice ale continentului asiatic.

Foarte multă vreme Australia, ca și Noua Zeelandă, au fost considerate ca părți ale Europei, în orice caz ale lumii occidentale, așa cum era înțeleasă în prima jumătate a secolului nostru această noțiune, adică o lume avîndu-și centrul de greutate în Europa centrală și apuseană. Ca elemente — cu o importanță sporită mai ales în ce privește economia — ale Comunității britanice de națiuni, Australia și Noua Zeelandă s-au considerat întotdeauna membre ale continentului european și, începînd cu schimburile economice sau culturale și terminînd cu angajamentele militare în cadrul celor două războaie mondiale, ele s-au integrat întotdeauna puterii centrale a Commonwealthului, acceptînd ca proprii interesele și angajamentele Marii Britanii.

Dacă în momentul de față situația se prezintă complet schimbată și se poate vorbi cu tot atîta justificare de Australia și Noua Zeelandă ca țări asiatice, faptul acesta se datorează unor evoluții istorice începute încă din anii celui de-al doilea război mondial. Mai exact, din perioada expansiunii militare japoneze, cînd devenise evident la un moment dat că forțele militare britanice, aliate naturale ale Australiei și Noii Zeelande, nu erau în măsură să asigure, nici chiar împreună cu totalitatea efectivelor militare ale acestor țări, protecția lor împotriva unei eventuale invazii japoneze. A luat naștere atunci o concepție strategică și apoi politică în măsură să determine tot mai precis politica externă a celor două țări — recunoașterea dependenței lor de continentul asiatic și deci necesitatea creării unui sistem politic, economic și de orice alt ordin — care să le integreze ca atare în lumea Asiei și Oceanului Pacific.

Aceasta explică crearea sistemelor de alianță militară de tipul pactului ANZUS sau aderarea Australiei și Noii Zeelande la tratatul S.E.A.T.O., toate alianțe regionale dominate de Statele Unite și în care Australia și Noua Zeelandă au participat încă de la început — cum scria o revistă engleză — „fără prea multe speranțe oficiale și fără un prea mare entuziasm public" („World Today"). În ciuda faptului că fostul lider al coaliției guvernamentale, care guvernează de aproape 20 de ani Australia, Robert Menzies, pînă acum doi ani prim-ministru cu o autoritate de necontestat, era considerat ca unul din principalii sprijinitori ai Commonwealthului și ca un apărător consecvent al legăturilor cu Marea Britanie, încă din timpul guvernării sale a început ceea ce un ziar britanic denumea „adaptarea Australiei la raportul schimbat de forțe din punct de vedere militar și economic, orientarea ei mai mult spre Washington decît spre Londra".

Această orientare s-a manifestat nu numai prin aderarea Australiei la alianțele menționate mai sus, ci și prin încercările de a redistribui exporturile australiene nu în măsură dominantă sau exclusivă spre piețele britanice, ci spre piețe din regiunea Pacificului sau Asiei (exporturi masive de lînă spre Japonia sau de cereale spre Asia de sud). Această orientare s-a concretizat anul trecut, cînd Menzies era înlocuit în funcția de premier de actualul prim-ministru Holt („un om al Pacificului"). Atunci, din inițiativa Australiei, după cum scriu ziarele, a luat ființă așa-numitul Consiliu de cooperare al Asiei și Pacificului. Potrivit unui comentator, acest consiliu „constă în esență din țările regiunii Pacificului care urmăresc în mare aceleași interese ca și Statele Unite" („World Today").

„Integrarea regională" și implicațiile ei

Pe scurt, se poate vorbi așadar de trecerea Australiei — și cazul Noii Zeelande este cu totul asemănător — din sfera de interese comune a Comunității britanice de națiuni spre cea americană. Justificări au fost invocate destule. S-a vorbit mai ales de incapacitatea Australiei de a se afirma prin forțele proprii în regiunea imensă în care a acceptat să se integreze : în ciuda dimensiunilor sale continentale (suprafața Australiei fiind egală cu cea a Statelor Unite și aproximativ egală cu a Europei), populația ei nu depășește 12 milioane de locuitori, dintre care 90 la sută sînt concentrați în colțul sud-estic. În ciuda faptului că creditele militare s-au dublat în ultimii ani, efortul de înarmare pe care îl poate depune această țară rămîne minim și efectivele sale militare sînt atît de reduse încît sporirea contingentelor trimise în Vietnam cu cîteva mii de oameni reprezintă o problemă dintre cele mai dificile.

Într-adevăr, participarea Australiei — ca și a Noii Zeelande — la intervenția americană împotriva Vietnamului reprezintă aspectul poate cel mai important în reorientarea politică a acestor două țări și justifică interesul pe care-l manifestă deschis Washingtonul față de „continentul australian". Anul trecut, de pildă, în cursul unei vizite oficiale la Canberra, președintele Johnson vorbea de necesitatea „întăririi legăturilor" dintre Statele Unite și țările Pacificului de sud-est, „dincolo de obligațiile recunoscute prin tratatele existente". Această din urmă mențiune, depășirea obligațiilor recunoscute, s-a tradus prin angajamentul guvernelor respective de a-și spori efectivele militare trimise în Vietnamul de sud.

Participarea guvernelor de la Canberra și Wellington la intervenția militară din Vietnam ridică o problemă interesantă : cum se explică faptul că, în ambele țări, recentele alegeri parlamentare au adus victoria acestor guverne, deși ele nu au ascuns nici o clipă că vor continua și chiar intensifica trimiterea de efective în războiul din Vietnam ? În plus, în ambele țări opoziția, în special partidul laburist din Australia, protestase cu vehemență împotriva acestei politici. Explicațiile sînt de mai multe ordine. În cazul Australiei, înfrîngerea opoziției laburiste trebuie înțeleasă ca datorîndu-se în mare măsură disensiunilor interne din acest partid și incapacității lui de a-și preciza un program de guvernare coerent. „Opoziția laburistă s-a prezentat cu un program de-a dreptul fantezist iar în problemele politicii sociale și externe acest partid nu a produs alegătorilor nici un fel de impresie ci, dimpotrivă, i-a speriat de-a binelea", scria săptămînalul englez „The Economist". Partidul laburist australian trece în momentul de față printr-o gravă criză — și cei aproape 20 de ani petrecuți în opoziție nu l-au ajutat ci l-au uzat mai mult decît exercitarea puterii. (Coaliția liberală și agrară, aflată la putere, beneficiază în schimb de o perioadă de expansiune economică constantă.) Aceeași este explicația și pentru Noua Zeelandă, unde guvernul beneficiază de o și mai accentuată dezvoltare economică, tradusă prin ridicarea standardului de viață. (Noua Zeelandă este considerată a treia țară din lume în ce privește nivelul de trai.)

Se poate vorbi, așadar, cum și fac majoritatea comentatorilor și toți cei care, în Australia ca și în Noua Zeelandă, caută să justifice politica cercurilor guvernamentale, de faptul că, optînd pentru integrarea în regiunea geografică din care, la urma urmelor, fac parte, cele două țări acceptă și părțile negative ale acestui angajament, adică aspectele militare ale alianței cu Statele Unite, cu tot ceea ce implică aceasta în actuala perioadă de intervenții active ale Statelor Unite în Asia. S-ar putea pune atunci o întrebare pe care ziarele britanice — și mai ales cele conservatoare, prin tradiție interesate în menținerea legăturilor din cadrul Commonwealthului — și-o pun de cîțiva ani încoace : este actuala reorientare a Australiei și Noii Zeelande dinspre Europa și Commonwealth către Asia și Pacific conformă intereselor reale ale celor două țări ?

Răspunsul nu poate fi decît afirmativ. Într-o mare măsură, dezvoltarea economică constantă pe care a cunoscut-o Australia în ultimii ani se explică tocmai prin prezența ei tot mai activă pe piața asiatică. Australia a constatat că are de cîștigat de pe urma stabilirii

unor relații active cu țările Asiei — nu numai cu Japonia — și că de asemenea își poate aduce o contribuție pozitivă la programele atît de necesare de asistență a țărilor insuficient dezvoltate sau în curs de dezvoltare de pe continentul asiatic.

Cazul Noii Zeelande este și mai elocvent deoarece aproape în totalitate exporturile acestei țări (care produce în primul rînd prin agricultura sa și creșterea vitelor) se îndreaptă către Marea Britanie. Eventuala sau chiar probabila aderare a Angliei la Piața comună reprezintă tocmai din cauza aceasta o „traumă" pentru Noua Zeelandă (cum scria ziarul francez „Le Monde") deoarece la Wellington se consideră că, prin concurența pe care ar putea-o aduce agriculturii țărilor vest-europene membre ale Pieței comune, exporturile neozeelandeze spre Anglia și deci spre Europa occidentală ar fi serios handicapate. „Noua Zeelandă — scria ziarul «Times» — trăiește acum sub amenințarea intrării Angliei în Piața comună și n-are de loc certitudinea că, dacă această aderare se va produce, C.E.E. ar accepta Noua Zeelandă ca stat asociat. Față de această primejdie, răspunsul constă în căutarea energică a unor piețe de desfacere în altă parte". În altă parte, adică în primul rînd în Asia și regiunea Pacificului.

În ce măsură acceptarea unei necesități de acest ordin în ce privește integrarea în bazinul Pacificului este dictată exclusiv de considerentele intereselor celor două țări, și în ce măsură sînt determinante presiunile intereselor de alte ordine din „puterea principală" a regiunii, Statele Unite — aceasta este o altă întrebare. Răspunsul l-ar putea da unele constatări ale comentatorilor de presă autorizați sau cifre statistice pur și simplu. Recent, cotidianul britanic „Times" constata că „atunci cînd se pune problema explicării participării tot mai scăzute a Marii Britanii pe piața australiană, se vorbește de diversificarea comerțului exterior al acestei țări care se orientează tot mai mult către Statele Unite — și Japonia. În legătură cu aceasta, adăuga ziarul, nu există nici o îndoială. „Statele Unite au cumpărat anul acesta din principalele exporturi australiene un volum reprezentînd dublul celui achiziționat în 1961".

Intrarea Statelor Unite ca un factor important — sau chiar decisiv — în viața economică a Australiei se face simțită și în domenii mai importante încă. O altă publicație britanică, săptămînalul „Economist", evoca, drept exemplu, participarea crescîndă a unor firme și capitaluri din Statele Unite la unele din cele mai importante firme de exploatare a minereului australian — adică într-una din ramurile cele mai de viitor ale industriei Australiei. Și exemple de acest fel se pot înmulți.

Și în acest domeniu se poate spune că evoluția Noii Zeelande urmează aceleași căi. Nu numai în ce privește exporturile tradiționale — de produse lactate, sau de lînă — Noua Zeelandă se îndreaptă tot mai mult spre Statele Unite. Și în domenii industriale, nu numai comerciale — ...țara (Noua Zeelandă — n.r.) se deschide față de S.U.A.", scria ziarul american „Christian Science Monitor".

Dacă este incontestabil că atît Australia cît și Noua Zeelandă sînt interesate în relații cît mai strînse cu regiunea Asiei și Pacificului, o nouă întrebare de neevitat este dacă această intensificare a relațiilor cu regiunea respectivă trebuie *neapărat* să se producă, cum s-ar spune, sub tutelajul Statelor Unite, și prin acceptarea unor angajamente de altă natură, în primul rînd militare, implicate

O demonstrație a locuitorilor din orașul Auckland (Noua Zeelandă) împotriva atragerii acestei țări în războiul dus de S.U.A. în Vietnam

de acest tutelaj. În Australia cît și în Noua Zeelandă se spune că aceste două țări, deși comparabile cu orice putere occidentală în ce privește ritmul de dezvoltare economică, nu se pot considera puteri independente în momentul de față și trebuie cu necesitate să-și caute o protecție. Din moment ce s-a dovedit că Marea Britanie nu mai este în măsură să le asigure această protecție, urmarea ar fi ca ele să se adreseze Statelor Unite, considerate „principala putere a Pacificului". Această problemă este discutată activ în cele două țări și ea constituie esența vieții politice atît în Australia cît și în Noua Zeelandă. Termenii în care ea se ridică, și care sînt recunoscuți în cercurile politice australiene sau neozeelandeze, arată că ea nu-și poate găsi o rezolvare decît în perspectivă și pe măsură ce evoluția favorabilă a situației mondiale va demonstra că alianțele militare nu mai sînt determinante și nici necesare pentru alcătuirea politicii unei țări.

„O înveninare nedorită"

Adevărul — recunoscut în țările respective ca și în comentariile formulate în cercurile politice internaționale în legătură cu problema participării la războiul din Vietnam, este că angajamentele guvernelor de la Canberra și Wellington sînt prilejul unor tot mai pronunțate scindări politice interne, atît în Australia cît și în Noua Zeelandă. „Toată lumea recunoaște că războiul din Vietnam ridică mari probleme naționale" — scria publicația „Australian Left Review". Și ziarul britanic „Times" constata că „mulți, foarte mulți australieni, printre care o mare proporție din cei care i-au dat majoritatea actualului prim ministru Holt la alegerile parlamentare din noiembrie, sînt de acord în sinea lor că participarea trupelor australiene în operațiile militare din Vietnam este ...militoare și coboară rolul acestei țări la cel al unei marionete americane". Întrebarea rămîne — notează mai departe „Times" : „Cînd se va schimba politica externă a Australiei ?"

În ce privește Noua Zeelandă, ziarele remarcă același lucru, subliniind că guvernul de la Wellington e mai degrabă interesat să atenueze cît mai mult discuțiile în jurul participării la războiul din Vietnam, tocmai ținînd seama de opoziția manifestată în țară și de riscurile de a se produce astfel „o înveninare nedorită a vieții politice interne".

De pe acum există unele elemente favorabile. De exemplu, Australia și Noua Zeelandă nu au întreținut niciodată între ele relații prea strînse, în ciuda proximității geografice și a similitudinii de populație, limbă etc. Legăturile între ele erau asigurate în trecut doar „prin relații istorice cu o îndepărtată patrie europeană", cum scria „Neue Zürcher Zeitung". La Canberra și la Wellington se pune acum tot mai frecvent întrebarea — după cum scria același ziar — dacă și pe viitor raporturile între cele două țări vor trebui să se desfășoare tot prin intermediul unei a treia puteri, de data aceasta S.U.A., și nu direct.

Un alt element pozitiv îl constituie opoziția față de aspectele militare ale angajamentului față de S.U.A. Opoziția a fost înfrîntă în ambele țări în ultimele alegeri, însă observatorii, mai ales cei britanici, consideră că, în special în cazul Australiei, dacă partidul laburist va reusi să-și reconstituie o unitate și un realism coerent în problemele de politică internă, el ar putea ajunge într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat să exercite o influență crescîndă asupra politicii, mai ales în problema în care divergența față de politica guvernului este mai acută : intervenția în Vietnam. „De fapt — scria «World Today» în legătură cu această chestiune — pierderile de mandate suferite de laburiști au fost înregistrate mai ales în detrimentul aripii de dreapta, și aceasta ar putea contribui la consolidarea aripii de stînga într-o măsură atît de mare încît să-i permită reconstituirea unității partidului".

Principala problemă care se pune deci pentru cele două țări constă în explorarea celor mai bune căi politice prin care, asumîndu-și în continuare angajamentul față de regiunea geografică din care fac parte, să-și îndeplinească rolul în această zonă în mod independent și restrîngînd cît mai mult influențele și interesele unei alte puteri dominante. Actuala situație nu face altceva decît să mențină Australia și Noua Zeelandă în aceleași raporturi de relativă dependență pe care le-au cunoscut prea multă vreme în cadrul imperiului britanic și la începutul perioadei de transformare a actualei Comunități britanice de națiuni.

Mircea IVĂNESCU

IRLANDA

Liviu Rodescu

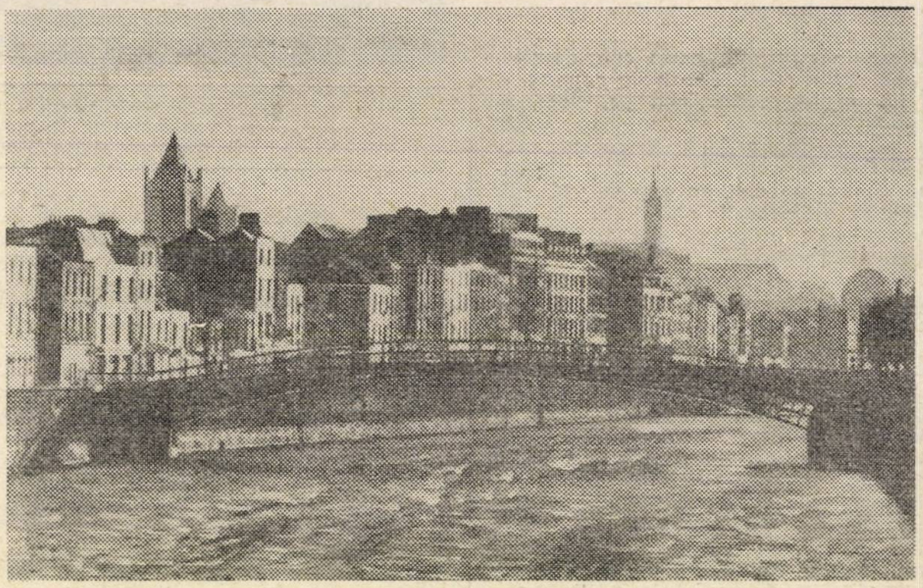

Dublinul văzut de pe rîul Liffey. În planul din fund, turnurile castelului feudal și ale catedralei.

Împerecherea numelor de orașe are o sonoritate septentrională, tradusă în denumiri ca „Veneția Nordului" pentru Stockholm, sau „Atena Nordului" pentru Edinburgh. Din trecutul mai multor asemenea orașe a supraviețuit explicabila tendință de a evada din anonimatul periferiei geografice, invocînd similitudini cu marile centre istorice ale Europei. Rivalizînd cu Edinburghul, Dublinul nu face excepție atunci cînd își atribuie supranumirea de „Atena Nordului", ca vechi focar al culturii celtice. Cînd vii din interior spre capitala Irlandei, prima imagine generală ți-o sugerează pitoreasca ordine a unei arhitecturi în înnoire. Pantele verzi cu reflexe cărămizii ale dealurilor Wicklow, ridicate de sentimentali la rangul de munți, coboară pe nesimțite pînă spre suburbiile calme, cu multe case noi. De cealaltă parte e marea, a cărei briză sărată colindă străzile largi și masivele poduri de piatră de pe rîul Liffey.

Dublin este un cuvînt gaelic care înseamnă „baltă întunecată". A fost pus însă în circulație și un al doilea nume, folosit paralel, de aceeași origine dar mult mai vechi, Baile Ata Cliath, adică „orașul de la vadul îngrădit", așa cum i se spunea pe timpul cînd capitala țării se afla în legendara cetate Tara. Este frapant, de altfel, efortul oficial depus astăzi pentru a reînvia limba națională, vechea ramură goidelică a limbii celte, similară cu gaelica din Scoția și înrudită cu cea din Wales și din Bretania franceză. Și totuși, engleza pare să predomine în viața de toate zilele, pe stradă și în magazine, la teatru și în presă. Îndelunga stăpînire engleză, tulburată de o tenace și necontenită mișcare pentru independența națională, a luat sfîrșit în 1921, dar au rămas adînci influențe în multe domenii: economia irlandeză, lipsită de prețioase materii prime și îndeosebi de minereuri, e încă strîns legată de Marea Britanie, spre care se îndreaptă 70 la sută din totalul exportului său. Dependența intereselor explică de ce Irlanda a depus simultan cu Marea Britanie cererea de a intra în Piața comună, urmînd ca soarta candidaturii britanice să fie împărtășită întocmai. Se afirmă însă pregnant în cercurile politice și economice tendința de a stimula continuu procesul de industrializare, atît prin forțe proprii, cît și prin atragerea investițiilor străine, cărora li se oferă condiții avantajoase. Este un curent puternic exprimat și în programele partidelor politice în sprijinul ideii de a crea, într-un viitor nu prea îndepărtat, condițiile unei independențe economice. Actualul plan de dezvoltare pe 5 ani cuprinde largi proiecte industriale, care urmează să îngăduie ca produsele manufacturate irlandeze să reprezinte în 1970 peste 50 la sută din totalul exportului, proporția fiind așteptată să crească în următorii 10—15 ani. În cadrul unor convorbiri pe care le-am avut la Dublin, mi s-a spus că industrializarea constituie de altfel principalul obiectiv al eforturilor în economia irlandeză.

Capitala baladelor

Dublinul, cu clădiri monumentale și cu numeroase locuri de rezonanță istorică, este deosebit de spectaculos sub lumina tremurîndă a crepusculului, mai ales după ploaie, cînd curcubeele se sting și fluorescența reclamelor începe să împletească nimburi multicolore deasupra orașului. Se apropie ora cînd, potrivit unei vechi tradiții, dublinezul bate la ușa unui prieten pentru a întîlni înăuntru alți prieteni. Mai mult sub semnul întîmplării, seară de seară, irlandezii sînt preocupați să alunge izolarea adunîndu-se și luînd în discuție orice, cu recunoscutul lor dar al improvizației. Subiectele vin într-o succesiune discordantă și, poate tocmai de aceea, fermecătoare: legende și poeme moderne, drame din viața pescarilor și moda stridențelor policolore, noile teorii ale căderii imperiului roman sau teme de artă culinară.

Versurile constituie un capitol căutat. Poeții abundă pentru că irlandezul — după cum mi s-a spus acolo — e o nesecată sursă de rime și metafore. Se creează astfel, uneori, ambianța unui cenaclu accidental, cu o anumită predilecție pentru balade. Există în Dublin, ca și în alte localități, taverne cu renume unde se cultivă de generații tradiția „serilor de balade". Poeți mai mult sau mai puțin cunoscuți obișnuiesc să vină aici pentru a recita sau a asculta pe alții și astfel eroii de demult ai haiduciei, ai idilelor celebre sau ai peregrinărilor maritime reînvie în fiecare noapte. De regulă baladele se cîntă și totdeauna se găsește cineva care să acompanieze melodia folosindu-se de două linguri cu virtuozitatea mînuitorilor de castaniete.

Dansul și cîntecul au perpetuat vechi tradiții ale unor festivaluri legate de întîmplări și locuri. Într-un șir de orașe de pe coastă au loc anual numeroase festivaluri pescărești, alături de unele cu deosebită faimă, ca de pildă Festivalul langustelor la Bandon, al berei la Kilkenny, al stridiilor la Galway, al gîștelor sălbatice la Kinsale și multe altele. De dată mai recentă sînt festivalurile de film (la Cork) și de teatru (la Dublin). Acesta din urmă se desfășoară toamna, cînd cele patru teatre, suplimentate de alte săli mai mici, oferă publicului dublinez principalul eveniment cultural al anului. O trupă a teatrului Abbey — care are acum o clădire nouă — a făcut nu de mult un turneu prin orașele de provincie și în Irlanda de nord cu o piesă de Eugene O'Neill. E teatrul pe scena căruia se vorbește de regulă limba irlandeză, ceea ce permite spectatorilor

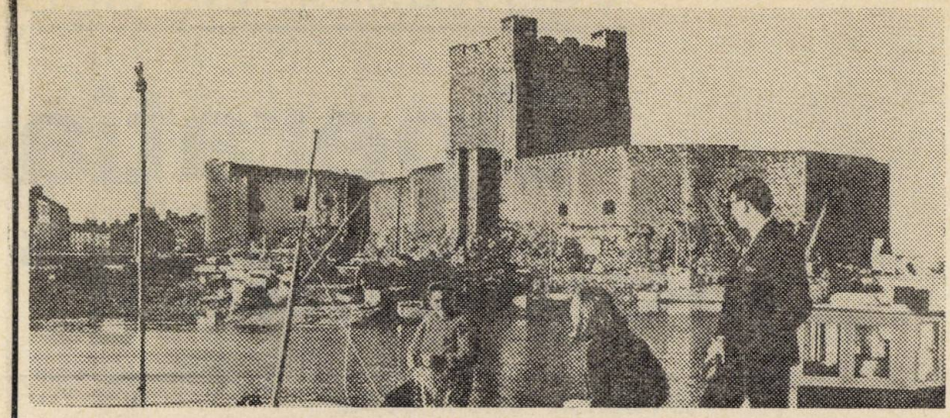

O fortăreață medievală din nordul Irlandei: castelul Carrickfergus.

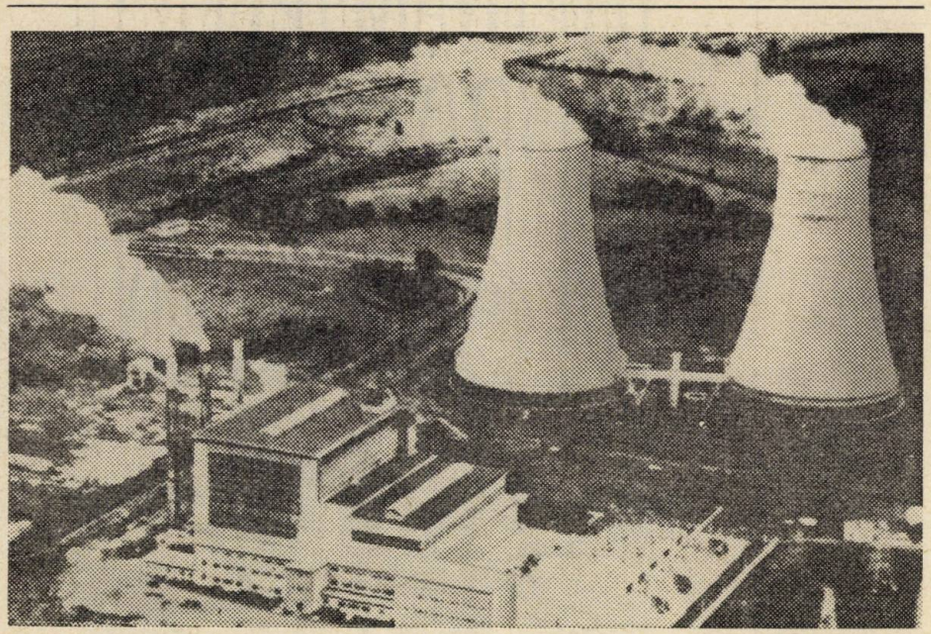

Uzina electrică de la Ferbane

să-i guste pe marii lor dramaturgi de limbă engleză ca Bernard Shaw sau Sean O'Casey traduși în gaelică.

O rentabilă lovitură de cațîr

Ceea ce înseamnă Beaujolais pentru francezi, Chianti pentru italieni sau romul pentru Jamaica, este pentru irlandezi Guinness, berea neagră, tare, omniprezentă. Acest lichid faimos, de culoarea cafelei turcești, cu spumă deasă ca o frișcă, este o mîndrie a țării, supranumit „vinul Irlandei", vîndut în țară în proporție de 75 la sută din totalul băuturilor alcoolice, iar în alte circa 120 de țări ale lumii în vreo 6 milioane de pahare zilnic. Izvorul cascadei Guinness a început să curgă în 1759 la periferia Dublinului, într-o fabrică mică. Astăzi, o bună parte din teritoriu este ocupată de imensele clădiri ale întreprinderii și în timpul vizitei făcute acolo mi s-au arătat noi lucrări de extindere. În 1936, Guinness a înființat o fabrică lîngă Londra — după cum mi-a spus însoțitorul — „pentru a stinge setea englezilor". Este amețitor drumul orzului prăjit, prin cazane și zăcători care sparg etajele, prin rezervoare de dimensiuni pantagruelice, prin kilometri labirintici de țevi și conducte, pînă la hale cît stadioanele, de unde 12 000 de butoaie umplute iau zilnic calea berăriilor. „Nimic nu se pierde, totul se folosește" — îmi declara filozofic ghidul, arătîndu-mi vagoanele încărcate cu borhot și alte reziduuri pe care fabrica le vinde ca îngrășăminte sau furaje. Rolul însemnat deținut în economia țării mi-a fost ilustrat cu date statistice care arată că întreprinderea cumpără 4 cincimi din producția irlandeză de orz și că este cel mai important exportator din țară — circa 7 milioane lire anual. Această băutură și-a cîștigat paralel reputația rentabilă de „întăritor al organismului", calitate înscrisă pe toate reclamele firmei, în toate colțurile lumii. În limbajul expresiv al irlandezilor, o cană de Guinness este echivalată cu lovitura unei copite de cațîr, ceea ce pare a solicita consumatorilor o apreciabilă rezistență. Ca dovadă suplimentară, ți se povestește întîmplarea autentică a unui ofițer de cavalerie din armata lui Wellington, rănit grav la Waterloo în 1815. Acest personaj notează în jurnalul său, document de valoare în istoria berei, că numai miraculosul lichid Guinness l-a ajutat să se repună pe picioare. Efectul tonic pare să fie destul de convingător de vreme ce terapeutica berei este practicată pe scară largă.

Pe cînd diavolul se întorcea acasă...

Interiorul insulei este presărat cu localități mărunte și rare, uneori satele își resfiră casele pe coaste singuratice, fiecare îngrădindu-și alături peticul prețios de pășune cu ziduri ca de cetate între care pasc oile. Cu piatra care se găsește din belșug, șoseaua îngustă e încorsetată și ea, uneori pe zeci de kilometri. Parte din decorul aspru, resemnata figură a asinului apare mereu pe drumuri de țară, anacronic și pitoresc, înhămat între hulubele țepene ale arhaicului car celtic cu două roți, îndemnat de cărușașul care stă nemișcat în picioare, ca o statuie blondă. Animalul cel mai îndrăgit este însă calul, efigie pe moneda irlandeză și vedetă pe terenurile de curse. Mi se spune că sînt destui tineri care și-ar putea neglija iubita, dar care își prind pe peretele camerei fotografii ale calului favorit, rămînîndu-i fideli pînă la ultimul shiling destinat pariului. Sînt vestite crescătoriile de cai irlandezi, dintre care unii au devenit redutabili campioni ai turfului internațional, aducînd glorie și bani.

Traversînd ținuturile deluroase spre sud, ți se deschide la un moment dat în față, la o răspîntie a drumului, faimoasa Vale de Aur. E o cîmpie plată la capătul căreia se profilează un șir de munți. În plin șes se ridică o movilă conică, un fel de piedestal de granit, în vîrful căruia străjuiesc ruinele castelului Cashel, fostă fortăreață a regelui Munsterului. Există și aici o legendă care spune că diavolul, pe cînd se întorcea acasă (localnicii insinuează că în Anglia), a mușcat vîrful unui munte dar a scăpat îmbucătura din zbor. Și într-adevăr, în zare se văd munții, din care unul e retezat, de parcă i s-ar potrivi tocmai bucata din cîmpie.

O șosea laterală duce la Kilkenny, care în epoca prenormandă era capitală a regatului Ossory. Și astăzi se pomenește aici istoria faimosului statut de la Kilkenny, din 1367, prin care stăpînirea engleză interzice irlandezilor să locuiască în orașe împrejmuite cu ziduri; iar pentru anglo-normanzi se considera act de înaltă trădare căsătoria cu o irlandeză și li se aplicau pedepse aspre dacă adoptau limba, obiceiurile și portul localnicilor. Și totuși, de-a lungul secolelor, cultura gaelică și puterea de asimilare a irlandezilor au avut momente de triumf, astfel încît mulți din membrii coloniei engleze s-au mistuit treptat în masa populației locale.

Se mai păstrează și azi multe case vechi, bătrînești, cu pereți de piatră, după cum au mai rămas anticele ziduri de apărare ale orașului și castelul medieval. Dar și aici, ca în alte colțuri ale Irlandei, alături de relicvele trecutului încep să apară clădirile noi ale vieții moderne.

„Experimentul Shannon"

În vestul țării, nu departe de portul Limerick, se află aeroportul internațional Shannon, unde este în curs o originală experiență urmărind atragerea capitalului străin. Alături de aeroport s-a ivit un punct nou pe hartă, o așezare umană în embrion, adiacentă unui întins „teren industrial" încadrat de două mari patrulatere. Peste drum, aproape izolată, se află clădirea modernă a unicei organizații irlandeze care poartă numele de „Societatea pentru dezvoltarea aeroportului liber Shannon". Istoria acestor locuri este veche, dar prima ei filă modernă se scrie abia acum. Odinioară, la țărmurile fluviului Shannon, în adîncul și lungul estuar, ajungeau doar corăbiile cu pînze. Mai tîrziu, locul vestitelor clippere l-au luat avioanele. Aeroportul construit aci în timpul războiului a început să fie folosit din 1945 ca escală de alimentare cu combustibil pentru avioanele de pasa-

→

geri care circulau între Europa și America. Apariția motoarelor cu reacție, care făceau posibilă traversarea Atlanticului fără oprire, prevestea paragina pistelor de beton. Numai un miracol putea salva aeroportul de la pieire. În anii aceia a încolțit ideea unei mari oferte adresate business-ului internațional. Irlanda a invitat marile companii occidentale să-și deschidă sucursale la Shannon, acordînd scutiri de impozite, libertate deplină pentru importul și exportul mărfurilor, mînă de lucru locală, teren și alte avantaje. Așa-numitul teritoriu industrial este împărțit în parcele dreptunghiulare pe care au fost construite pavilioanele întreprinderilor industriale. Fiecare dintre acestea beneficiază și de un spațiu de rezervă în prelungirea terenului, pentru a se putea extinde. Ceea ce unele firme au și făcut. Semn că afacerile le merg bine.

Cel mai înfloritor business și-l asigură aici întreprinderea subsidiară a gigantului american „General Electric", care folosește 1 400 de salariați irlandezi și reușește să exporte la prețuri competitive o producție în continuă creștere. Este și explicabil : în afară de regimul fiscal privilegiat, mîna de lucru este ieftină, fapt de care profită toate cele treizeci și ceva de firme cuibărite aici din diferite țări occidentale. Mi s-a spus că pînă acum a fost înregistrat un singur eșec : o firmă japoneză a fost nevoită să lichideze din cauză că produsele sale n-au reușit să reziste concurenței Hong-Kong-ului. Regimul scutirilor va lua sfîrșit în 1983, an cînd urmează să fie pusă la încercare viabilitatea „experimentului Shannon".

La cîteva mile distanță, pe o latură a drumului, se înalță castelul Bunratty, din secolul XV. Preocupați de dezvoltarea turismului, una din importantele surse de venit, irlandezii au restaurat castelul, i-au mobilat interiorul în stilul epocii, oferind astfel un obiectiv turistic atractiv. În fiecare seară, în sala mare de la etaj, turiștilor oaspeți li se servește o cină la lumina lumînărilor cît bratul, în ambianță feudală : de la frigarea imensă se taie bucăți de carne, mesenii mănîncă cu degetele, pîinea se rupe, vinul e turnat în căni de lut, tinere irlandeze în costume medievale aduc la masă iar altele cîntă vechi melodii populare. Totul la prețuri foarte picante, dar nu inaccesibile turiștilor americani, dispuși să plătească oricît pentru a-și satisface snobismul cu spectaculoase evocări castelane. Mulți își rezervă locurile cu săptămîni înainte, întrucît sezonul turistic provoacă aglomerație la Bunratty. E de altfel una din putinele surse de cîștig pentru irlandezi de pe urma Shannon-ului.

Drumul de întoarcere merge spre nord, traversînd în ultima parte Irlanda de nord, căreia cei din republică nu-i spun altfel decît Ulster, numele purtat de vechea provincie irlandeză. Configurația geografică, oamenii, obiceiurile, sînt aceleași. O deosebire se remarcă totuși, mai ales la Belfast și în alte cîteva orașe importante — amploarea și nivelul industrializării marchează un avans prestabilit cu mulți ani în urmă față de restul Irlandei.

Trecerea cea mai scurtă pe mare se face între Irlanda de nord și Scoția. Din portul Larne se văd bine malurile scoțiene, alt pămînt celt. O legendă irlandeză spune că uriașii din vechime ar fi durat aici un pod peste mare, din care însă n-au mai rămas decît urme presupuse. Iar povestitorii de astăzi de prin părțile acelea își arată uneori părerea de rău că vremea uriașilor a trecut atît de repede.

VIETNAMUL DE SUD

Operația „legitimării"

SE ÎNTEȚEȘTE FURTUNA CRITICII

Un adăpost șubred (Din **International Herald Tribune**)

În Vietnamul de sud se desfășoară, de mai bine de un deceniu, una din cele mai înverșunate confruntări politice pe care le-a cunoscut vreodată istoria. Aproape un milion și jumătate de soldați autohtoni și străini exercită o represiune sîngeroasă pentru a împiedica majoritatea absolută a poporului acestei țări să răstoarne un guvern nereprezentativ (de fapt o suită de guverne nereprezentative). Agresiunea armată americană este, în fond, o intervenție brutală menită să falsifice, să împiedice cursul normal al evoluției politice. Fiindu-le închise căile clasice, pașnice, de manifestare a opiniilor și dezideratelor lor politice, adversarii din zi în zi mai numeroși ai regimului au fost nevoiți să ia arma în mînă. Încleștarea forțelor devine tot mai aprigă, proporțiile angajării americane cresc necontenit, fără să se întrevadă perspectiva unei stingeri a conflictului. Și în timp ce 500 000 de soldați străini, dotați cu cea mai modernă tehnică militară, se află în Vietnamul de sud cu misiunea de a menține prin silnicie regimul de la Saigon, cei care i-au trimis înscenează o monumentală farsă : vor avea loc alegeri — alegeri prezidențiale, alegeri legislative — ca în orice țară care își stabilește singură modul de guvernare și cîrmuitorii.

Așa cum li s-a impus statutul de țară sub ocupație militară străină, așa cum li s-a impus războiul ca modalitate de viață permanentă, sud-vietnamezilor li se impune acum o diversiune electorală. Presupunînd că unii sud-vietnamezi ar fi nutrit iluzia că există o cît de mică șansă ca alegerile să schimbe ceva, generalii dictatori au avut grijă să repete într-una că nu vor permite să fie înlăturați. În ultimele două luni, mareșalul Ky a declarat, de vreo 6—7 ori, în vietnameză, engleză și franceză că dacă vreun candidat civil va învinge în alegeri „împotriva aspirațiilor poporului", militarii conduși de el vor da o nouă lovitură de stat. De altfel, corpul electoral al Vietnamului de sud urmează să joace o piesă scrisă la Washington pentru publicul american. Inițial, alegerile fuseseră promise pentru liniștirea spiritelor în interiorul Vietnamului de sud : era în iunie anul trecut, după zdrobirea revoltei budiste din Vietnamul central de către Ky. Acesta și-ar fi uitat bucuros făgăduiala. În Statele Unite s-a considerat însă că o demonstrație electorală — dacă se poate „curată" — ar fi de natură să liniștească scrupulele opiniei publice americane, conferind o aparență de legalitate intervenției armate. Pretextul inițial al prezenței americane în Vietnamul de sud fiind solicitarea în acest sens din partea guvernului de la Saigon, ar fi fost preferabilă existența unui guvern „legitimizat" prin mijlocirea unui scrutin pe scară națională. (Știut fiind că, de la răsturnarea dictaturii lui

Diem în noiembrie 1963, nu a mai funcționat nici un guvern cît de cît constituțional, adică provenit dintr-o consultare electorală, fie ea chiar falsificată.)

Forma legală a devenit, prin forța împrejurărilor, o preocupare aproape obsesivă în Statele Unite. Invocînd litera unei rezoluții adoptate de Congres într-un moment de cotitură al războiului din Vietnam (incidentul din golful Tonkin), Administrația susține că a primit depline puteri pentru orice acțiune militară pe care ar dori s-o întreprindă. Temîndu-se de consecințele posibile ale unei asemenea interpretări largi, adversarii escaladării cer invalidarea rezoluției respective, pentru a se înlătura orice temei „legal" al extinderii războiului.

Patronînd alegerile sud-vietnameze, Administrația americană caută de fapt un alt fel de argument legal. Numai că foarte scăzuta calitate politică și morală care îi caracterizează îndeobște pe cei ce își conduc conaționalii în baza mandatului încredințat de o putere străină a compromis demonstrația încercată de Statele Unite. Thieu și Ky n-au fost în stare să joace nici măcar un act din comedia democrației, și-au ieșit din rol și au acumulat un șir incredibil de gafe. Nici cei mai binevoitori mentori americani ai echipei guvernamentale de la Saigon nu izbutesc să găsească formule pentru a-i scuza. Candidații civili au fost tratați într-un mod menit să le descurajeze orice veleități. Au fost constituiți într-un singur grup și trimiși numai împreună în diverse puncte din țară pentru a-și expune în bloc concepțiile politice presupus diferite. Thieu și Ky, candidații hotărîți să păstreze în orice caz puterea, s-au ferit pînă aproape în ultimul moment să apară alături de ei. Condițiile create candidaților civili au fost din ce în ce mai înjositoare. Descurajați de la prima „ieșire pe teren" de afrontul de la Dong Ha unde li s-au oferit pentru transport camioane de gunoi, majoritatea candidaților s-au abținut, în mod demonstrativ timp de zece zile, de la orice activitate politică. În cele din urmă s-au înclinat în fața intransigenței guvernului care a refuzat să le ofere modestele garanții cerute și au pornit din nou la drum în grup. Formalismul campaniei electorale s-a accentuat și mai mult. Au acceptat orice : să nu viziteze nici un oraș cu mai puțin de 20 000 de locuitori și nici o localitate rurală, deși marea majoritate a celor 17 milioane de sud-vietnamezi trăiesc în comune cu mai puțin de o mie de locuitori, să nu rămînă decît trei zile în Delta Mekongului în loc de nouă cum fusese vorba inițial etc.

Campania propriu-zisă este lipsită de orice interes. Candidații sînt preocupați, în special, de șicanele guvernului și de evidentele pregătiri în vederea intimidării alegătorilor și a măsluirii rezultatelor. Amănuntele sînt prea meschine pentru a merita să fie enumerate : de la acuzația adusă de principalul candidat civil, Tran Van Huong, că soldații capătă cîte două buletine de vot pînă la dezvăluirile făcute de alt candidat Truong Dinh Dzu, care a arătat că funcționarii de stat au primit ordin să silească populația să voteze pentru lista militară au fost demascate zeci de metode utilizate pentru falsificarea rezultatelor. Pentru a preveni posibilitatea unei contracandidaturi civile unice, guvernul a introdus printre candidați oameni de-ai săi cu misiunea de a asigura fărîmițarea voturilor. Candidații civili sînt atîțați unii împotriva celorlalți. Deși cîțiva dintre ei au făcut vagi promisiuni de pace, n-au izbutit să treacă peste măruntele lor veleități politicianiste și să se unească în jurul unei platforme și al unei candidaturi unice. Presa oficială are consemnul să sublinieze divergențele dintre ei și să-i prezinte într-o postură cît mai ridicolă. „E adevărat că întreaga campanie electorală seamănă cu un circ, a declarat redactorul-șef al unui ziar saigonez colegilor săi americani, dar asta se întîmplă pentru că toți candidații sînt niște clovni".

În Statele Unite, toate acestea sînt prezentate ca un dificil dar serios „exercițiu de democrație", ca o lecție de moralitate politică pe care mentorii americani încearcă s-o inculce protejaților lor sud-vietnamezi. Lucrurile sînt împinse atît de departe, încît un corespondent al lui „International Herald Tribune", William Tuohy, nota : „Citeodată ai impresia că au loc două campanii electorale diferite : una pentru auditorii vietnamezi și alta pentru corespondenții străini. Nu este nici cea mai mică asemănare între ceea ce aud alegătorii vietnamezi de la candidații lor și ceea ce citesc americanii despre campanie". De notat că mareșalul Ky, care n-a coborît niciodată pînă la o întîlnire cu alegătorii alături de ceilalți candidați, s-a adresat prin televiziune... publicului american pe care a ținut să-l asigure : „Alegerile se vor desfășura în mod foarte cinstit și vor fi libere".

Vietnamul de sud nu este prima și fără îndoială nu va fi nici ultima țară în care alegerile patronate de o dictatură militară hotărîtă să nu renunțe cu nici un preț la putere au înfățișarea unei triste mascarade. Condițiile generale în care au fost însă înscenate, faptul că se organizează consultarea electorală a unui popor a cărui voință de autodeterminare este înăbușită de ani de zile cu bombe și cu napalm îi conferă un sens tragic. Măruntele matrapazlîcuri ale lui Ky et comp. aproape că nici nu mai contează.

Fără îndoială că cercurile conducătoare de la Washington care fac mare caz de necesitatea unui scrutin „onest" (președintele Johnson a trimis un număr important de observatori cu misiunea de a veghea în acest sens) ar fi primele contrariate în cazul — cu totul improbabil — al victoriei unui candidat civil înclinat spre tratative de pace. Încercînd să-i supraliciteze pe candidații nemilitari, generalul Thieu a declarat la un moment dat că, dacă va fi ales, va propune suspendarea temporară a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord. Potrivit revistei „L'Express", cînd o înaltă personalitate americană i-a adus la cunoștință această făgăduială, președintele Johnson ar fi replicat : „Să nu se bage în treburi care nu-i privesc !"

Mica partidă a alegerilor s-a încheiat practic înainte de 3 septembrie. Observatorii se întreabă cum va funcționa în continuare tandemul Ky-Thieu, de mult ros de rivalitate abia disimulată. Dar nici asta nu are prea mare însemnătate. La Washington se cere tot mai insistent o reconsiderare de ansamblu a angajării militare. Declarația ministrului apărării McNamara că Statele Unite nu vor putea avansa spre atingerea obiectivelor lor prin extinderea continuă a atacurilor aeriene împotriva R. D. Vietnam, a avut un răsunet cu atît mai mare cu cît venea de la unul dintre principalii arhitecți ai escaladării. Congresul devine tot mai presant, sondajele și ziarele oglindesc nemulțumirea acută a maselor americane. Va ține oare seama guvernul S.U.A. de această mișcare de opinie ? Și în acest caz și în caz contrar, scrutinul măsluit de la Saigon nu va avea nici o importanță.

Felicia ANTIP

reflector

RAFUIALĂ ÎN FAMILIE...

George Lincoln Rockwell, liderul minusculului dar agresivului „Partid nazist american", a fost ucis cu două focuri de revolver de un rival politic, John Patler, în vîrstă de 29 de ani, al patrulea în ierarhia partidului nazist pînă la începutul acestui an.

Rockwell și Patler s-au mai certat și altădată. În 1963, Patler a părăsit pentru scurtă vreme organizația lui Rockwell și a înființat una proprie, intitulată „Kill" („Ucide"), „avînd ca scop exterminarea dușmanilor oamenilor albi". Rockwell, care era în vîrstă de 49 de ani, a înființat în 1958 „Partidul nazist american", avînd ca program „deportarea negrilor în Africa, exproprierea și sterilizarea evreilor și spînzurarea trădătorilor de felul lui Dwight Eisenhower, Harry Truman și Earl Warren".

În momentul asasinării sale, Rocwell trebuia să ispășească o condamnare de trei luni închisoare și 500 de dolari amendă pentru tulburarea ordinei publice la Chicago, unde organizase o „gardă albă" care să împiedice desfășurarea marșurilor și demonstrațiilor pentru drepturile civile. Patler aspira să-i ia locul la conducerea partidului, ai cărui membri sînt evaluați la un număr variind, în funcție de diversele surse, între 20 și 800.

PX-15

În Elveția se construiește actualmente mezoscaful PX-15, conceput de Jacques Piccard, fiul cunoscutului savant Auguste Piccard. La începutul verii viitoare, Jac-

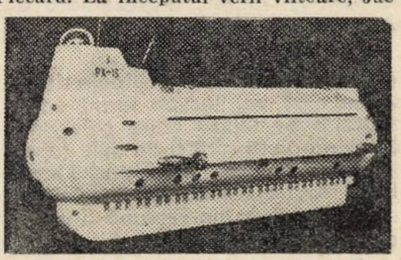

ques Piccard și alți cinci oameni de știință urmează să întreprindă cu acest aparat o scufundare în largul coastelor Floridei. Menținîndu-se la o adîncime de 100—700 de metri, ei se vor lăsa purtați de curentul golfului într-o lungă călătorie în derivă și vor ieși la suprafață după șase săptămîni, în dreptul coastelor Noii Scoții.

În fotografia de mai sus : macheta mezoscafului PX-15.

CURIA ROMANĂ ÎȘI MODERNIZEAZĂ STRUCTURA

Centralizare și întinerire — acestea par a fi principalele obiective ale reorganizării Curiei romane, anunțată de papa Paul al VI-lea. Încă din epoca Renașterii, Curia este formată din congregații, tribunale și birouri ale căror prerogative nu mai erau de multă vreme delimitate precis. Conflicte surde, tendințe de autonomie care duceau la o nedorită diviziune a puterii subminau autoritatea Curiei. Timidele modificări organizatorice introduse în 1908 de Pius al X-lea nu au schimbat prea mult situația. Papa Paul al VI-lea intenționează să pună capăt acestei situații confuze, pentru a adopta ierarhia Bisericii catolice cerințelor lumii moderne. Papa va numi un cardinal secretar de stat, un fel de prim-ministru care va ocupa locul doi în ierarhia Vaticanului. Toate funcțiile pînă acum inamovibile vor fi încredințate numai pe termen de cinci ani. Papa își rezervă dreptul de a reînnoi sau nu aceste mandate. La moartea suveranului pontif, toți cardinalii își vor pierde funcțiile. A și fost alcătuită lista noului „guvern" papal. Media de vîrstă a celor desemnați să îndeplinească funcțiile-cheie este de 60 de ani. După criteriile vieții politice laice, poate părea o medie de vîrstă foarte avansată, dar cardinalii sînt, în marea lor majoritate, mult mai bătrîni. Formarea acestui guvern „tînăr" este considerată o replică la refuzul demnitarilor în vîrstă de peste 75 de ani de a răspunde apelului lansat de papă cu doi ani în urmă și de a se retrage din proprie voință.

CĂLĂTORIA CEA MAI LUNGĂ

Pentru mulți, călătoria pe care a întreprins-o în jurul lumii, singur pe bordul unei ambarcațiuni, Sir Francis Chichester, a constituit mai mult decît o aventură eroică : o afirmare a inițiativei și capacităților omenești. Iarna aceasta va începe o aventură similară : încercarea unui grup de exploratori britanici de a străbate, pe jos, cel mai lung și mai singuratic drum din lume — de-a lungul calotei de gheață a Oceanului Înghețat de Nord. Reproducem, după săptămînalul englez „The Sunday Times", o prezentare a pregătirilor pentru această călătorie.

Patru oameni în patru echipaje de sănii trase de cîini vor începe iarna aceasta o călătorie pe ultima mare cale polară încă nestrăbătută : 3 800 de mile (aproximativ 6 000 de km), traversînd Oceanul Înghețat Arctic din nordul coastei Alaskăi pînă la insula norvegiană Spitzberg.

La începutul toamnei anului viitor ei vor fi atins — dacă totul se va desfășura cu bine — mijlocul Oceanului Arctic. Aici își vor stabili cantonamentul și vor petrece lunga noapte polară plutind în derivă pe banchiza care alunecă încet pe „acoperișul lumii". În aceste cinci luni de neîntrerupte furtuni de zăpadă și de beznă continuă, lentul curent transpolar îi va împinge dincolo de Polul Nord. Apoi, cînd va reveni soarele, urmează o adevărată cursă spre a atinge coastele Spitzbergului înainte ca banchiza să înceapă a se topi.

În călătoria lor, care va dura probabil 16 luni, exploratorii nu vor beneficia decît de două ajutoare : parașutarea, în șapte puncte dinainte stabilite, a unor transporturi de alimente, și contactul prin radio, poate uneori destul de precar, cu stațiile meteorologice din Arctica. În esență însă, organizarea expediției va respecta metodele folosite de exploratorii „clasici" de la începutul secolului. Hrana și echipamentul vor fi transportate în sănii trase de cîini și — inutil de adăugat — hărțile vor fi cu totul de prisos în acest drum printr-o imensitate de gheață. Va fi — atît în ce privește durata cît și distanța străbătută — cea mai îndelungată călătorie realizată vreodată în lume. Ca efort, ea echivalează — și în anumite privințe întrece — cucerirea Everestului sau expediția transantarctică întreprinsă în 1958 de un grup de exploratori reprezentînd mai multe țări ale Commonwealthului și condus de Sir Vivien Fuchs. Însă cei care vor străbate acum Arctica nu vor beneficia de echipament modern, cum a fost cazul cu expediția lui Fuchs. Ei nu vor întîlni nici sprijinul pe care, în celălalt Ocean Înghețat, îl reprezintă stațiunea „de la jumătatea drumului" — baza meteorologică americană de la Polul Sud. Depozitele de alimente nu vor putea fi stabilite dinainte deoarece uriașa întindere de gheață arctică este în permanență zguduită, spartă, refăcută în alte locuri de curenții subacvatici și orice depozit de alimente ar aluneca zeci de kilometri de la amplasarea sa inițială.

CUMPLITELE NOPȚI ALE NORDULUI ÎNGHEȚAT

Conducătorul și inițiatorul eforturilor în vederea organizării viitoarei expediții este Wally Herbert. El a mai participat la expediții polare însă în Antarctica, unde a condus un grup de geografi și cartografi neo-zeelandezi. (Lanțul muntos „Herbert" din Țara Queen Maud a continentului Antarctic și-a primit numele în acea expediție.) Herbert nu-și face iluzii în ce privește riscurile pe care le va întîmpina. Dificultățile sînt imense și numai unele se întrevăd de pe acum. De pildă, problema de a supraviețui timp îndelungat la o temperatură mult sub zero grade sau în condiții de totală singurătate (aceasta din urmă e o condiție comună exploratorilor polari și cosmonauților). Vor trebui deci învinse, mai ales în primele luni ale expediției, dificultăți de două feluri — psihologice și climaterice — în afară de cele care vor pune la încercare rezistența fizică.

Va fi necesară, de exemplu, veghea continuă, chiar și pe banchizele aparent cele mai sigure. Crăpături subțiri ca firul de păr se pot căsca în adevărate prăpăstii în mai puțin de un sfert de oră. Un explorator canadian, Vilhjalmar Stefansson, care la începutul secolului nostru a străbătut adesea regiunile arctice, a scris mult despre amenințarea provocată de mișcările insesizabile sau brutale ale straturilor de gheață. Membrii viitoarei expediții citează, de pildă, un pasaj din cartea lui Stefansson :

„Uneori, în mai puțin de zece minute, ți se ridică în față un perete de gheață care poate atinge o înălțime de 20 de metri, înălțîndu-se perpendicular și prăbușindu-se deodată. Dacă o asemenea

stîncă de gheață se prăbușește peste cortul expediției, exploratorii ar fi striviți ca niște muște. O primejdie ca aceasta ne ținea trei nopți întregi... N-ar fi servit la nimic dacă am fi încercat să ieșim din cort, căci n-am fi putut vedea nimic în întunecimea impenetrabilă și unde zăpada spulberată de vînt este atît de deasă încît, literalmente, nu poți deschide ochii. Am fi dorit în orice caz ca poeții sau ziariștii care scriu despre tăcerea veșnică a Nordului înghețat să poată petrece împreună cu noi una din aceste nopți de iad. Știam prea bine că gheața se poate crăpa cu adevărate tunete, dar vuietul uriaș al vîntului și pocnetele pînzei cortului nu încetau nici o clipă, astfel că nu simțeam cum înaintau crăpăturile în gheață decît după cutremurul continuu al stratului de sub picioarele noastre și după zguduiturile înfundate, atunci cînd se prăbușeau asemenea stînci mai aproape".

În Arctica, nici chiar stațiile moderne nu se află într-o siguranță măcar relativă. În 1958, stațiunea nr. 8, situată pe o banchiză plutitoare lungă de aproximativ opt mile și lată de trei, unde se stabilise o bază aeriană și un cantonament pentru opt meteorologi și cercetători științifici, s-a rupt pur și simplu în două în timpul unei furtuni. Oamenii au rămas pe o bucată — cea mai mică — iar restul banchizei a plutit în derivă, operațiunile de salvare durînd aproape o săptămînă.

PRIMUL OM CARE VA ATINGE POLUL NORD PE JOS

Membrii viitoarei expediții sînt conștienți de aceste primejdii și de necesitatea unei foarte riguroase discipline interioare pentru a controla crizele de panică și — un dușman încă și mai primejdios — eroziunea insidioasă, necontenită, a deprimării. Pentru a studia aceste amenințări, viitorul conducător al expediției a întreprins în primăvara aceasta o călătorie de antrenament, plecînd de pe coasta nord-vestică a Groenlandei, unde petrecuse iarna printre eschimoși. Însoțit de doi tovarăși, el a traversat 1 200 de mile, trecînd prin insula Ellesmere și apoi urcînd spre nord, prin strîmtorile Evrica și Nansen spre Oceanul Arctic. Una din sănii s-a pierdut aproape de la început lîngă coastele Groenlandei. Apoi, pe insula Ellesmere, călătorii au întîlnit stînci goale în loc de gheață sau zăpadă. „Ne-au trebuit aproape trei săptămîni pentru a traversa această insulă, în loc de cele patru zile cît calculasem inițial" — își amintește Herbert. „Cîinii erau derutați de stîncile pentru ei neobișnuite. Ni s-au epuizat proviziile. O dată, era cît pe-aci să murim asfixiați de bioxidul de carbon degajat de parafina pe care o foloseam pentru pregătirea hranei. La o temperatură de minus 30 de grade am fost siliți să dormim sub cerul liber". Greutățile de acest fel au fost nenumărate. Cîinii, epuizați fizic, se mișcau atît de încet încît conducătorul grupului a fost constrîns să ceară prin radio ajutorul unor elicoptere pentru a degaja expediția de sănii și de bagajele prea grele. Continuîndu-și drumul noaptea, cînd gheața se topea mai lent, grupul a reușit să atingă ținta fixată doar cu trei zile înainte ca soarele să fi topit cu totul gheața pe mare. Însă, spune Herbert, „această călătorie de încercare a demonstrat că, din punct de vedere al rezistenței fizice, expediția proiectată este posibilă".

Istoria explorării Arcticei este mult mai săracă decît cea a continentului opus, Antarctica, aproape în întregime alcătuit din uscat și avînd, la pol, un centru geografic unde se pot planta steagurile expedițiilor care au străbătut pînă acolo.

În 1893 Fridtjof Nansen și-a lăsat în mod deliberat vasul, „Fram", să fie prins de ghețuri și împins de banchizele în derivă spre Pol. El și-a părăsit vasul doi ani mai tîrziu și a încercat să atingă Polul cu săniile. Nu a reușit însă, s-a rătăcit de vas și nu a reajuns în siguranță decît peste un an și trei luni.

Un american, Frederick Cook, susținea că a atins Polul Nord în 1908, cu un an înaintea compatriotului său Robert Peary. Ambele afirmații sînt astăzi contestate, în special cea a lui Cook. Ambele expediții au folosit cel mai scurt drum polar, cel care pornește de pe coastele Ellesmere-ului, și au adoptat strategia „călătoriilor fulger" — dus și întors în același anotimp. În călătoria sa de antrenament, Herbert a întîlnit printre eschimoșii groenlandezi urme ale expediției Peary : pe Peter, un nepot al lui Peary, precum și pe un negru, descendent al slujitorului negru al lui Peary.

În afară de aceste două expediții, al căror succes este astăzi pus la îndoială, nu au mai fost organizate expediții arctice pînă acum trei ani, cînd Bjorn Staib, un tînăr norvegian, a încercat, tot fără succes, o traversare a continentului nordic. Și el intenționa să folosească drumul cel mai scurt spre Pol și să coboare apoi spre Spitzberg. Anul acesta, un american, Ralph Plaisted, a încercat să atingă Polul pe skiddos — un fel de scutere-ski motorizate, folosite de eschimoși.Anunțată cu multă publicitate, expediția sa a eșuat la limita uriașelor stînci de gheață arctice.

Obiectivul expediției lui Herbert nu este cucerirea Polului Nord ci — ceea ce ar constitui o realizare mai importantă — traversarea completă a calotei de gheață polare de-a lungul axei celei mai lungi. El va trece însă foarte aproape de Pol și, în afară de cazul că eventuale noi expediții pe calea cea mai scurtă vor obține un succes în vara aceasta, Herbert va fi primul om care ar atinge în mod indiscutabil Polul Nord pe jos. „O asemenea realizare ar fi doar incidentală — spune Herbert. Nu mă interesează să intru în istorie ca deținător al vreunui record sau ca rezolvînd vreo controversă istorică".

Călătoria lui Herbert va începe de la Point Barrow, în Alaska, o regiune atît de aridă și plată încît e greu de deslușit unde se termină uscatul propriu-zis și începe calota de gheață a Oceanului. În februarie, cînd va începe drumul, timpul și lumina sînt propice : soarele își face o palidă apariție în noaptea polară timp de aproape trei ore din douăzeci și patru, iar gheața este destul de rezistentă pentru săniile încărcate.

Prima sută de kilometri va reprezenta una din etapele cele mai primejdioase. Cam la 15 km de coastă, straturile relativ stabile de gheață — așa-numita centură costală — sînt zguduite fără încetare de marile sloiuri care alunecă cu o viteză de vreo 5 km pe oră, împinse de curenți. Expediția — patru oameni și săniile trase de 40 de cîini — va trebui să ocolească aceste sloiuri mișcătoare și să parcurgă, cît mai repede posibil, următoarele 40 sau 50 de mile (aproximativ 80 km) înainte de-a ajunge într-o regiune comparativ mai stabilă, unde deplasarea se va putea face într-un ritm mai puțin epuizant — aproximativ 12 km pe zi. În această fază mai încărcată de riscuri, exploratorii vor putea recurge, dacă va fi necesar, la ajutorul Laboratorului american pentru cercetări arctice de la Point Barrow, care dispune de avioane Dakota și de trei avioane de recunoaștere mai ușoare.

30 de zile după începerea marșului — cînd vor fi fost străbătuți aproape 400 de km de pustiu înghețat — un avion va lansa un prim transport de alimente. Următoarele transporturi vor fi lansate după contacte prin radio, care vor indica poziția grupului (în ipoteza că aparatele de radio vor putea menține legătura cu restul lumii). În luna iunie, grupul se va deplasa în lumina continuă a zilei polare, astfel că piloții (sau eventuale echipe de ajutor) vor avea de înfruntat o dificultate în plus : suprafața gheții este străbătută de lanțurile pereților ridicați deodată și care aruncă umbre, adesea de înălțimea omului, astfel că o armată întreagă s-ar putea deplasa în asemenea umbre fără a fi detectată — și cu atît mai mult un grup de numai patru oameni.

SPRE „PUNCTUL INACCESIBILITĂȚII"

Deși membrii expediției cunosc aceste riscuri, ei nu-și pierd optimismul : Herbert consideră că teoria, de altfel verificată, a lui Stefansson — care susține că focile și ursii polari trăiesc pe regiuni întinse în aceste cîmpii albe străbătute de vine uriașe de gheață — constituie o sursă de încurajare pentru expediția sa : oamenii vor putea vîna dacă transporturile de alimente ar întîrzia sau nu ar putea fi lansate cu precizie.

În iunie, cînd suprafața gheții prezintă mai puțină siguranță și rezistență și cînd ochiurile de apă se vor extinde și vor fi mai greu de traversat, expediția se va lăsa împinsă de curenții polari timp de aproximativ două luni, pînă cînd, toamna, va putea fi reluat drumul pe sănii. Pînă atunci, ei vor fi depășit punctul pe care vechii exploratori îl denumesc Punctul Inaccesibilității — adică punctul cel mai depărtat de vreuna din regiunile de coastă — și vor avea din nou de străbătut o întindere în care gheața atinge peste trei metri grosime.

La începutul iernii, grupul se va stabili pe o banchiză și va fi împins în derivă dincolo de Pol. Transportul de alimente pentru iarnă — cel de-al șaselea — va fi și cel mai important ; el va cuprinde provizii și combustibil pentru o perioadă de opt luni, noi corturi, sănii de rezervă — totul cîntărind cîteva tone. În perioada prevăzută pentru lansare, pilotul nu va dispune decît de trei ore de lumină pe zi.

Herbert intenționează apoi să-și abandoneze cantonamentul de iarnă la începutul lunii martie, înainte de începutul zilei polare, și să se îndrepte spre Spitzberg în marș forțat pentru a ajunge înainte de topirea gheților în marile dezghețuri de vară. Dacă nu reușesc să se deplaseze destul de repede — si aceasta este ultima lor șansă — membrii expediției speră că vor putea fi pescuiți de pe gheața topită de un vas care va aștepta la limita gheților polare.

Din punctul de vedere al conducătorului, expediția prezintă și un cert interes științific, pe lîngă aspectul eroic și aventuros al călătoriei în sine. Problemele de rezistență fizică și morală la care vor fi supuși membrii grupului vor permite în orice caz constatări interesante, atît de ordin fiziologic cît și psihologic.

Acum, după călătoria de antrenament din primăvara aceasta, după aproape trei ani de eforturi pentru a obține sprijinul diferitelor organizații științifice și fondurile necesare (și după ce a scris mai mult de 3 000 de scrisori personale în cadrul pregătirilor), Herbert își afirmă același optimism : „Sînt întrebat adesea dacă mi-e frică, spune el. Nu chiar frică. Cred că toate dificultățile pe care le va ridica această călătorie și posibilitatea succesului fac ca ea să merite să fie încercată".

Super-romane sau sub-romane?

Romulus Căplescu

S-a încetățenit de mult în activitatea editorială și în viața literară din Occident termenul best-seller, cuvînt de origine anglo-saxonă, desemnînd o carte care la un moment dat se bucură de cel mai mare succes de librărie. Cu șapte decenii în urmă, editorul american Harry Thurston Peck a avut ideea de a întocmi cu regularitate o listă de best-sellers care, fără să fie neapărat un barometru fidel al valorii artistice a operelor editate — nu totdeauna asemenea opere sînt imediat recunoscute ca atare de către contemporani și, de altfel, ca și în cazul filmelor, succesul de librărie sau de „casă" nu trebuie confundat cu succesul de stimă — a continuat și continuă să constituie un indiciu al gusturilor de moment ale unui public de multe ori neformat, un instrument de înregistrare a ceea ce se numește voga literară. Din acest punct de vedere, cercetarea unor asemenea liste prezintă un interes deosebit pentru sociologi și pentru toți cei preocupați de studierea interdependenței dintre fenomenul cultural și realitatea socială. Departe de a fi o simplă enumerare de titluri și nume de autori, listele amintite, a căror întocmire a devenit azi o practică generalizată în multe țări, stabilesc totodată, ca o veritabilă operație de bursă, „valoarea" în orice moment a cutărui sau cutărui scriitor pe piața literară.

„Moveliștii" și temele lor

În ultimul timp, în S.U.A., potrivit părerii aproape unanime a criticilor din această țară, indicele valorii pe plan financiar a unui autor, așa cum este stabilit de listele de best-sellers, tinde tot mai mult să fie în raport invers proporțional cu valoarea sa pe plan literar. Se vorbește chiar de o criză a beletristicii, în special a romanului în forma sa clasică. În prezent capătă tot mai multă preponderență o nouă categorie de romancieri ale căror opere au ajuns să fie destinate, în primul rînd, ecranizării, fiind scrise tocmai în acest scop. Încă de cîtiva ani se constatase că producătorii cinematografici nu mai au încredere în scenariile de film originale și preferă scenariile bazate pe un roman — mai rareori o piesă — de succes. Se preferau astfel de scenarii, întrucît riscurile erau și sînt apreciate ca mult mai mici, best-sellers-urile fiind considerate gata acceptate de public. „Din cele 20 de filme pe cale de a fi produse sau în pregătire la casa Columbia — arăta în toamna anului 1964 ziarul «New York Times» — numai două se bazează pe un scenariu original. Regizorul Sidney Lumet (autorul filmului celebru „12 oameni furioși") se plîngea că, exceptînd unele comedii, în ultimii șapte ani mai toate filmele au fost realizate plecînd de la un roman, o piesă de teatru sau chiar un spectacol de televiziune de succes. Preferința producătorilor de film pentru asemenea produse prefabricate a dat naștere unei categorii de scriitori care au primit numele de *movelists* (de la cuvintele movie — film și *novelist* — romancier). Ei obțin venituri de-a dreptul fabuloase, ceea ce le-a atras porecla de „big money writers" (scriitori milionari). Nu mai e ca pe vremea cînd Metro-Goldwyn-Mayer a putut să-și asigure drepturile de ecranizare pentru celebrul (pe atunci) roman „Pe aripile vîntului" în schimbul a numai 50 000 de dolari. Astăzi, scriitori de mîna a doua care, sesizînd dincotro bate vîntul, au început să scrie nu atît pentru publicul cititor, cît pentru publicul spectator — cu alte cuvinte, avînd în vedere în primul rînd posibilitățile de ecranizare, de creare a scenariului pentru un film comercial — semnează cu casele de filme contracte de șase cifre.

Autorul care a inaugurat noua „tendință" și, în același timp, principalul ei reprezentant este Irving Wallace. Pînă în 1960, Wallace era un scriitor obscur. Producția lui cuprindea o serie de schițe conformîndu-se unor gusturi facile, mai multe scenarii de film lipsite de orice originalitate, precum și un roman a cărui principală calitate era inconsistența. Wallace ar fi putut rămîne mai departe în aceeași obscuritate dacă nu ar fi avut la un moment dat o idee „genială". Pornind de la succesul pe care îl înregistrase în S.U.A. așa-numitul „Kinsey's Report", o relatare a unui sexolog cunoscut despre comportamentul erotic al bărbaților și femeilor din America, Wallace și-a propus să ilustreze datele, mai mult sau mai puțin științifice din această lucrare, sub forma unui roman stufos, cu multiple personaje, a cărui acțiune se petrece într-o mică comunitate din S.U.A., orășelul Brentwood. El și-a imaginat romanul ca o colecție de pseudofișe de răspuns la ancheta unui grup de sexologi. Formula noului gen era gata. Și astfel a luat naștere „The Chapman Report", apărut în 1960, care a cunoscut un succes fulgerător, vînzîndu-se în 2 500 000 de exemplare. Studiourile de filme s-au bătut literalmente să obțină drepturile de ecranizare. Wallace a primit de la un producător independent, Richard Zanuck (fiul cunoscutului magnat al Hollywood-ului Darryl Zanuck), suma de 175 000 de dolari, plus cinci la sută din totalul încasărilor. El și-a dat imediat seama de mina neașteptată pe care o reprezintă noua formulă și s-a grăbit să dea la iveală alte lucrări de același fel, cît mai aproape de gustul cinematografului comercial: „The Prize" („Premiul"), în care este vorba de culisele activității legate de decernarea Premiului Nobel, „The Three Sirens" („Cele trei sirene"), relatarea unei pseudoexpediții etnografice într-o insulă din Oceanul Pacific, unde moravurile sexuale sînt foarte libere și, în fine, foarte recent, „The Man" („Președintele"), un roman de „anticipație" despre împrejurările alegerii primului președinte negru din istoria Statelor Unite. Numai pentru drepturile de ecranizare a romanelor sale Wallace a primit cu mult peste un milion de dolari. Nu trebuie însă uitat că toate acestea au fost și best-sellers (5,5 milioane exemplare vîndute) și că autorul a mai încasat și drepturi editoriale, inclusiv cele pentru tipărirea în ediții ieftine („paperbacks"), rezultatul fiind că, în decurs de patru ani, a cîștigat 2 milioane de dolari. Denumirea de „big money writer" se justifică pe deplin.

Succesul său a determinat apariția unei serii de imitatori, cum ar fi Harold Robbins cu romanele „The Carpetbaggers" („Intrușii"), „Where Love Has Gone" („Cînd dragostea s-a stins"), „The Adventurers" („Aventurierii), James Michner cu romanele exotice „Hawaii", „Caravan" și „The Source" („Izvorul"), Herman Wouk cu „Young-blood Hawke" și „Don't Stop the Carnival" („Spectacolul de circ continuă"), Leon Uris cu „Armageddon" („Apocalipsul"), Allen Drury cu „Advise and Consent" („Recomandare și consimțămînt") *, Arthur Hailey cu „Hotel". Unii din autorii menționați au reușit chiar să bată recordurile lui Wallace. Astfel, încă înainte de a fi scris măcar un singur rînd din „Aventurierii", Robbins a primit din partea producătorului de filme Joseph Levine un milion de dolari pentru drepturile de filmare. Tirajul lucrărilor sale a totalizat 25 milioane de exemplare, scenarizările ducînd la o recrudescență a cererii pe piața cărții. Nu degeaba Harold Robbins a fost poreclit „John Paul Getty al vieții literare" **.

Primatul cantității

Cineromanul se caracterizează printr-o tehnică abilă, aducînd îndeaproape cu meșteșugul cinematografic: alternarea și întrepătrunderea de secvențe, primplanuri, retrospective (flashbaks) etc., conținînd elementele germinative ale viitorului scenariu. Pe această schemă este însă implantat un material de viață a cărui „valoare literară este cu totul inexistentă" (aprecierea aparține revistei „Newsweek"). În economia acestui material, erotismul joacă un rol însemnat, deși, pentru a scăpa de rigorile unei cenzuri moralizatoare, majoritatea romanelor au un final convențional, de salvare a aparențelor. Mizînd pe curiozitatea unei anumite părți a publicului, dornic să afle cît mai multe lucruri despre personajele a căror viață ocupă zilnic un loc central în paginile mondene sau de actualități politice ale ziarelor, romanele-film au ca eroi asemenea personaje, prezentate, bineînțeles, sub alte nume. Să ne referim, de pildă, la Robbins. Eroul romanului său, „The Carpetbaggers", este calchiat după milionarul excentric Howard Hughes, magnat

* Acest roman a stîrnit o oarecare vîlvă datorită prezentării unor figuri de politicieni sub trăsăturile cărora puteau fi recunoscute personaje reale.

** Petrolistul John Paul Getty este considerat a fi cel mai bogat om din lume.

al aviației și al industriei cinematografice ; personajul central din „Where Love Has Gone" seamănă ca două picături de apă cu actrița hollywoodiană Lana Turner, eroină a unui răsunător scandal petrecut acum cîțiva ani ; iar figurile centrale ale romanului „Aventurierii" sînt Porfirio Rubirosa și Aly Khan, ambii cunoscuți la un moment dat ca regi neîncoronați ai așa-numitului *jet-set*, grup de bogătași care, în necontenită căutare de senzații „tari", se deplasează în permanență dintr-un loc în altul cu ajutorul avioanelor cu reacție. Aceeași tendință de satisfacere a curiozității bolnăvicioase a publicului neformat, de cele mai multe ori a acelei categorii de cititori care, din punct de vedere al educației literare, nu a depășit stadiul „comicsurilor", se reflectă și prin „dezvăluirea" într-o avalanșă de fapte și detalii a „secretelor" unor profesii sau activități învăluite, datorită eresului public, într-o anumită aureolă : mecanismul de funcționare a Senatului („Advise and Consent"), dedesubturile vieții literare („Young-blood Hawke") sau ale lumii spectacolului de circ („Don't Stop the Carnival") etc.

Avalanșa faptică este prezentată sub forma unei intrigi cu multiple ramificații, la care iau parte o adevărată pletoră de personaje. Toate acestea duc la un număr imens de pagini — circa 800 de fiecare „producție" — date la iveală cu o iuțeală de necrezut. „Cantitatea primează" — declara Wallace, dezvăluind altă trăsătură de bază a cineromanului. Criticul Stanley Kauffmann, de la „New Republic", vorbește în această privință despre „mania acumulării de fapte și incapacitatea de a selecționa materialul adunat". Cu cîțiva ani în urmă, referindu-se la fenomenul literar „Beat generation", astăzi practic epuizat, scriitorul Truman Capote declara în cadrul unui program la televiziune : „Aceasta nu este literatură, ci doar un simplu act de a bate la mașină". Caracterizarea se poate aplica perfect și cineromancierilor.

Cum se face „beletristică electronică"

Pe măsură ce apar noi „movelișți", trăsăturile amintite ale cineromanului devin tot mai exacerbate. „Hurry Sundown" („Să apună mai repede soarele"), al soților Katya și Bert Gilden, prezentat ca o epopee a Sudului american, poate fi socotit un adevărat prototip al poncifurilor genului. Prezentînd conținutul acestui roman, săptămînalul „Time" a folosit termenul de „beletristică electronică" în sensul că literatura a devenit un simplu proces mecanic. Cu multă ironie, autorul recenziei își exprimă părerea că editura respectivă (Doubleday) s-a folosit de un calculator electronic „Fiction Imitating Best-seller Simulator" („Modelator al beletristicii de mare succes"). În memoria acestui calculator au fost înmagazinate textele unor lucrări anterioare, în care este vorba de viața statelor din Sud, iar pe fișele de programare au fost trecute datele biografice esențiale ale personajelor-cheie, locul și cadrul acțiunii ; maneta pe care scria „erotism" a fost împinsă cît mai sus, iar cea care indica numărul de pagini — mutată în dreptul cifrei 1 000. În acel moment, instalația tipografică cuplată la calculator a prins a funcționa cu viteza electronică...

Electronizarea literaturii s-a dovedit însă extrem de profitabilă pentru soții Gilden, care au și încasat din partea Hollywood-ului un sfert de milion de dolari, după cum s-a dovedit profitabilă și pentru Jacqueline Susann, cea mai nouă recrută în tagma scriitorilor milionari. Romanul său, „Valley of the Dolls" („Valea păpușilor"), care urmărește în toate amănuntele, pînă și cele mai sordide, viața a trei vedete feminine ale „cetății filmului" — exemplificînd între altele mania consumului în neștire a pilulelor de tot soiul („doll" mai înseamnă în limbajul argotic și „pilulă") — a fost caracterizat astfel de către un critic al revistei „Life" : „Pericolul unor cărți ca «Valea păpușilor» este că, potrivit unui principiu al economiei politice, alungă literatura bună de pe piață. Această maculatură pervertește gustul a milioane de oameni, dîndu-le ideea nesăbuită că ceea ce citesc ar avea ceva de-a face cu literatura. Ei bine, nu are nimic de-a face cu ea". Aprecierea nu a împiedicat-o pe Jacqueline Susann, prezentă mai bine de un an în fruntea listelor de best-seller, să încheie un contract fabulos cu Hollywood-ul.

Trebuie să precizăm că „movelișții" se mulțumesc să scrie doar romanele, nu și scenariile propriu-zise, ceea ce face ca profesiunea de scenarist să rămînă destul de înfloritoare. Scenariștii sînt însă departe de a fi mulțumiți cu noua situație. Unul din cei mai cunoscuți autori de scenarii din S.U.A., Abby Mann, declara recent, după ce terminase prelucrarea pentru ecran a romanului „The Ship of Fools" („Vasul nebunilor"), al scriitoarei cu vechi state de servicii, Katherine Anne Porter, care a adoptat și ea noua manieră a romanelor gigant : „Nu e numai obositor, ci și deprimant să lucrezi un scenariu după un roman. Dacă filmul iese prost, e de vină scenaristul ; dacă iese bun, tot meritul este atribuit autorului romanului". Mann și-a exprimat speranța că se va reveni la folosirea unor scenarii originale, fapt de pe urma căruia arta filmului nu ar avea decît de cîștigat.

Este oare incurabilă boala de care suferă literatura americană și care se manifestă prin gigantismul dimensiunilor și debilitare, pînă la punctul de dispariție totală a fiorului artistic, ca urmare a calculului și intereselor financiare ale magnaților filmului ? Reprezintă fenomenul romanului supradimensionat o simplă vogă, o modă trecătoare, sau așa cum își punea Stanley Kauffmann întrebarea, „funcțiunea socială a romanului în accepția clasică a acestui termen s-a încheiat din punct de vedere istoric (în S.U.A. — n.r.), întrucît condițiile pentru plămădirea acestei specii epice, structura socială, idealurile care prevalează, concepția de viață îndeobște acceptată au început să dispară ?"

La aceste întrebări răspund în primul rînd operele unor romancieri din pleiada mai nouă, ca Saul Bellow, Truman Capote, John Updike, Norman Mailer, care refuză să se lase atrași de noile tendințe, de cîntecul de sirenă al supradimensionării faptice, al convenționalismului, al clișeelor ieftine. Răspund, de asemenea, numeroși critici literari americani. Unele filme foarte recente ale Hollywood-ului, cum ar fi „Hotel" sau „Hawaii", turnate după superromane, nu au avut succesul scontat. Este un semn că publicul, docilul public american, începe să reacționeze.

reflector

ORAȘ RUPESTRU

În sudul Uniunii Sovietice, aproape de Tbilisi, pe malul stîng al rîului Kura, se află un orășel construit pe opt nivele, în cavernele unui munte înalt de aproape o sută de metri. Piatra poroasă a muntelui a permis construirea cu ușurință a locuințelor și a străzilor de acces astfel că, privit în ansamblu, orășelul — care se numește Vardzia — pare un imens bloc cu

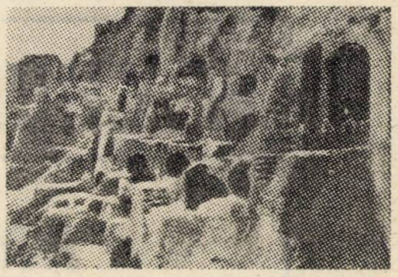

opt etaje. În centrul ansamblului se află o biserică și mai multe localuri publice, la care se ajunge printr-o rețea de coridoare și tuneluri. O conductă de apă alimentează locuințele, avînd un debit de 160 000 de litri pe zi. Vardzia a fost fondat în secolul al XII-lea, și modernizat în epoca noastră, fiind alimentat și cu energie electrică.

CENTRALA NUCLEARA DE LA LANCASTER

O mare centrală nucleară se va construi în Anglia, la Lancaster, pe coasta vestică scăldată de Marea Irlandei. Centrala va avea patru reactoare, cu o putere totală de 2 500 de MW. Amplasarea a fost aleasă în această regiune datorită faptului că solul prezintă cele mai bune garanții de stabilitate, avînd roci pînă aproape de suprafață ; în plus, centrala va putea utiliza apa de mare pentru răcirea directă. Electricitatea care se va produce, va fi folosită pentru industrie și pentru iluminatul public.

TRENUL DIN SAN FRANCISCO

Între San Francisco și Oakland se construiește o cale ferată în linie dreaptă, lungă de 120 de km. Pentru a se obține

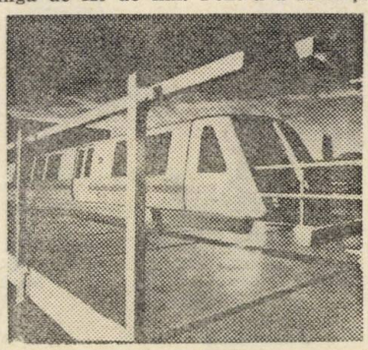

traseul rectiliniu, inginerii au proiectat calea ferată pe o parte din parcurs în tunele, iar pe alta în viaducte. În fotografie : macheta noului tren.

„SNOWMOBILE" ȘI VICTIMELE SALE

În S.U.A. și-a făcut apariția un nou sport mecanic, denumit „Snowmobile", care provoacă lunar sute de accidente. „Snowmobile" se practică în prezent de peste o sută de mii de amatori care și-au construit, din caroserii vechi, un fel de sănii cu schiuri în față și cu șenile la spate, pe care aleargă cu 120 de km pe oră pe terenuri înzăpezite și accidentate, sărind peste cele mai neînchipuite obstacole. Bilanțul clinic al acestor competiții : pentru 90 la sută din amatori — fracturi de vertebre, fracturarea mîinilor și mai ales a picioarelor, fracturi craniene, contorsiuni, luxații și, în multe cazuri, decese, fie cauzate de lovituri puternice, fie prin înec. Se pare că protestul formulat de medici va avea cu rezultat interzicerea noului „sport".

W. CHURCHILL
memorii

■ O luptă secretă ■ Rolul lui Lindemann ■ Progresul radarului ■ Povestea d-lui Jones ■ Principiul fasciculului dublu sau Knickebein ■ Încăpățînarea oarbă a lui Goering

BĂTĂLIA ANGLIEI (VIII)

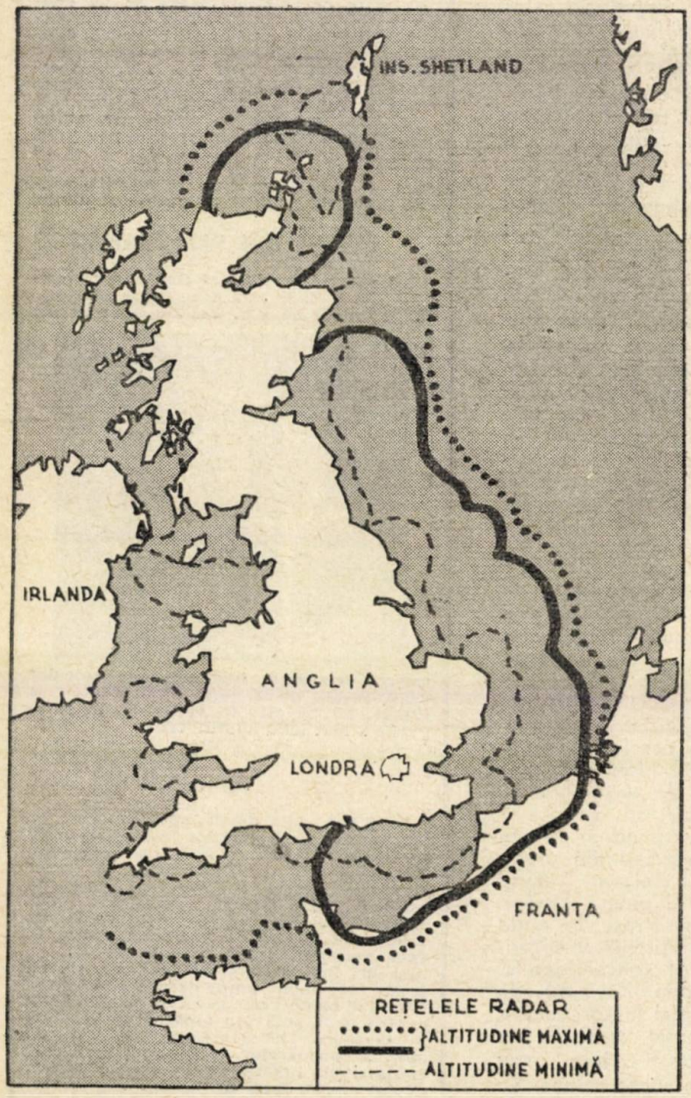

Radarurile formau o rețea de supraveghere de la înălțimea minimă de 17 metri pînă la 5 000 de metri altitudine

În acea epocă, noi întrevedeam cu adevărat și în mod conștient posibilitatea de a cădea luptînd în mijlocul ruinelor Whitehall-ului. Regele își amenajase un panou de tir în grădina de la Buckingham-Palace și făcea zilnic exerciții de tragere cu revolverul și pistolul-mitralieră, împreună cu membrii familiei sale și cu ofițeri ai casei sale. Ulterior, i-am adus regelui o carabină americană, aleasă dintre multele care îmi fuseseră oferite : era o armă excelentă.

Suveranul, care în primele două luni ale mandatului meu mă primise în audiență oficială, în fiecare săptămînă cam pe la orele 5 după-amiază, a hotărît atunci să schimbe acest obicei. S-a stabilit ca pe viitor să iau prînzul cu el în fiecare marți. Era desigur un mod foarte plăcut de a trata treburile de stat și regina era uneori și ea prezentă. În mai multe ocazii am fost obligați să ne luăm farfuriile și paharele și să coborîm în adăpost, pentru a ne termina masa. Acest dejun săptămînal a devenit un adevărat obicei și, peste cîteva luni, Maiestatea Sa a hotărît ca nici un servitor să nu fie de față la el, iar noi să ne servim singuri și reciproc. Timp de patru ani și jumătate cît au durat aceste întîlniri, mi-am putut da seama de grija cu care regele citea toate telegramele și toate documentele oficiale ce îi erau supuse. Conform Constituției Regatului, suveranul are dreptul de a fi informat de toate problemele de care răspund miniștrii săi și poate da sfaturi — fără nici un fel de restricții — membrilor guvernului său. Aveam o deosebită grijă ca totul să fie comunicat regelui și, cu prilejul întîlnirilor noastre săptămînale, el îmi dovedea adeseori că avea cunoștințe temeinice despre documente pe care eu nu le studiasem încă.

■

Ajungem astfel la sfîrșitul anului. Pentru claritatea expunerii, a trebuit să neglijez desfășurarea operațiunilor de război în ansamblul lor. Cititorul va înțelege că zgomotele exploziilor și furtuna ce se abătuse asupra Londrei nu erau decît o muzică de acompaniament pentru opera, executată cu hotărîre, privind efortul nostru de război, politica noastră și diplomația noastră. De fapt, trebuie să recunosc că, de vreme ce nu s-au dovedit mortale, loviturile pe care le-am suferit au avut pînă la urmă un efect stimulator. Ele ne-au ajutat să ne clarificăm concepțiile, să ne întărim unitatea, să facem în așa fel, încît activitatea noastră să devină mai inteligentă. Ar fi însă imprudent să tragem concluzia că, dacă asaltul împotriva noastră ar fi fost de zece sau de douăzeci de ori mai violent — poate numai de 2 sau de 3 ori mai brutal — reacțiile salutare pe care le-am semnalat ar fi crescut.

În timp ce între aviația britanică și aviația germană se desfășura lupta care opunea piloți contra piloți, baterii antiaeriene — avioanelor, bombardamente nemiloase — forței sufletești a poporului englez, o altă luptă se desfășura pas cu pas, lună după

lună. Era un război secret, ale cărui bătălii se pierd sau se cîștigă fără ca publicul să afle ceva și care nu era înțeleasă — și nu este încă înțeleasă — decît cu greu dincolo de cercul strîmt al marilor savanți preocupați de aceste probleme. Niciodată pînă atunci, oamenii nu duseseră între ei un asemenea război. Cuvintele prin care el putea fi calificat sau cu care se putea vorbi despre acest război erau impenetrabile pentru oamenii obișnuiți. Și totuși, dacă noi nu am fi pătruns înțelesul său profund, dacă nu am fi folosit misterele sale într-un moment cînd nu reușeam să le întrezărim decît în mod confuz, toate eforturile, toate realizările luptătorilor din aviația noastră, toată vitejia, toate sacrificiile poporului ar fi fost zadarnice.

Dacă știința britanică nu s-ar fi dovedit superioară celei germane, dacă resursele sale stranii și îngrijorătoare nu ar fi fost folosite în lupta noastră pentru supraviețuire, s-ar fi putut prea bine să fim înfrînți și, odată înfrînți, distruși.

Un om inteligent a scris cu vreo zece ani în urmă : „Cei care se află pe o treaptă superioară a gîndirii au atins orizonturile rațiunii omenești ; dar mijloacele de a intra în comunicație cu ei sînt dificile și ei nu ne pot trimite decît mesaje indescifrabile". Dar pentru salvarea națiunii noastre și pentru multe alte lucruri, este necesar să descifrăm aceste mesaje și, pe baza lor, să adoptăm la timpul potrivit măsurile adecvate. Eram cu totul necunoscător în materie de știință, dar îi cunoșteam pe savanți și îndelungata mea experiență în calitate de ministru m-a învățat să acționez în domenii pe care nu le înțelegeam. În orice caz, posedam sentimentul foarte precis a ceea ce ne putea fi folositor sau dăunător din punct de vedere militar, a ceea ce putea să vindece sau să omoare.

Cei patru ani de activitate în cadrul Comisiei de cercetări pentru apărarea antiaeriană mă familiarizaseră cu marile linii ale problemei radarului. M-am cufundat deci, pe cît mi-au permis-o facultățile mele, în acest război al vrăjitorilor, dîndu-mi toată osteneala să mă asigur că, cel puțin pînă în pragul realizării, se făcuse tot ce era necesar, fără a ne împiedica de obstacole și fără neglijențe funeste. Este de la sine înțeles că existau savanți mai mari ca Frederik Lindemann, deși titlurile și capacitatea acestuia impuneau tot respectul. Pentru mine însă, el poseda două calități de o importanță capitală. În primul rînd el era confidentul și prietenul meu credincios de douăzeci de ani. Împreună observasem apropierea și caracterul iminent al catastrofei mondiale ; împreună făcusem tot ce ne sta în putință pentru a da alarma. Și acum, ne aflam în plină luptă și eu aveam puterea de a dirija și de a înarma eforturile noastre. Cum puteam dispune însă de cunoștințele necesare ?

Aici intervenea cea de-a doua calitate a prietenului meu. Lindemann era capabil să descifreze mesajele trimise de specialiștii din cele mai îndepărtate orizonturi și să-mi explice în termeni clari, familiari, înțelesul lor. Ziua nu are decît douăzeci și patru de ore și, din acestea, șapte sînt necesare pentru somn iar trei pentru a mînca și a ne destinde. Oricine altul, în situația mea, și-ar fi distrus sănătatea dacă ar fi încercat să pătrundă în acele profunzimi pentru a căror explorare nu este suficientă o viață întreagă. În ce mă privește, eu trebuia să sesizez doar rezultatele practice și, cum Lindemann îmi comunica tot ceea ce considera că este interesant în acest domeniu, eram sigur că, folosind puterile de care dispuneam, cel puțin unele din aceste adevăruri teribile și de neînțeles se vor transforma în realități.

■

În cursul anului 1939, progresele în domeniul radarului au fost neîntrerupte și totuși, din iulie pînă în septembrie 1940, noi am dus bătălia Angliei, așa cum am arătat, doar cu ajutorul ochilor și urechilor noastre. În cursul acestor luni m-am lăsat legănat la început de speranța că ceturile, norii ce caracterizează iarna britanică și învăluie insula ca o mantie, vor constitui cel puțin o protecție suficient de mare împotriva bombardamentelor precise de zi și — încă mai mare — împotriva bombardamentelor de noapte.

Un timp, bombardierele inamice au folosit îndeosebi emițătoarele radio-electrice în scopuri de navigație. Acestea erau instalate în număr mare, ca niște faruri, în diferite puncte ale continentului și posedau fiecare cîte un indicativ special. Germanii, folosind de obicei radiogoniometrele, își stabileau poziția pe baza unghiurilor din care amiteau cel puțin două din aceste posturi. Pentru a combate această practică, noi nu am întîrziat să instalăm un număr de stațiuni pe care le-am denumit „Meacons". Acestea captau semnalele inamice, le amplificau și le retransmiteau dintr-un punct oarecare al Angliei. Rezultatul a fost că germanii, încercînd să-și stabilească poziția pe baza acestor unde, se rătăceau adeseori și astfel o serie de avioane inamice au fost pierdute. A existat bunăoară un bombardier care a aterizat la Devonshire, crezîndu-se în Franța.

În iunie, însă, am avut un șoc neplăcut. Profesorul Lindemann m-a anunțat că, după cîte era informat, germanii erau pe cale să pună la punct un procedeu de natură să permită efectuarea bombardamentelor ziua și noaptea, indiferent de starea timpului. Rezultă astăzi că ei au realizat atunci un fascicul îndrumător capabil, întocmai ca un reflector invizibil, să dirijeze bombardierele deasupra obiectivelor, cu o foarte mare precizie. Emițătorul radio-electric semnala pilotului, iar fasciculul îl îndrepta spre obiectivul său. Nu era poate posibil să se lovească astfel o anumită uzină, dar un anumit oraș putea fi desigur atins. Pe viitor nu trebuia deci să ne temem numai de nopțile cu lună în cursul cărora, de altfel, piloții noștri de vînătoare vedeau la fel de bine ca și adversarii lor, ci ne puteam aștepta la cele mai violente atacuri chiar și cînd cerul era acoperit sau pe timp de ceață.

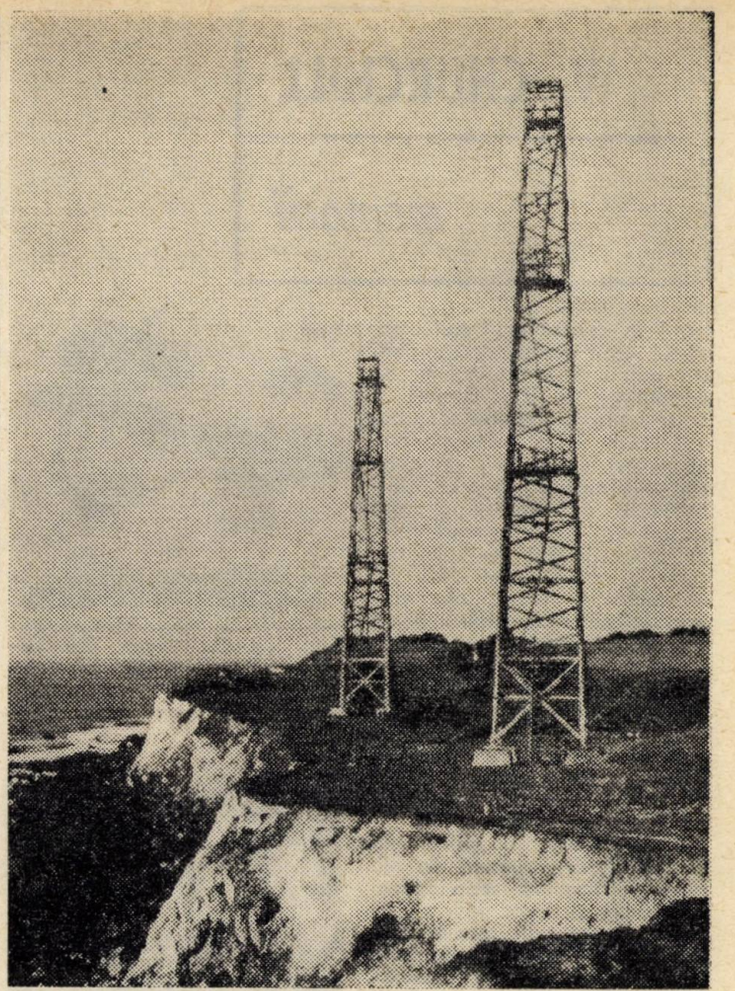

Arma antiaeriană secretă a englezilor : primele instalații de radar

Lindemann mi-a spus de asemenea că exista un sistem de a se devia fasciculul, cu condiția să acționăm fără întîrziere, dar că era necesar să stau de vorbă în această privință cu unii savanți, în special cu directorul adjunct al cercetărilor pentru spionaj din Ministerul Aviației, dr. R. V. Jones, care fusese unul dintre elevii săi la Oxford. Destul de neliniștit, am convocat o reuniune specială la 21 iunie, în sala cabinetului, la care au asistat vreo cincisprezece persoane, între care sir Henry Tizard și diferiți șefi de unități aeriene. Cu cîteva minute întîrziere a intrat grăbit un bărbat cu aspect tineresc — am aflat ulterior că, primind neașteptata convocare la sala de consfătuiri ministeriale, el crezuse că este vorba de o farsă — și s-a așezat în capătul cel mai îndepărtat al mesei. Așa cum fusese stabilit, l-am invitat să deschidă discuția.

De mai multe luni — ne-a declarat el — din cele mai diferite surse continentale se primeau știri potrivit cărora germanii posedau un nou sistem pentru bombardamentul nocturn, în care își puneau cele mai mari speranțe. Acest sistem părea să aibă o oarecare legătură cu cuvîntul de cod „Knickebein", pe care serviciile noastre de spionaj îl menționaseră de mai multe ori, fără să-l poată explica. Se crezuse la început că inamicul găsise agenți cu ajutorul cărora să instaleze în orașele noastre emițătoare radio-electrice care să ghideze bombardierele lor, dar această ipoteză s-a dovedit fără temei. Cu cîteva săptămîni în urmă, fuseseră fotografiate două sau trei turnuri ciudate, nu prea înalte, plasate în locuri curioase, în apropiere de coasta inamică. Ele nu păreau să aibă forma obișnuită folosită pentru radio sau radar și nici nu erau amplasate în locuri care ar fi corespuns diferitelor noastre ipoteze. Un bombardier german, doborît cu cîtva timp în urmă, avea la

→

W. CHURCHILL

memorii

bord un aparat mult mai complicat decît acela necesar pentru practicarea aterizajului de noapte pe fascicul Lorenz, și care putea fi singurul scop cunoscut ce i se putea atribui. Din acest motiv, ca și din diferite alte motive pe care interlocutorul nostru le-a invocat pentru a-și susține argumentația, s-ar fi putut crede că adversarii noștri intenționau să navigheze și să-și efectueze bombardamentele folosind un sistem de fascicule îndrumătoare. Cu cîteva zile în urmă, un pilot german, interogat cu insistență în această privință, sfîrșise prin a mărturisi că, din cele auzite, se părea că se pregătea ceva asemănător. Aceasta a fost în esență expunerea lui Jones.

El a vorbit astfel, calm, timp de cel puțin douăzeci de minute, desfășurînd seria deducțiilor sale, al căror interes captivant și accent convingător nu au fost vreodată depășite de poveștile despre Sherlock Holmes. Și, în timp ce îl ascultam, mi-au venit în minte versurile „legendelor Ingoldsby" (operă celebră a lui Richard Harris Barham, 1788—1845 — n. red.) :

Dar iată că un anumit domn Jones
S-a arătat și a povestit
Că, în urmă cu vreo 15 ani a auzit unele gemete
Cînd a plecat la Stonehenge (pentru a examina pietrele)
Că s-a luat după aceste gemete
Și, călăuzit de ele,
A dat peste un corb care ciugulea oasele unui mic toboșar

Cînd dl Jones și-a terminat expunerea, pe fețele asistenței se întipărise un aer de neîncredere generală. O înaltă personalitate a întrebat de ce germanii ar încerca să folosească acest fascicul, presupunînd că lucrul ar fi posibil, cînd ei dispuneau de toate obișnuitele înlesniri ale navigației. La o altitudine de peste 6 000 de metri, stelele sînt aproape întotdeauna vizibile. Proprii noștri piloți erau antrenați cu grijă în domeniul navigației și totul lăsa să se creadă că ei reușeau perfect să se orienteze și să-și atingă obiectivele. Alte persoane din jurul mesei păreau îngrijorate.

■

Aș dori acum să explic, într-o formă și în cuvinte care intră în limitele înțelegerii mele, în ce fel acționa fasciculul german și cum am reușit să-l dezorganizăm. Întocmai ca fas-

Balon captiv dintr-un baraj cu înălțime variabilă

La o bază aeriană improvizată, piloții de vînătoare dorm pe cîmp, lîngă aparatele lor

ciculul reflectorului, fasciculul de radio nu poate fi strîmtat la maximum căci are tendința să se desfacă ; dacă se recurge însă la procedeul denumit „dublul fascicul", se poate obține o foarte mare precizie. Să ne imaginăm două fascicule de proiectoare paralele care luminează intermitent, sub forma unor licăriri, în așa fel încît fasciculul din stînga poate fi zărit exact în momentul în care nu ar mai fi zărit fasciculul din dreapta și invers. Dacă un aparat care atacă se află exact în centru, între cele două fascicule, calea pilotului va rămîne permanent luminată, dar dacă el se îndepărtează cîtuși de puțin, de exemplu spre dreapta, apropiindu-se de axa fasciculului din dreapta, acesta va deveni mai puternic și pilotul va observa licărirea sa, care îi va arăta că s-a abătut din drumul său. Pilotînd în așa fel încît să evite sesizarea intermitențelor de o parte și de alta, el va urma exact linia centrală, de-a lungul căreia lumina celor două reflectoare este riguros exactă. Această linie centrală îl va dirija spre obiectivul său. Exista posibilitatea de a se încrucișa două fascicule duble, emise de două stațiuni diferite, deasupra oricărui oraș din Midland sau din sudul Angliei. Aviatorul german nu avea altceva de făcut decît să urmeze primul fascicul pînă la punctul în care îl detecta pe cel de-al doilea și să-și lanseze bombele. Ceea ce era de demonstrat !

Acesta era principiul fasciculului dublu și al celebrului aparat „Knickebein", în care Goering își punea atît de mari speranțe și care avea să permită piloților Luftwaffe — sau cel puțin Goering era înclinat să creadă acest lucru — să continue bombardarea orașelor engleze, în ciuda norilor, a ceții și a întunericului și să-i apere pe atacanți, atît împotriva artileriei antiaeriene cît și împotriva avioanelor de vînătoare interceptoare. Cu tendința sa spre logică și cu preferința sa pentru planurile de mare amploare, înaltul comandament german a acceptat ca în acest domeniu să joace pe această carte, adică pe o invenție pe care o socotea de natură să ne dea gata, întocmai ca și mina magnetică. Din această cauză, comandamentul german nu și-a dat osteneala să antreneze piloții obișnuiți de bombardiere pentru arta dificilă a navigației cu tot atîta grijă cu care procedam noi pentru piloții noștri. Cu felul lor de a gîndi și cu caracterul lor, șefii germani agreiau în mod deosebit această metodă, cu mult mai sigură și mai simplă, care se adapta întrutotul disciplinei lor mecanice și care producea rezultate de ansamblu prin simplul joc, irezistibil, al științei. Piloții germani urmau fasciculul așa cum poporul lor îl urma pe führer. Ei nu aveau nimic altceva de urmat.

Prevenit însă la timp și reacționînd de îndată, englezul simplu a găsit riposta. Amenajînd la momentul potrivit în țara noastră, stațiunile necesare, am fi putut bruia fasciculul, dar desigur că inamicul și-ar fi dat seama fără întîrziere de acest lucru. Exista o soluție cu mult mai bună. Aveam posibilitatea să montăm o stație de reperare, instalată în așa fel încît să întărească intensitatea unuia din cele două elemente ale fasciculelor. Pilotul inamic, încercînd să zboare în așa fel încît să mențină egale intensitățile celor două jumătăți de fascicule, avea să fie deviat de pe drumul bun. Avalanșa de bombe care ar fi putut distruge un oraș sau în cel mai bun caz să-i provoace masive avarii, se abătea deci în plin cîmp, la o distanță de 20 sau 30 kilometri de oraș. De îndată ce am înțeles bine principiile acestui joc curios și ucigător, mi-am amintit că eram stăpînul și că nu eram obligat să discut prea mult ; am ordonat deci, chiar în acea zi de iunie, ca pe viitor să fie admisă existența fasciculului și să se acorde o prioritate absolută realizării contramăsurilor necesare. Dacă se întîmpina cea mai mică opoziție sau derogare de la aceste instrucțiuni, faptul trebuia să-mi fie semnalat personal și de îndată. Erau atît de multe lucruri de făcut încît nu am deranjat nici Cabinetul, nici chiar pe șefii statului major. Desigur, dacă aș fi întîmpinat o opoziție serioasă, aș fi făcut apel la acești arbitri prieteni și le-aș fi expus întreaga chestiune. Dar lucrul nu a fost necesar căci în acel cerc limitat și aproape clandestin, și în acea epocă, dispozițiile mele au fost primite cu o supunere desăvîrșită, astfel încît toate obstacolele au putut fi înlăturate.

Spre data de 23 august, primele stațiuni de „Knickebein" instalate în apropiere de Dieppe și Cherbourg, au fost reglate pe Birmingham, pornindu-se o vastă ofensivă de noapte. Desigur, a fost necesar ca noi să ne facem ucenicia și în consecință să suferim unele pierderi, dar în cîteva zile fasciculele „Knickebein" au fost sau deviate sau bruiate. În cursul următoarelor două luni critice, adică în septembrie și octombrie, bombardierele germane au rătăcit la întîmplare deasupra Angliei, bombardînd unde se nimerea sau alături de obiectivele stabilite, întrucît erau deviate în mod efectiv de pe drumul lor. Îmi amintesc de un caz deosebit care mi-a fost semnalat. Unul din ofițerii din biroul meu de la Ministerul Apărării își trimisese soția și cei doi copii mici la țară, în cursul raidurilor asupra Londrei. Ei se aflau deci la o distanță de 15 km de orice oraș și au fost deosebit de surprinși atunci cînd s-au produs o serie de explozii violente pe cîmpurile din apropiere. Ei au numărat peste 100 de bombe grele și s-au întrebat — mulțumind în același timp lui Dumnezeu că scăpaseră cu viață — care fusese de fapt obiectivul germanilor. Încă de a doua zi, ofițerul a povestit incidentul, dar secretul era atît de bine păstrat, anturajul care-l deținea era atît de restrîns, problema era atît de necunoscută de către cercurile largi, încît nimeni nu a putut să-i dea o explicație satisfăcătoare, deși acest ofițer se afla într-o situație destul de favorizată pentru a afla adevărul. Cei ce știau despre ce era vorba, și care erau în număr extrem de redus, zîmbeau pe furiș și se aflau în al nouălea cer.

În numărul viitor : Enigma „aparatelor X și Y".

Art Buchwald

Anguilla fusese omisă

Una din întîmplările cele mai surprinzătoare din ultimele luni s-a petrecut cu mica insulă Anguilla din Marea Caraibilor. Se pare că Anguilla, care are o populație de 6 000 de locuitori, s-a declarat independentă de insula St. Kitts și a cerut ajutor Statelor Unite pentru a se apăra împotriva guvernului kittian.

Fără ezitare, Statele Unite și-au pus flota în stare de alarmă, au încărcat muniții pe bordul unor avioane, au îmbarcat un regiment de infanterie marină, și marea mașină de război a S.U.A. s-a pregătit să intre în acțiune. Atunci însă, cineva de la Departamentul de Stat a descoperit că S.U.A. nu se angajaseră să vină în ajutorul Anguillei în caz de nevoie.

— Asta-i imposibil, a spus Casa Albă. Statele Unite au angajamente în întreaga lume. Fără îndoială că au un angajament și față de Anguilla.

Departamentul de Stat a căutat și a răscăutat, dar nu a putut produce nici un document semnat vreodată între Anguilla și S.U.A.

— Poate că unul dintre președinții noștri din trecut și-a luat un angajament față de Anguilla fără să ne comunice nimic, a spus Departamentul de Stat Casei Albe.

Întrucît Anguilla a intrat în istorie de trei sute de ani, Casa Albă a cercetat documentele particulare ale tuturor președinților, de la George Washington pînă la Lyndon B. Johnson, dar nu a reușit să găsească în nici unul dintre ele vreo referire la Anguilla.

A fost convocată o ședință a Consiliului Securității Naționale, la care președintele și-a spus părerea deschis :

— Îmi poate oare explica cineva de ce nu au Statele Unite un angajament pentru a ajutora Anguilla ?

Secretarul de stat a răspuns :

— A fost probabil o scăpare din vedere a Administrațiilor precedente. Eram atît de sigur că un alt președinte ne-a angajat față de Anguilla încît nu ne-am ostenit să ne luăm un angajament propriu. De fapt, eram convins că John Foster Dulles își asumase personal un angajament față de Anguilla dar, cînd am cercetat, s-a dovedit că era vorba nu de Anguilla, ci de Antigua.

— Și atunci, a spus președintele, cum am putea veni în ajutorul Anguillei dacă nimeni nu și-a luat vreun angajament față de ea ?

— Nu cred că putem, a răspuns ministrul apărării. Nu avem nici o bază legală.

— Și eu m-am gîndit la fel, a spus președintele. Statele Unite sînt obligate să-și respecte angajamentele în întreaga lume, dar aici sîntem în situația de a nu ne putea respecta un angajament deoarece nu ni l-am luat. Ce părere o să aibă lumea despre noi ?

— Nu am putea oare să ne luăm un angajament față de Anguilla și să punem pe document semnătura lui Abraham Lincoln ? a sugerat directorul C.I.A. Avem o hîrtie specială pe care o putem învechi în așa fel încît nimeni să nu vadă deosebirea.

— E periculos, a intervenit directorul Agenției de Informații a S.U.A. Dacă cineva ar reuși să demonstreze că este vorba de un angajament măsluit, toate celelalte angajamente ale noastre din întreaga lume ar deveni suspecte.

— Vrei să renunțăm la toată operațiunea ? a întrebat președintele Comitetului mixt al șefilor de stat major.

— Mă tem că nu avem de ales, i-a răspuns președintele.

— Și ce să facem cu tot armamentul ăsta ? l-a întrebat ministrul apărării.

— Deoarece tot a fost încărcat, puteți să-l trimiteți în Congo.

(Din **International Herald Tribune**)

THE TIMES
LONDRA

UN NOU VAL DE ÎNGRIJORARE

PREȘEDINTELE JOHNSON trebuie să facă față noului val de îngrijorare manifestat de opinia publică în legătură cu războiul din Vietnam. El a apărut în mod logic după ce s-a anunțat trimiterea unui număr suplimentar de 45 000 de oameni în Vietnam și majorarea cu 10 la sută a impozitelor pentru acoperirea cheltuielilor acestui război. Sentimentul de îngrijorare a fost sporit de îndoielile privitoare la organizarea și semnificația alegerilor care urmează să aibă loc în Vietnam la 3 septembrie.

Noua situație reprezintă însă mai mult decît atît. Îngrijorarea pare mai mare decît în trecut. Pentru prima oară, un sondaj al opiniei publice a arătat că majoritatea dezaprobă felul în care Administrația conduce acest război și că 56 la sută dintre americani sînt convinși sau că Statele Unite se află în impas, sau că sînt pe cale să piardă războiul. Un număr de persoane mai mare ca oricînd — 41 la sută — consideră că Statele Unite nu ar fi trebuit, de la bun început, să trimită trupe în Vietnam.

Oamenii politici își fac din nou auzită vocea după o perioadă în care au încercat să nu creeze dificultăți. „Uliii" și „porumbeii" ocupă poziții și mai categorice. Congresmanul Gerald Ford, lider republican al Camerei Reprezentanților, cere aplicarea unei blocade complete asupra Vietnamului de nord, întețirea bombardamentelor și trimiterea de noi trupe. Senatorii Mansfield, Javits și Robert Kennedy au adoptat o poziție mai critică decît oricînd cu privire la conducerea războiului și abaterea resurselor de la necesitățile interne. Mai semnificativă încă a fost conversiunea unui număr de foști „ulii", ca senatorul Symington și senatorul John Cooper, spre o poziție mai pacifică.

Noul val de critici este semnificativ din mai multe motive. El exercită o mai mare presiune asupra președintelui Johnson, obligîndu-l să găsească sau o posibilitate de ieșire din război, sau o politică mai convingătoare înainte de alegerile prezidențiale de anul viitor. Aceste critici sînt de natură să accelereze reexaminarea altor angajamente ale Americii în diferite puncte ale lumii, în lumina generalizării refuzului de a se risca alte implicări de același fel. Ele sînt, de asemenea, de natură să stimuleze noi discuții cu privire la problemele urgente ale țării căci, deși reacția Congresului față de recentele tulburări a fost de a îndemna mai degrabă la represiuni decît la reforme, în cele din urmă necesitățile orașelor vor impune să li se acorde mai multă atenție.

Din nefericire, președintele Johnson a reacționat în același mod ca și în trecut. El continuă să afirme, în contradicție cu dovezile tot mai evidente, că economia țării este suficient de bogată „pentru a face față răspunderilor noastre în țară fără a neglija răspunderile din străinătate". El încearcă să fie pe placul „uliilor" întețind bombardamentele asupra Vietnamului de nord și, în același timp, caută să-i liniștească pe „porumbei", vorbind despre noi încercări de negocieri cu Hanoiul. Președintele Johnson trebuie să hotărască ce dorește. Dacă dorește un aranjament — și aceasta ar fi singura dorință înțeleaptă — el trebuie să urmărească acest scop în mod fățiș și realist, ceea ce înseamnă că prima măsură ar trebui să fie încetarea bombardamentelor asupra nordului.

Autobuzul nr. 10 nu-și mai găsește drumul

(Din **Morning Star**)

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

PORTAVIONUL TAILANDA

MILITARII TAILANDEZI au reputaţia — dovedită — de a fi corupţi şi reputaţia care urmează să fie demonstrată : de a fi lipsiţi de eficacitate. Primul batalion tailandez îmbarcat pentru războiul din Coreea s-a grăbit să eşueze, împreună cu vasul respectiv, pe coastele Coreei : trecîndu-se cu vederea aceste întîmplări, supravieţuitorii au fost primiţi la Bangkok ca învingători. Această aventură convenea atmosferei de operetă poliţistă care domneşte la Bangkok.

Întocmai ca prezenţa australienilor şi neozeelandezilor, prezenţa cîtorva soldaţi tailandezi în Vietnamul de sud are un caracter pur simbolic. Dar nu în aceasta constă rolul Tailandei în conflictul vietnamez. Tailanda a devenit cel mai mare portavion fix al Statelor Unite : astăzi, 85 la sută din zborurile asupra Vietnamului de nord şi a Vietnamului de sud pornesc de pe aerodromurile tailandeze. Tailanda reprezintă, de asemenea, elementul cel mai important al strategiei americane în Asia de sud-est. La sud de Bangkok, portul Sattahip, cu adăposturile sale subterane betonate, este cel mai mare depozit militar din Asia. Aici, Comandamentul strategic al aviaţiei a depozitat şi bombe atomice tactice.

Cartierul general al Comandamentului strategic al aviaţiei se află la Khorat, la nord-est de Bangkok, la 2 ore pe şosea de Sattahip. Vreo 10 avioane B-52 folosesc pista de patru kilometri construită la U-Tapau în golful Bangkok.

Sattahip şi Khorat, cele două centre nervoase ale dispozitivului american, sînt legate de alte baze americane prin cea mai bună reţea rutieră din întreaga Asie de sud-est. Cînd „aceste şosele au fost făcute cadou poporului tailandez", s-a pretins că reţeaua respectivă era destinată în primul rînd „să deschidă şi să aerisească ţara din punct de vedere economic". Drumurile respective aveau doar în mod accesoriu un caracter militar. Dacă elementul economic ar fi primat, reţeaua s-ar fi întins grabnic spre estul Tailandei. Astăzi, ea urmează simplu şi militar axa nord-sud. Marile sale artere sînt folosite pentru aprovizionarea bazelor americane — teoretic sub „control" tailandez — şi ele servesc totodată pentru aprovizionarea cu arme şi muniţii a trupelor dreptei laoţiene. Aprovizionarea americanilor se face în timpul zilei iar a laoţienilor în timpul nopţii, folosindu-se camioane tailandeze.

În Tailanda se vorbeşte deschis de bazele aeriene de la Udon, Ubon, Takhli, toate situate la nord-vest de Bangkok. Ele adăpostesc 15 000 de oameni din aviaţia americană, 3 000 din aviaţia tailandeză, 8 escadrile de avioane F-105, 6 escadrile de avioane Starfighter, trei escadrile T-28, precum şi sute de avioane de transport. Aceste baze asigură bombardarea regulată a Vietnamului de nord cu peste 600 ieşiri pe săptămînă.

Dacă se ţine seama numai de cele trei aerodromuri de la Udon, Ubon şi Takhli, se ajunge la concluzia că există mai multe avioane de luptă în Tailanda decît în Vietnamul de sud. Avioanele pornite din Tailanda folosesc ceva mai mulţi carburanţi decît cele care pleacă de la Saigon sau Da Nang, dar bazele tailandeze nu sînt ameninţate de atacuri cu mortiere sau de accidente atît de costisitoare ca acela căruia i-a căzut victimă vasul Forrestal.

De asemenea, la Ubon formarea piloţilor sud-vietnamezi costă mai ieftin decît în Statele Unite. Se dispune de ţinte de antrenament „reale" foarte apropiate. Sînt antrenaţi şi tailandezi cărora li se fixează obiective situate pe teritoriul laoţian. Tot la Ubon îşi au baza şi avioanele de vînătoare însărcinate să apere elicopterele care au misiunea să recupereze în golful Tonkin pe aviatorii americani doboriţi cu prilejul bombardamentelor asupra Vietnamului de nord.

Baza de la Nakhon Phanom nu adăposteşte decît avioane. Împreună cu Saigonul, ea este principalul centru de „acţiune" al luptei antiguerilă îndreptată împotriva Vietnamului de sud şi a întregii Asii de sud-est. Cu cîteva săptămîni în urmă, ea era primul „centru experimental". Aici, serviciile de informaţii ale armatei, serviciile C.I.A., o antenă a forţelor speciale („beretele verzi"), un detaşament australian, un detaşament de paraşutişti sud-vietnamezi triaţi cu grijă au elaborat de mai multe luni un mare proiect tactic care, după cum se afirmă, ar urma să revoluţioneze întreaga dinamică a războiului din Vietnam.

În grupuri de 2—3 oameni, echipele respective se infiltrează în junglă, unde rămîn uneori două luni fără să revină la bazele lor. Dar primele experienţe-sondaj nu au fost deosebit de reuşite. Astfel, din patru echipe expediate la sfîrşitul lunii mai, una a fost obligată să revină la Nakhon Phanom cîteva zile după plecare, întrucît materialul radio cu care era înzestrată s-a defectat, iar despre celelalte trei nu s-a mai auzit nimic de la 20 iunie.

Un specialist britanic cu care am stat de vorbă este de părere că echipele speciale vor fi predate de populaţie F.N.E.-ului şi că încercarea va da greş. Pînă atunci, la Nakhon Phanom oamenii îşi fac iluzii. Baza se dezvoltă, se întinde. Ca împrejurul tuturor bazelor americane din Tailanda, apar oraşele-satelite construite cu materiale durabile. Apar şi sucursale ale „Băncii militare tailandeze", localuri de petrecere. Strategii şi statisticienii de la Nakhon Phanom se şi văd ocupînd zonele părăsite de Front. Ei au însă necazuri pe plan local, chiar în Tailanda. Într-adevăr, Nakhon Phanom se află în nord, de cealaltă parte a munţilor Phu Pan, într-o zonă lipsită de securitate, în care activează Frontul patriotic tailandez. S-a şi pus problema ca serviciile echipelor speciale să fie regrupate în apropiere de noul aerodrom de la Loeng Noh Tha, la sud de munţii Phu Pan, unde activităţile Frontului patriotic tailandez sînt mai reduse.

În jurul bazei de la Nakhon Phanom, mai multe sate au trecut de partea Frontului. Şoferii veniţi de la Bangkok — în special dacă sînt folosiţi de guvern — refuză să circule pe şoselele secundare. Ei nu acceptă să circule în timpul nopţii pe şoselele principale decît dacă sînt însoţiţi de o escortă militară.

Frontul patriotic îngrijorează serviciile de securitate ale mareşalului Kittikachon mai mult decît vor s-o admită acestea. La Bangkok se apreciază că Frontul dispune de aproximativ 3 000 de membri permanenţi. Cu un an în urmă, aceleaşi evaluări menţionau un număr de 1 000 de membri şi se lasă să se înţeleagă că ar exista 30 000 de simpatizanţi.

Olivier TODD

РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО

SOFIA

COMERȚUL EXTERIOR AL ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE

PRINTRE URMĂRILE foarte grele ale colonialismului în viața economică a țărilor în curs de dezvoltare, un loc important îl are faptul că, în majoritatea statelor din Asia, America Latină și Africa, există piețe interne încă limitate și nedezvoltate. Aceasta se datorește posibilităților mici ale consumului de bunuri, nivelului scăzut și dezvoltării unilaterale a forțelor de producție, cît și puterii de cumpărare derizorii a unei părți uriașe a populației din aceste țări. Lipsa de piețe interne creează pentru țările în curs de dezvoltare necesitatea de a lărgi în mod deosebit exportul.

Este adevărat că, în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, îndeosebi în ultimii ani, se manifestă o tendință vădită spre progres economic și social — în special prin realizarea industrializării într-un ritm mai accelerat. Dar marea înapoiere economică face ca aceste țări să fie dependente aproape în întregime de piața internațională pentru asigurarea dezvoltării lor industriale cu mijloacele de producție necesare, care sînt procurate în primul rînd din import. Aceasta sporește și mai mult importanța comerțului exterior pentru economia țărilor în curs de dezvoltare.

În condițiile actuale, aproape fiecare țară în curs de dezvoltare se află în situația grea a exportatorului de mărfuri — în mod obișnuit materii prime — pe care trebuie să le desfacă pe piața internațională la orice preț și în orice condiții. Numai în felul acesta ea poate reuși să desfacă o mare parte a produsului social realizat și să-și creeze posibilitățile necesare de plată și alte posibilități pentru realizarea importurilor.

În aceste condiții este pe deplin firesc ca țările în curs de dezvoltare să manifeste o preocupare crescîndă pentru îmbunătățirea activității lor în domeniul comerțului exterior. În această direcție, în ultimul timp a fost realizat un anumit progres în întărirea și lărgirea continuă a proprietății de stat în acest sector și în înfăptuirea mai rațională a măsurilor pe linie de stat, menite să lege dezvoltarea economică generală a acestor țări de interesele lor comerciale externe.

Eforturile depuse au permis țărilor în curs de dezvoltare să realizeze o anumită îmbunătățire a rezultatelor activității lor în domeniul comerțului exterior. O confirmare a acestui fapt o constituie creșterea volumului comerțului exterior al acestui grup de țări cu 6,8 la sută în 1966, în comparație cu 1965. Mai important este însă faptul că exportul țărilor în curs de dezvoltare crește în ritmuri mai rapide decît importul lor. În felul acesta a fost realizată și o îmbunătățire a balanței lor comerciale externe.

În afară de măsurile de reglementare luate de către stat, o influență favorabilă pentru obținerea acestor rezultate au avut și cîțiva alți factori. O însemnătate primordială în această direcție prezintă succesele obținute de către țările Asiei, Americii Latine și Africii în domeniul industrializării. Creșterea producției industriale sporește incontestabil posibilitățile de export ale acestor țări.

Un anumit merit în obținerea unor rezultate mai bune în domeniul comerțului exterior al țărilor în curs de dezvoltare revine și creșterii schimburilor comerciale între aceste țări și îndeosebi a schimburilor lor comerciale cu țările socialiste.

Succesele obținute anul trecut de către țările în curs de dezvoltare în domeniul comerțului exterior sînt totodată foarte relative, contradictorii și limitate, în special dacă se ține seama de influența lor asupra dezvoltării economice generale a acestor țări. De fapt, dominația monopolurilor imperialiste pe piața capitalistă mondială și pozițiile pe care aceste monopoluri le mai dețin într-un mare număr de țări din Asia, America Latină și Africa, le permit să mențină pe diferite căi și sub diferite forme caracterul neechivalent al operațiunilor comerciale externe cu fosta lume colonială. Aceasta aduce uriașe pierderi în valută și alte prejudicii economice țărilor în curs de dezvoltare și se răsfrînge foarte nefavorabil asupra volumului veniturilor obținute de ele pe cap de locuitor, pe linia comerțului exterior.

De fapt, în pofida îmbunătățirii balanței comerțului exterior și a creșterii mai sus menționate a exportului și importului, ritmurile de creștere a comerțului exterior al acestor țări rămîn în urmă față de ritmurile comerțului mondial ; aceasta duce la reducerea continuă a cotei lor în schimbul comercial extern al lumii capitaliste : de la 24,5 la sută în 1960 la aproximativ 21,0 la sută în 1966.

În fața comerțului exterior al țărilor în curs de dezvoltare au stat în ultima vreme sarcini deosebit de grele în legătură cu rezolvarea problemei alimentare. În acest domeniu, lucrurile se complică foarte mult datorită scăderii producției agricole. Dată fiind această situație, pentru hrana populației, țările în curs de dezvoltare au fost nevoite să sporească masiv importul de bunuri alimentare, care a reprezentat aproape 30 la sută din exportul lor total în anul 1966. În felul acesta, paralel cu alte dificultăți valutare și financiare, pentru unele țări în curs de dezvoltare se creează noi condiții de a ajunge sub dependența marilor monopoluri și puteri imperialiste, principali furnizori de produse alimentare (îndeosebi S.U.A.).

Succesele obținute de țările Asiei, Americii Latine și Africii în domeniul comerțului exterior nu trebuie subapreciate, avînd în vedere îndeosebi condițiile complexe în care acesta are loc. Totodată, aceste succese sînt încă foarte departe de nivelul spre care trebuie să tindă comerțul lor exterior, ținînd seama de rolul și de funcțiile ce-i revin în dezvoltarea economică și în progresul social mai substanțial și mai concret al acestor țări.

Ed. MALHASIAN

reflector

PRECIZARI ȘI „DOVEZI DE BUNĂVOINȚĂ"

Pentru intrarea Marii Britanii în Piața comună, Wilson a ales calea care constă în a menține cu fermitate cererea de a se începe tratative, pentru a-l sili pe generalul de Gaulle să opună a doua oară veto-ul său, dacă aceasta îi este intenția, deși a pretins contrariul. În plină perioadă de vacanță, lordul Chalfont, ministru însărcinat cu negocierile pentru aderiunea Regatului Unit la C.E.E., a făcut o lungă și interesantă declarație care urmărește să fie în același timp o punere la punct și o dovadă de bunăvoință.

1) Pe plan politic, lordul Chalfont subliniază că „generalul de Gaulle nu manifestă mai mult entuziasm decît altădată față de adeziunea britanică". Aceasta în cel mai bun caz... În același timp, lordul Chalfont amintește că, la jocul „în șase", glasului președintelui francez i se pot opune alte glasuri : „Alte guverne au dreptul să aibă propriile lor păreri în această chestiune". Pe de altă parte, laburiștilor care manifestă îngrijorări cu privire la independența Angliei, lordul Chalfont le răspunde invocînd exemplul Franței ca o dovadă că Piața comună nu lichidează orice libertate.

2) Pe planul politicii externe, Marea Britanie înlătură definitiv orice idee a unei asocieri care „ar duce poate la o adeziune cu drepturi depline", dacă nu cumva formula nu ar fi totuși menită să rămînă în stadiul inițial. În această privință, trebuie relevat că generalul de Gaulle nu a fost singurul care a luat în considerare eventualitatea unei asocieri. În fața complexității problemelor puse de intrarea Marii Britanii, cercurile C.E.E. de la Bruxelles s-au gîndit și ele la o asemenea soluție, deși formula ar prezenta pentru cele șase țări un număr de inconveniente cel puțin egal cu acela al avantajelor. Într-adevăr, în acest fel Marea Britanie ar putea să nu fie supusă sacrificiilor necesare pe care cele șase țări le-au acceptat.

3) Pe plan economic și financiar, trebuie remarcat că lordul Chalfont nu a încercat să ocolească problema rolului lirei sterline, „deviză de comerț mondial și monedă de rezervă". „Nu este un lucru față de care sîntem irevocabil atașați" — a adăugat el însă ; Marea Britanie este gata „să discute toate schimbările care ar putea fi necesare".

Tonul net este aici nou : se exprimaseră din partea britanică prea multe reticențe în această privință pentru a nu se nota acum o poziție care ar putea să ducă toamna aceasta la o conferință monetară a celor șapte (C.E.E. și Marea Britanie — n.n.).

(Din Combat)

CE GENEREAZĂ PROTESTUL

Whitney Young, directorul pe plan național al Ligii Urbane și lider moderat în domeniul drepturilor civile, a declarat într-o conferință ținută la Portland Oregon că reducerea de către Congres a programelor privind cartierele insalubre arată că Statele Unite nu pot face față atît războiului din Vietnam cît și problemei sărăciei din țară.

Președintele Comitetului senatorial pentru relațiile externe, Fulbright, scrie în „New York Times Magazine" că Marea Societate este o societate bolnavă. El adaugă că războiul din Vietnam și deteriorarea situației pe plan intern creează în străinătate o atmosferă cu totul nefavorabilă Americii. „În străinătate, noi sîntem angajați într-un război sălbatic, lipsit de succes, împotriva unor oameni dintr-o țară mică — spune Fulbright. La noi în țară — datorită în mare parte neglijenței rezultate de pe urma a 25 de ani de preocupări pentru implicările externe — orașele noastre explodează în proteste violente împotriva nedreptății sociale. Statele Unite ale Americii, care altădată păreau să respecte democrația și justiția, au devenit un simbol al violenței și al forței nestăpînite. Aceasta este cauza tuturor protestelor, a adăugat el. Cei ce protestează consideră că țara lor a fost creată pentru ceva mai nobil decît un destin imperial".

(Din The Times)

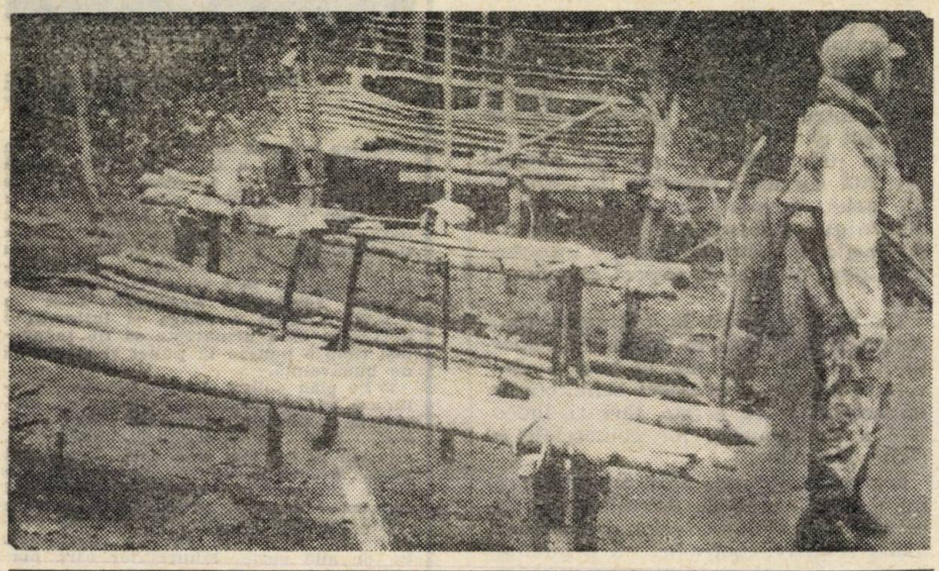

Bolivia. Într-un campament al luptătorilor de guerilă.

Clarín
BUENOS AIRES

SITUAȚIA DIN BOLIVIA

LUPTELE de guerilă ce se desfășoară în partea orientală a Boliviei au o importanță mult mai mare decît se poate aprecia de la distanță. În Bolivia se constată un vid politic. Mișcarea Național-Revoluționară (M. N. R.) — partidul fostului președinte al țării, Victor Paz Estenssoro — există numai ca forță politică potențială, destinată să activizeze grupul minier al partidului. De altfel, cu cîtva timp în urmă, armata a împiedicat cu brutalitate ocuparea minelor Catavi, Siglo XXI și Huanuni. 21 de mineri au fost omorîți, rezultatul acestei acțiuni slăbind serios poziția președintelui Barrientos și a șefului armatei boliviene, generalul Ovando Candia.

Un alt partid prezent în panorama politică boliviană, Falanga Socialistă, este potrivnic guvernului. Rezistența lui a întîrziat formarea noului cabinet proiectat de Barrientos. Partid al unei minorități privilegiate, Falanga Socialistă manifestă un profund dispreț față de „grupul rural" care îl sprijină pe Barrientos — Mișcarea Popular-Creștină.

Restructurarea ministerială nu a avut nicidecum o semnificație profundă deoarece s-a încercat numai ca, „în ciuda tuturor opozițiilor", să se mențină schema actualului guvern condus de Barrientos. Pe plan politic, guvernului i-a rămas numai calea măsurilor militare și a suspendării garanțiilor constituționale în fața succeselor, cel puțin psihologice, pe care le înregistrează luptele de guerilă în rîndurile maselor de muncitori și studenți.

Pe plan economic, mișcarea de guerilă este pe punctul de a determina, în condițiile continuării luptelor armate, un val inflaționist care va avea consecințe din cele mai imprevizibile. Cheltuielile militare grevează bugetul, și așa foarte redus, al Boliviei. Primele efecte au și apărut: au fost alocate fonduri pentru reprimarea luptelor de guerilă și aceasta a împiedicat plata salariilor personalului administrativ. Pe piață se înregistrează o lipsă alarmantă a mijloacelor de plată, ceea ce paralizează comerțul.

„Acțiunile îndreptate împotriva partizanilor vor fi de durată și costisitoare", au afirmat președintele Barrientos, vicepreședintele țării, Siles Salinas, și comandantul șef al armatei, Ovando Candia. Toți recunosc că au comis o greșeală inițială: aceea de a subestima importanța guerilei în momentul în care a început să acționeze armat (luna martie a.c.). Acum, la cîteva luni de la începerea luptei armate, nimeni nu se mai îndoiește că luptele de partizani sînt de mare anvergură.

Luptele de guerilă joacă rolul unei sobe așezată într-un colț al camerei: încălzește tot mediul înconjurător. Așadar, afirmația făcută la început, că luptele de guerilă prezintă mai multă importanță decît se poate presupune de la distanță, este întemeiată; ne gîndim atît la caracterul lor, cît și la climatul pe care l-au creat în țară. Pînă acum se părea că proporțiile lor sînt reduse dar, judecînd după eficacitate, se pare că am avut de-a face cu o apreciere eronată.

Justo PIERNES

THE GUARDIAN
MANCHESTER

PROBLEMELE NOULUI GUVERN SOMALEZ

CU 124 DE VOTURI pentru și numai două contra, parlamentul Republicii Somalia a confirmat noul guvern condus de Mohamed Ibrahim Egal. Majoritatea pe care a obținut-o este destul de surprinzătoare, dar printre cei ce au votat pentru noul guvern se află fostul prim-ministru, Abdirizak Haji Hussein, și fostul șef al statului somalez, Aden Abdallah Osman. La sfîrșitul lunii iunie, Osman a fost înfrînt de dr. Abdirashid Ali Sharmarke în alegerile prezidențiale. Mohamed Ibrahim Egal, în vîrstă de 38 de ani, este candidatul dr-ului Sharmarke și votul de încredere pe care l-a primit constituie un stimulent serios pentru procesele democratice din Somalia. El constituie de asemenea un indiciu în ce privește sprijinul pe care Egal a reușit să-l obțină în rîndurile unor politicieni bine cunoscuți pentru opiniile lor independente. Dar amploarea problemelor care se pun țării, și deci guvernului, trebuie să-i fi speriat pe mulți dintre ei. Sarcina lui Egal este complicată de faptul că durata actualului parlament, și a perioadei în care poate fi președinte înainte de organizarea unor alegeri generale, este de numai 18 luni.

În momentul de față, închiderea Canalului de Suez are un efect dezastruos asupra economiei somaliene, care depinde în mare măsură de vînzarea recoltei de banane către Italia. Peste 20 000 de muncitori agricoli au rămas fără lucru, întreprinderi de transport și-au încetat activitatea, iar porturile Merca și Kismayu din sud nu efectuează decît o parte din comerțul lor normal.

Această complicație se produce într-un moment în care ajutorul primit odinioară de Somalia din străinătate s-a redus în mare măsură. În urmă cu trei ani republica, aflată pe atunci în al patrulea an de independență, beneficia de numeroase împrumuturi și ajutoare. Din păcate, somalezii nu au avut

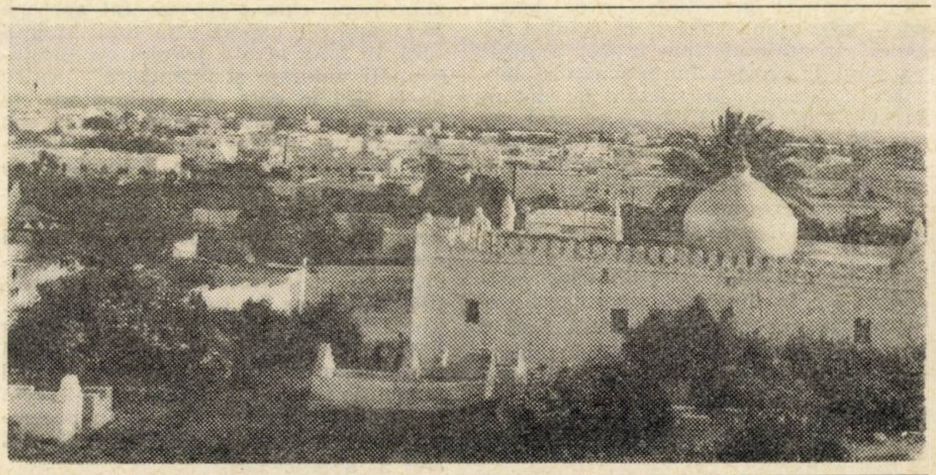

Mogadiscio, capitala Republicii Somalia

de spus un cuvînt prea greu în privința formei pe care a luat-o ajutorul și nu au avut totdeauna posibilitatea să administreze proiectele în mod corespunzător.

În momentul de față, la Mogadiscio se recunoaște că s-au irosit resurse prețioase pentru proiectul american de construire a portului din Kismayu. Egal a subliniat că economia somaleză nu poate fi construită prin ajutoare din afară ci necesită o muncă serioasă. El a reafirmat politica guvernului său față de somalezii care trăiesc în Kenya, Etiopia și Somalia franceză. „Nu intenționăm să anexăm teritorii — a spus el — dar intenționăm și nu vom renunța să ajutăm orice teritoriu somalez aflat sub regim colonial să obțină autodeterminarea și independența".

Aceasta reprezintă în mare linia politică a guvernului somalez precedent. Deși Egal se va strădui să mențină o politică de nealiniere între Est și Vest, va fi interesant de văzut ce părere are guvernul său despre o eventuală reluare a relațiilor diplomatice cu Marea Britanie, care au fost rupte în momentul proclamării independenței Kenyei, în 1963. Cu acel prilej, Egal a fost unul din puținii membri ai parlamentului care s-au abținut de la vot.

Ian WRIGHT

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

BOSTON

PROGRAMUL SPAȚIAL AMERICAN LA RĂSCRUCE

REDUCEREA cu un sfert de miliard de dolari a bugetului Administrației naționale pentru aeronautică și cercetare spațială (NASA) nu înseamnă sfîrșitul programului spațial, dar sugerează sfîrșitul unei ere pentru NASA. Programul spațial, care s-a bucurat la Capitol aproape de statutul unei „vaci sacre", trebuie să concureze astăzi pentru dolarul contribuabilului cu alte programe, ca războiul din Vietnam și tulburările din orașele americane.

Reducerea operată de Congres în bugetul pe anul acesta al cercetărilor spațiale a fost de 234 milioane de dolari. Este sigur însă că, dacă luăm precedentul ca îndreptar, vor mai fi reduse și alte fonduri atunci cînd va veni momentul alocării creditelor respective. Creditele spațiale definitive pe anul fiscal 1968 ar putea fi cu 250 pînă la 300 milioane de dolari mai reduse decît suma cerută de administratorul NASA, James E. Webb. Aceasta nu va reprezenta reducerea cea mai masivă la care Congresul a supus cererile NASA în cei opt ani ai existenței acesteia. Astfel, în 1963, Congresul a redus cu 350 milioane dolari sumele cerute de Webb. Pe-atunci însă, aceste fonduri însumau în total cu 600 de milioane mai mult decît suma cerută pentru anul acesta.

Reducerea bugetului spațial nu periclitează în mod serios sau chiar de loc programul „Apollo", al cărui obiectiv este trimiterea unor oameni pe Lună pînă în 1970 și readucerea lor pe Pămînt. Acest obiectiv a fost periclitat în mod deosebit de serios de incendiul din ianuarie a lui „Apollo-204" care, după părerea majorității observatorilor, a dat înapoi programul cu cel puțin șase luni, dacă nu chiar cu un an.

În actualul buget și probabil în cele viitoare sînt amenințate însă programele post-Apollo de explorare spațială, cu și fără astronauți. Explorarea cu astronauți a Lunii va continua și după 1970. Este de așteptat plasarea pe orbită terestră a unor nave spațiale cu astronauți la bord. Va avea loc și explorarea spațială fără astronauți a altor planete, deși într-un ritm mai redus decît speraseră Webb și asociații săi.

Dar Statele Unite nu au un obiectiv spațial național concret în afară de cel anunțat de fostul președinte Kennedy — și anume data limită 1970 pentru trimiterea unui om pe Lună. Oficialitățile spațiale și entuziaștii au încercat să-l convingă pe președintele Johnson să fixeze un nou obiectiv spațial național — lansarea unor oameni pe Marte pînă în 1985 — sau la altă dată relativ apropiată. Se admite că, din punct de vedere tehnic, acest lucru ar fi posibil. Sînt însă oare posibile și cheltuielile ?

Costul programului spațial pe zece ani, la capătul căruia, în 1970, ar urma să fie plasați oameni pe Lună, este evaluat la 20 pînă la 25 de miliarde de dolari. Continuarea cercetărilor și explorării spațiale — cu rachete nucleare, cu nave aeriene mai complicate și mai mari, la care ar urma să se adauge zboruri spațiale cu astronauți pe orbita Pămîntului, spre Lună și așa mai departe cu scopul de a plasa oameni pe Marte — ar putea implica cheltuieli de 100 de miliarde de dolari sau mai mult.

Neexistînd deci un obiectiv național pentru care să se lucreze, iar președintele nefiind dispus să anunțe obiectivul plasării unui om pe Marte, este clar că nu există nici un motiv deosebit de a se accelera sau de a se continua actualul ritm al acordărilor de credite. Aceasta nu înseamnă demontarea instalațiilor spațiale sau renunțarea la recrutarea de astronauți, după cum nu înseamnă nici anularea contractelor cu industria spațială. Înseamnă doar încetinirea ritmului explorării spațiale după 1970.

Putem rezuma, după cum urmează, motivele actualului moment de răscruce pentru perspectivele NASA :

1. Ne apropiem de termenul limită 1970 al proiectului „Apollo", care reprezintă singurul angajament spațial real al Statelor Unite.

2. Incendiul produs pe „Apollo-204" a dus la scăderea entuziasmului în rîndurile NASA și chiar ale astronauților.

3. Nu există nici un apel al Casei Albe în favoarea unor noi obiective spațiale, cum ar fi plasarea unui om pe Marte pînă în 1985.

4. Costul războiului din Vietnam în oameni și bani crește continuu.

5. Tulburările din orașe au alarmat numeroase persoane și le-au convins că Statele Unite ar trebui să se concentreze asupra problemelor interne.

Datorită tuturor acestor elemente, NASA intră într-o eră nouă. Chiar și revista tehnică „Aviation Week and Space Technology" recomandă NASA să-și accepte soarta.

Neal STANFORD

---

profil

N. T. FEDORENKO

reprezentantul permanent al Uniunii Sovietice la O.N.U.

Ca oaspete al ministrului afacerilor externe, Corneliu Mănescu, ne vizitează țara prof. dr. Nikolai Trofimovici Fedorenko, ambasador, reprezentantul permanent al Uniunii Sovietice la Organizația Națiunilor Unite.

N. T. Fedorenko s-a născut în anul 1912, în orașul caucazian Piatigorsk (orașul de origine al lui Lermontov). În perioada studiilor, el s-a afirmat în diciplinele matematice, colaborînd la un moment dat cu prof. Tupolev. S-a consacrat apoi studiilor de istorie literară și orientalistică, devenind cunoscut ca unul din specialiștii de frunte în problemele literaturii și istoriei chineze.

În 1938, N. T. Fedorenko s-a dedicat carierei de diplomat, dar n-a întrerupt nici o clipă preocupările de cercetător științific. În aproape 12 ani petrecuți în China, 1938—1950, el a publicat aproximativ 100 de articole, studii și cărți care i-au constituit o solidă reputație. Cercetările sale i-au cîștigat titlul de doctor în filologie și membru corespondent al Academiei de Științe a Uniunii Sovietice.

N. T. Fedorenko a ocupat în continuare funcții diplomatice de seamă — conducător al departamentului pentru problemele Extremului Orient din Ministerul Afacerilor Externe, membru al unor delegații în tratativele privind normalizarea relațiilor dintre Uniunea Sovietică și Japonia, adjunct al ministrului afacerilor externe (în perioada dintre 1956—1958) și ambasador al U.R.S.S. la Tokio (între 1958 și 1962). El a studiat și literatura, civilizația și cultura japoneză și este și autorul unui volum, „Însemnări japoneze", apărut în 1966 la Moscova.

În ianuarie 1963, prof. N. T. Fedorenko a fost numit reprezentant al U.R.S.S. pe lîngă O.N.U. În activitatea sa în această funcție a dovedit o bună înțelegere a mecanismului organizației internaționale, o deosebită elocință și perfectă stăpînire a procedurii.

Dezbaterile din Adunarea Generală și din Consiliul de Securitate au făcut ca numele lui N. T. Fedorenko să devină familiar celor ce urmăresc problemele internaționale, iar activitatea sa îl plasează printre fruntașii diplomației sovietice.

Pentru meritele sale, Nikolai Trofimovici Fedorenko a fost distins în două rînduri cu ordinul „Lenin".

T. M.

poșta redacției

STATUTUL MICRONEZIEI

Florin Militaru, comuna Poroschia, raionul Alexandria. Insulele Marshall au fost stăpînite, începînd din 1886, de Spania care, după războiul americano-spaniol, le-a vîndut Germaniei. Japonia le-a ocupat în 1914 și ulterior le-a administrat din însărcinarea Ligii Națiunilor. După cel de-al doilea război mondial (18 iulie 1947), O.N.U. a încredințat administrarea lor Statelor Unite, care le ocupaseră la sfîrșitul războiului. Insulele Mariane sînt împărțite din punct de vedere administrativ după cum urmează : insula Guam, care este din august 1950 teritoriu al S.U.A., guvernat în virtutea „Legii organice" a Guamului, și insulele de la nord de Guam, care au aceeași situație ca și insulele Marshall. Guamul a fost cedat S.U.A. în 1899, cînd celelalte Mariane au fost vîndute de Spania Germaniei. Insulele Caroline au fost încorporate de la 19 iulie 1947 în teritoriul de sub tutela Statelor Unite.

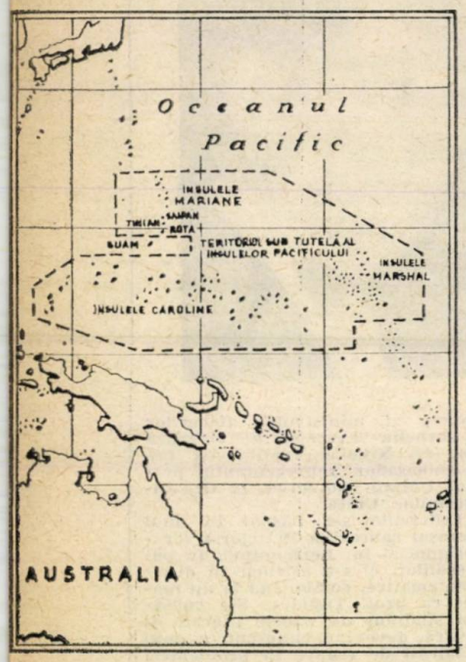

Considerînd că într-un viitor nu prea depărtat ar putea fi obligate să renunțe la bazele lor militare din Japonia, de pe insula Okinawa și din Filipine, Statele Unite au pus la punct un plan de transformare a insulelor Mariane în principalul lor punct de sprijin militar în Pacific. Insula Guam este folosită și acum ca bază pentru bombardiere B-52 (utilizate în războiul din Vietnam) și pentru submarine „Polaris". Acum însă se intenționează să se amplaseze instalații militare și pe insulele Saipan, Tinian și Rota. Pot fi însă folosite în asemenea scopuri teritorii aflate sub tutelă ? Statele Unite au stabilit un precedent în această privință, transformînd una din cele 2 000 de insule ale Micronezici, insula Kwajelein, în poligon de experimentare a proiectilelor nucleare. Faptul a fost pur și simplu „notat în raportul anual al Consiliului de tutelă către Consiliul de Securitate". S.U.A se prevalează de faptul că mandatul de tutelă pentru Micronezia îi dă explicit dreptul „de a stabili baze navale, terestre și aeriene și de a construi fortificații". Pe de altă parte, însă, S.U.A. au obligația de a pregăti insulele Micronezici pentru autodeterminare. În cazul în care ar deveni independente, Marianele ar putea să se opună proiectelor militare americane. Pentru a preveni o asemenea evoluție, militarii americani cer să se accelereze fortificarea militară a Marianelor cît timp se mai află sub tutelă și să se încurajeze reunirea lor politică cu Guamul, adică încorporarea lor în teritoriul S.U.A.

SAIPAN. — Capturată de la Japonia, în cel de al doilea război mondial a devenit o importantă bază de bombardiere B-29. Actualmente capitala Teritoriului sub tutelă, Saipanul are o populație de 9 000 de oameni.

TINIAN. — Bombardierele B-29, care au aruncat bombele atomice la Hiroșima și Nagasaki, își aveau baza la Tinian. Insula are 800 de locuitori.

ROTA. — De asemenea capturata de la japonezi, Rota are 1 200 de locuitori. Militarii americani doresc s-o transforme într-o bază de rachete.

GUAM. — Principala bază pentru bombardierele B-52 lansate împotriva Vietnamului, insula Guam este cea mai mare dintre Mariane. Cei 80 000 de locuitori ai ei sînt cetățeni americani.

PERSPECTIVELE URBANIZĂRII

Corneliu Lițu, comuna Moldova-Suliță, raionul Cîmpulung Moldovenesc. Și în alte regiuni ale globului se întrezăresc perspective de aglomerare urbană ca acelea descrise în răspunsul de la „Poșta redacției" întitulat „America în anul 2000". Se apreciază că în jurul anului 2000, cel puțin jumătate din populația lumii va trăi în orașe cu peste 100 000 de locuitori. În țările foarte dezvoltate, proporția va fi mai apropiată de 90 la sută. Anglia, țară în care populația urbană formează în prezent circa 80 la sută din total, va trebui să facă loc în orașele sale altor 20 de milioane de oameni. Franța va avea probabil 50 de milioane de cetățeni în plus și fără îndoială că majoritatea lor vor locui în orașe. În nu mai mult decît trei decenii, circa trei miliarde de oameni vor trebui să se deprindă cu condițiile vieții urbane.

Cît despre marile zone de aglomerații urbane — de felul celor trei prevăzute pentru America anului 2000 — ele vor apărea probabil și în Europa. Una dintre ele începe să se schițeze în Anglia, între Londra și Manchester ; alta apare în Belgia, de la Anvers la Ghent. În Japonia, golful Tokio tinde să se transforme într-o zonă urbană compactă.

TENTAȚIA COSMOSULUI

Dinu Roșu, Predeal. Într-adevăr, zborul în Cosmos continuă să reprezinte o tentație deosebită pentru persoane de cele mai diverse categorii. În Statele Unite, unde s-au organizat pînă acum șase selecții pentru desemnarea celor ce urmează să participe la aventura cuceririi spațiului, s-a constatat că oamenii de știință (astronomi, biologi, medici, geologi) țin mai mult decît piloții de avioane cu reacție să fie recrutați în acest scop. De curînd s-a anunțat că vor fi selecționați pentru antrenamente 11 oameni de știință. NASA a trebuit să aleagă între 939 de solicitanți. Pentru pilotarea navelor, 403 piloți de avioane cu reacție au concurat pe 19 locuri. Pînă acum, în Statele Unite au fost selecționați în total 66 de ucenici-cosmonauți. Numai 56 dintre ei mai fac parte din echipa existentă : trei au pierit în incendiul din capsula „Apollo", alți trei au murit în accidente de avion, unul a fost ucis într-un accident de automobil. Doi cosmonauți au părăsit activitatea : John Glenn s-a dedicat afacerilor, iar Duane Graveline lucrează în alt sector al NASA. În sfîrșit, Scott Carpenter a trecut de la explorarea spațiului cosmic la explorarea fundului mării. De notat că, deși NASA anunțase că și femeile pot concura, nici una dintre cele 12 candidate nu a fost selecționată.

ASASINII LUI NICOLAE IORGA

Victor Dumitrescu, Vălenii de Munte. La procesul asasinatelor săvîrșite de legionari la 26—27 noiembrie 1940 în închisoarea militară Jilava, la prefectura poliției Capitalei și în pădurea Balota-Vlăsia, proces judecat cu începere de la 9 iulie 1941 la Curtea Marțială, a fost dezbătut și dosarul asasinării profesorilor Nicolae Iorga și Virgil Madgearu. Au fost identificați ca asasini și condamnați la moarte în contumacie Traian Boeru, fost secretar general al Institutului național al cooperației, Tudor Dacu, avocat din Ploiești, fost inspector la același institut, agent informator al poliției legionare din Ploiești, Ștefan Iacobuță, șofer la institut și Ioan Tucan, fost secretar general al institutului. Criminalii nu fuseseră puși sub urmărire imediat din cauza conflictului negativ de competență ivit între instantele militare și cele de drept comun. Ca atare, ei au reușit să părăsească țara și să dispară încă înainte de proces și nu și-au ispășit niciodată odioasele crime.

DECEBAL ȘI BUREBISTA

Marina Cioromurella, București : Nu vă putem satisface dorința, din lipsă de spațiu. Credem, de asemenea, că un asemenea material n-ar aduce nimic nou cititorilor, de vreme ce manualele școlare consacră pagini întregi marilor conducători ai dacilor, Decebal și Burebista. Ne vom mulțumi deci să reamintim cîteva din datele esențiale : regele dac Decebal (87—106) a fost organizatorul și conducătorul a două războaie de apărare împotriva expansiunii romane. Burebista a fost unul dintre cei mai de seamă conducători ai geto-dacilor (70—44 î.e.n.). El a realizat cea mai mare uniune de triburi carpato-dunărene și a supus influenței sale cetățile grecești de pe litoralul Mării Negre.

Mihai Gavril, comuna Ivănești, raionul Vaslui. Pe vremea lui Napoleon Bonaparte, lupta se dădea între societatea feudală pe cale de dispariție și noua societate capitalistă, socialismul fiind încă o noțiune utopică. Ca atare, întrebarea dv. nu poate căpăta răspuns, fiind greșit formulată. Pentru a vă lămuri asupra problemelor pe care le ridicați, vă sfătuim să consultați un manual de istorie.

Dan Lucian Picu, Brașov. Informația deținută de dv., potrivit căreia actrița de film Viviane Romance ar fi fost condamnată la moarte pentru activitate colaboraționistă și executată, nu corespunde realității.

Bujor Ivănescu, Cîmpina. Sperăm că modul în care a fost evocată în revistă bătălia de la Mărășești v-a satisfăcut. Hărți ale teatrelor de război din Nigeria și Vietnamul de sud au apărut în repetate rînduri în revistă. Nu avem însă posibilitatea de a publica hărți mai amănunțite, de stat major, așa cum ați dori dv. și de altfel nici nu credem că majoritatea cititorilor noștri ar fi interesați în toate detaliile tehnice respective.

Iacob Ghiuță, Fălticeni. Vă mulțumim pentru caldele cuvinte de apreciere.

Virgiliu Orman, Cîmpulung Muscel. Spre părerea noastră de rău, interesanta dv. propunere de colaborare a venit cu întîrziere, adică după apariția numerelor 33 și 34, în care au fost evocate luptele de la Mărăști-Mărășești-Oituz.

Iancu Iuliu, Arad. Într-un articol scris de Iuri Gagarin în „Komsomolskaia Pravda" după moartea cosmonautului V. Komarov (articol reprodus și de presa română) s-au dat și explicațiile solicitate de dv.

Dr. ing. Emil Cazimir, București. Notăm propunerea dv. de a se evoca într-un articol personalitatea generalului Berthelot.

Petric Stuparu, Iași. 1) Vă mulțumim pentru caldele urări. 2) Istoricul armelor nucleare „A" și „H" nu poate fi prezentat într-un răspuns la „Poșta redacției". Ne rezervăm posibilitatea de a o face pe larg, în interiorul revistei. 3) Manolis Glezos se află în continuare sub stare de arest.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

IPROFIL

Măgura Codlei

produce

mobilă de calitate superioară

garnitură de mobilă „Lămîița"

fotoliul „Nehoiu" – canapeaua „Carpați"

paturi: mc 2; r. 22; „Bucegi"

Publicitate
Lumea

publicitate
lumea

FABRICA DE RULMENȚI BÎRLAD

- rulmenți radiali și axiali cu bile
- rulmenți radiali cu role cilindrice
- rulmenți oscilanți cu role butoi
- rulmenți de construcție specială

Congresul sindicatelor britanice

Reportaj pe glob:

Orașul celor șase coline

PE URMELE ISTORIEI:

UN VOLUNTAR AL CAUZELOR GENEROASE

37

joi, 7 septembrie 1967

lumea

săptămîna pe glob

paris
phenian
washington
brasilia

Din actualitatea internaţională

La Leipzig s-a deschis tradiţionalul Tîrg internaţional de toamnă, la care participă numeroase ţări. România expune produse ale industriei constructoare de maşini, produse alimentare, textile, echipament sanitar etc.

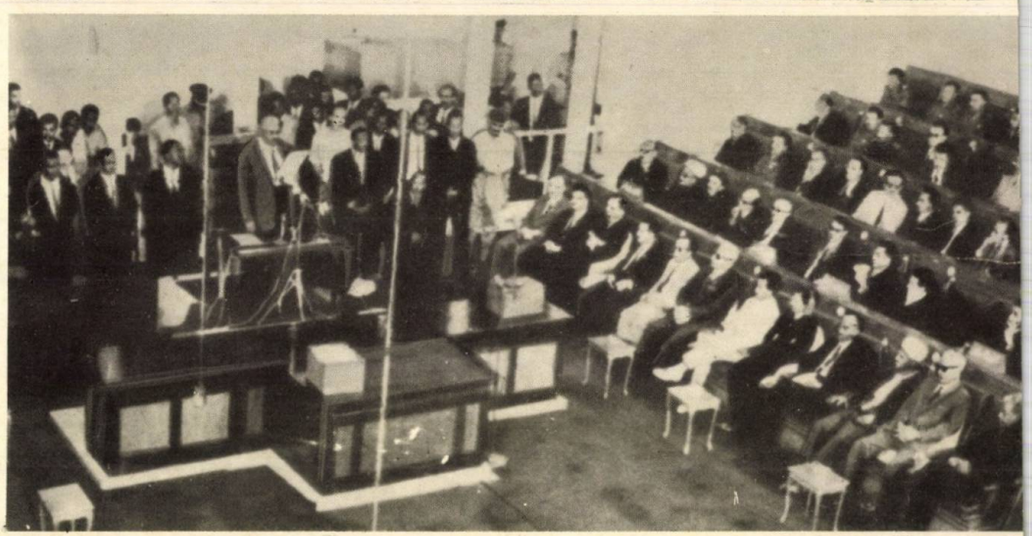

Khartum. În sala conferinţei arabe la nivel înalt

La Saigon : un poliţist percheziţionează o femeie înainte de a-i da voie să intre în localul unde se „votează"

O demonstraţie a studenţilor şi tinerilor muncitori din New York împotriva politicii S.U.A. în Vietnam

lumea

Nr. 37 (202) – 7 SEPTEMBRIE 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR

2 „Victoria" generalilor. — Controverse în rîndurile majorității parlamentare franceze. — Conferința de la Khartum. *Rodica Georgescu*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

12 LONDRA. — Congresul Sindicatelor britanice. *Richard Clements*, redactor șef al revistei „Tribune".
13 VARȘOVIA. — Relațiile polono-franceze. *Henryk Zdanowski*, redactor la revista „Polityka"

INTERVIUL NOSTRU

6 C. V. NARASIMHAN, *secretar general adjunct al O.N.U. pentru probleme politice* : Atribuțiile Adunării Generale a O.N.U.
7 ACHILLE PERETTI, *vicepreședinte al Adunării Naționale franceze* : Rolul contactelor interparlamentare în relațiile dintre state.

ARTICOLE ȘI REPORTAJE

4 Rezultatele fructuoase ale dialogului româno-danez. *Mihai Matei*
GENEVA : Poziții și opinii în Comitetul celor 18. *Mircea Ivănescu*
8 Moment politic american. *Silviu Brucan*
10 R.P.D. Coreeană. Ramuri industriale în dezvoltare. *I. Radu*
11 Ilya Ehrenburg. *Cristian Popișteanu*
14 Ce se întîmplă în Guatemala ? *Anca Voican*
15 Obiectivele de bază ale luptei și activității F.N.E.
18 Un eveniment artistic de prestigiu. *Radu Varia*
19 Lingvistica și lumea de azi. *Carmen Zamfir*
20 Și totuși, ce sînt „farfuriile zburătoare" ?
22 „Volta Redonda". *Ion Dragotă*

REPORTAJ PE GLOB

16 Orașul celor șase coline. *Corneliu Vlad*

PE URMELE ISTORIEI

26 Nicolae Duncă, un voluntar al cauzelor generoase. *Mircea Malița*

■

23 Winston Churchill : Memorii. Bătălia Angliei (IX).

CONTRAPUNCT

28 *Art Buchwald* : Războiul automobilului Edsel.

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—31 The Christian Science Monitor. — International Herald Tribune. — Le Monde. — New Republic. — The Times. — Medunarodna Politika. — The Guardian.

PROFIL

31 LEON MBA, președintele Republicii Gabon.

BREVIAR (2) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

breviar

30 august

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit la Predeal pe primul ministru și ministru al afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag.

31 august

Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, a primit delegația Adunării Naționale franceze, condusă de Achille Peretti, vicepreședinte al Adunării Naționale, care ne-a vizitat țara, la invitația Marii Adunări Naționale.

Ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, a primit pe secretarul general adjunct al Organizației Națiunilor Unite, C. V. Narasimhan, care a făcut o scurtă vizită în țara noastră.

1 septembrie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit la Predeal pe Iakșa Petrici, ambasadorul R.S.F. Iugoslavia la București, la cererea acestuia. Cu acest prilej, ambasadorul iugoslav a transmis un mesaj din partea tovarășului Iosip Broz Tito, președintele R.S.F. Iugoslavia.

2 septembrie

Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe generalul de armată Ivan Mihailov, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. Bulgar, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R.P. Bulgaria.

La primire a fost de față Emil Bodnaraș, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. A participat Gheorghi Bogdanov, ambasadorul R.P. Bulgaria la București.

3 septembrie

La invitația guvernului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, o delegație economică guvernamentală română, condusă de Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, a plecat la Belgrad pentru a participa la o întîlnire a reprezentanților unor țări socialiste europene în cadrul căreia se va efectua un schimb de păreri și informații privind dezvoltarea relațiilor economice cu statele arabe.

4 septembrie

S-a înapoiat în Capitală delegația Comitetului Central al Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist din Norvegia, a făcut o vizită în această țară.

5 septembrie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Ungare, Jozsef Vince, la cererea acestuia.

mersul evenimentelor

31 august — 6 septembrie

„VICTORIA" GENERALILOR. Toate regimurile care s-au succedat la Saigon după eliminarea lui Ngo Dinh Diem au fost rezultatul unor lovituri de forță. De data aceasta, Administrația S.U.A. era imperios interesată în instituirea unei guvernări „legale" și „reprezentative". „Johnson și anturajul său, scria comentatorul Jean Dumur în cotidianul «Gazette de Lausanne», cred că faptul însuși de a organiza alegeri constituie un remediu pentru racilele politice din Vietnamul de sud". „Pe scurt, continua comentatorul, alegerile din 3 septembrie au devenit un scop în sine pentru justificarea prezenței la sud de paralela 17 a unui formidabil corp expediționar american".

Datorită unor măsuri instituite cu mare grijă — punerea în funcțiune a unui dispozitiv militar și polițienesc fără precedent pentru menținerea „ordinei", inclusiv a unui buget electoral apreciabil, sabotarea campaniei electorale desfășurată de „opoziția" legală, înlăturarea de pe liste a candidaților nedoriți, destituirea sau arestarea ofițerilor și civililor considerați „periculoși" — observatorii evoluției politice sud-vietnameze nu se așteptau la surprize cu privire la rezultatul scrutinului. Într-adevăr, duminică, generalul Nguyen Van Thieu a fost desemnat în funcția de președinte, iar generalul Nguyen Cao Ky în cea de vicepreședinte al administrației saigoneze. „Era de prevăzut", remarca agenția France Presse. Dar, cu toate măsurile de precauție luate, au existat și surprize. În primul rînd, lista generalilor este departe de a fi obținut rezultatele așteptate, adică majoritatea absolută : într-o serie de centre importante sud-vietnameze — Saigon, Hue și Da Nang — cei doi generali au suferit pierderi de voturi însemnate. În al doilea rînd, observatorii de presă subliniază ca deosebit de semnificativ faptul că dintre candidații civili numărul cel mai mare de voturi l-a obținut avocatul saigonez Trung Dinh Dzu, care și-a bazat campania electorală pe atacuri directe împotriva guvernului de la Saigon și pe promisiunea că, în caz de victorie, va iniția tratative de pace nu numai cu Vietnamul de nord ci și cu Frontul Național de Eliberare.

Nu puține au fost protestele împotriva „legalității" scrutinului de la 3 septembrie. Încă înainte de publicarea rezultatelor finale, Dinh Dzu a declarat că va cere Adunării naționale constituante „anularea operațiunilor electorale din cauza fraudelor care au fost înregistrate în numeroase regiuni ale țării". Chiar și numeroși comentatori de presă și personalități politice americane — ca senatorii Robert Kennedy și Javits — și-au exprimat îndoielile cu privire la „onestitatea" și „legalitatea" alegerilor. „Ar fi naiv să se creadă, sublinia într-un editorial ziarul «New York Times», că nu au existat falsificări de voturi și alte neregularități de același gen, îndeosebi în provinciile mai îndepărtate".

În orice caz, apreciază observatorii politici, „această consultare nu va schimba nimic din realitatea vieții politice saigoneze", nefiind decît o încercare menită să dea o iluzie de „legalitate" regimului militar din Vietnamul de sud. Aceasta cu atît mai mult cu cît la farsa electorală nu a participat decît populația dintr-o cincime a teritoriului sud-vietnamez, restul aflîndu-se sub controlul forțelor Frontului Național de Eliberare.

Apropierea „alegerilor" de la 3 septembrie a provocat la Washington o intensificare a controversei politice, legată de problema strategiei americane în Vietnam. Aceasta a determinat pe președintele Johnson să încerce să minimalizeze divergențele din ce în ce mai evidente care au apărut în rîndul cercurilor conducătoare americane cu privire la politica bombardamentelor din Vietnam. Într-o conferință de presă ținută la 1 septembrie, el nu a negat existența unor asemenea divergențe, calificîndu-le însă drept „minore" și „exagerate". Președintele a arătat că, în realitate, deși el și consilierii săi nu sînt întotdeauna de acord asupra tuturor problemelor, „nu există divergențe profunde, nu există certuri și antagonisme". Johnson a precizat că el a autorizat bombardarea unui număr de 300 de obiective din R. D. Vietnam, recomandate de autoritățile militare americane. Întrebat despre afirmația generalului Harold Johnson, șeful statului major al forțelor terestre, că Statele Unite ar putea să înceapă să se gîndească la retragerea trupelor lor din Vietnamul de sud peste 18 luni, președintele a declarat : „Aceasta este părerea generalului. Eu nu am făcut o asemenea previziune și nu voi face în momentul actual". Cît privește afirmațiile apărute în presa americană

Locuitori din prefectura Shizuoko (Japonia) au organizat demonstrații împotriva navelor de război americane care au făcut exerciții de-a lungul coastelor japoneze

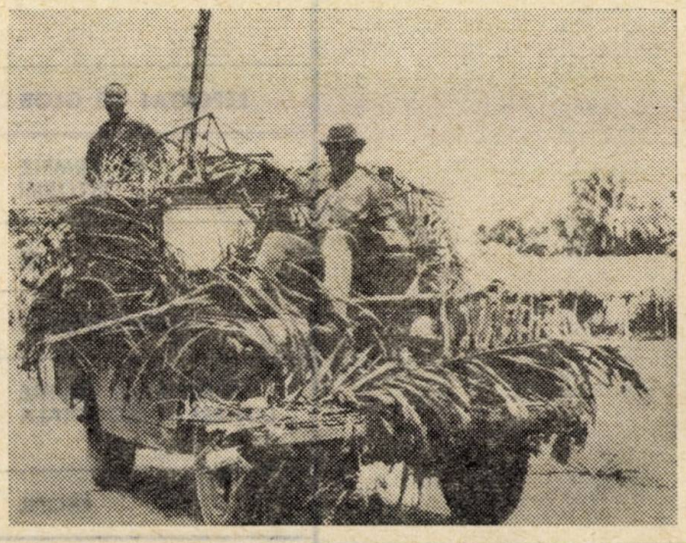

Nigeria. Patrulă aparținînd trupelor federale în zona de operațiuni